ПОЛИТИКИН
17. 2. 1984 • ИЗЛАЗИ ПЕТКОМ • ГОДИНА XLV • 25 ДИН
БРОЈ 1677

ЗАБАВНИК

ХЛАДНЕ ШАПЕ, ТОПЛО СРЦЕ

Веровали или не!

ОСАМНАЕСТОГОДИШЊИ МИГЕЛ ВАСКЕС

ЧЛАН ЛЕТЕЋЕ ВАСКЕСОВЕ ТРУПЕ, 10. ЈУЛА 1982. ГОДИНЕ НА ЈЕДНОЈ ЦИРКУСКОЈ ПРЕДСТАВИ ПРВИ ЈЕ ИЗВЕО ЧЕТВОРОСТРУКИ САЛТО. ТО ЈЕ ПОДУХВАТ КАКАВ ДО ТАД, У СТО ДВАДЕСЕТ ТРОГОДИШЊОЈ ИСТОРИЈИ ЛЕТЕЊА НА ТРАПЕЗУ, ЈОШ НИКО НИЈЕ ИЗВЕО.

ЈАКОБОВЕ СТЕПЕНИЦЕ

НА ОСТРВУ СВЕТА ЈЕЛЕНА САГРАЂЕНЕ 1932. ГОДИНЕ, ДУГАЧКЕ СУ 283 МЕТРА.

ПОЛИЦИЈСКА СТАНИЦА

У ЊУЈОРКУ ШТАМПАЛА ЈЕ ПОТЕРНИЦУ ЗА КЛАВИРОМ УКРАДЕНИМ 1982. ГОДИНЕ.

РОН ХИЛ

ЕНГЛЕСКИ ТРКАЧ КОЈИ ЈЕ 1970. ПОБЕДИО НА БОСТОНСКОМ МАРАТОНУ СВАКОГ ДАНА ТРЧИ ПО ДВА ПУТА, А НЕДЕЉОМ САМО ЈЕДНОМ. ЗА 18 ГОДИНА ПРЕТРЧАО ЈЕ 160000 КИЛОМЕТАРА.

ЈЕСТЕ ЛИ ВЕЋ ЧУЛИ ДА ● ● ●

● ● ● још у „Одисеји" Хомер је опевао папагаја. Према неким другим документима папагај је виђен у Европи први пут после победе Александра Великог који га је донео са својих далеких војних похода. Прве папагаје пореклом из Африке донели су у Рим смели морепловци који су истраживали Црвено море у време Нерона. Они убрзо постају љубимци богатих Римљана, али цар Хелиогабал им је нашао другу употребу: печена птица служена је за време богатих гозби.

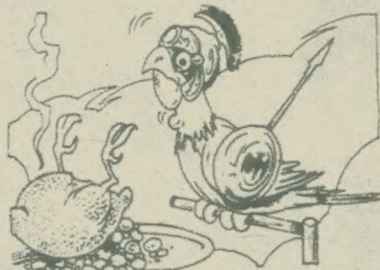

● ● ● алпинисти загребачког клуба „Велебит" први су се на свету попели на један од највиших врхова Кордиљера недалеко од Пунта Аренаса у Чилеу. Овај својеврстан подвиг дао им је право да досад неосвојеном врху надену своје име.

● ● ● ако људи не пронађу начин да контролишу климу, свет ће ући у једно ново ледено доба, тврди шеф совјетске геофизичке опсерваторије Јевгениј Барисеников. Овај научник такође сматра да је узрок нестабилног времена у последње три деценије хлађење северне хемисфере, а то је, опет, почетак сталног смањења температуре што за десет хиљада година може довести до новог леденог доба.

● ● ● у једној приватној библиотеци у италијанском граду Арецу пијаниста Карло Алберто недавно је пронашао досад непознату серенаду за флауту чувеног немачког композитора Лудвига ван Бетовена коју је овај уметник написао још у раној младости.

● ● ● у Гинисову књигу рекорда ушао је недавно Енглез Питер Максвел који је извео заиста необичан подвиг – он је у балону испуњеном топлим ваздухом свирао клавир на висини од 1818 метара.

● ● ● дванаест хиљада страница Ајнштајновог рукописа недавно је продато на једној аукцији у Њујорку за суму од 55 000 долара. На истој аукцији за 28 000 долара продато је и писмо које је потписала енглеска краљица Елизабета.

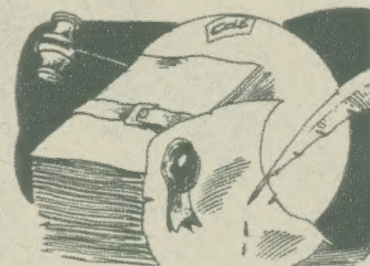

● ● ● сваки стражар у затвору мексичког града Аламоса коме се деси да док је он на служби побегне затвореник, мора и сам иза решетака, а дужина казне одређује се у зависности од тога на колико је био осуђен бегунац.

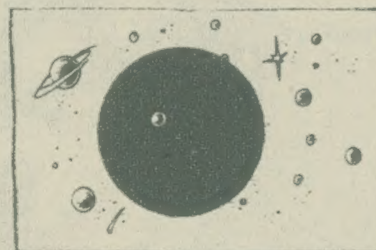

● ● ● научници Фред Лоу и Марк Клаусен који се баве истраживањем у области радио-астрономије на Калифорнијском универзитету дошли су до открића за које се верује да представља велику црну рупу у галаксији Млечни пут којој припада и Сунчев систем.

● ● ● пластичне и естетске операције вршиле су се још пре више од 2000 година. За проналазаче пластичне хирургије сматрају се Индијци чији су лекари још у 4. веку пре н. е. вршили естетске операције носа. Тврди се да је чак византијском цару Јустинијану (527–565) неки индијски лекар „дотерао" нос који му је у једној бици непријатељ окрзнуо.

Walt Disney

ПАЈА ПАТАК

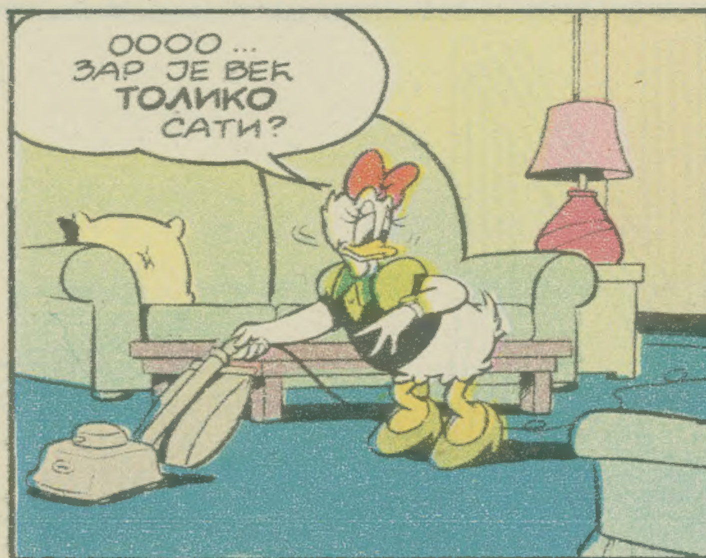

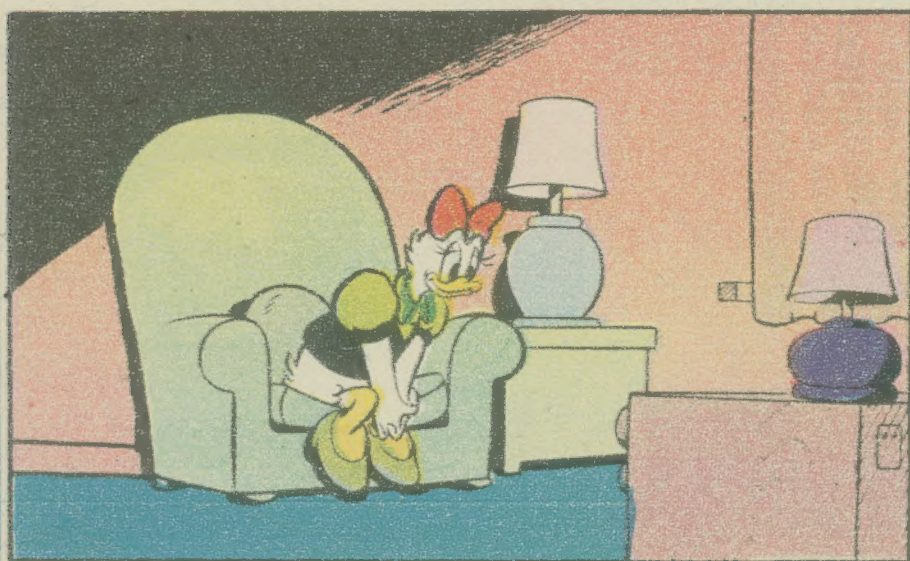

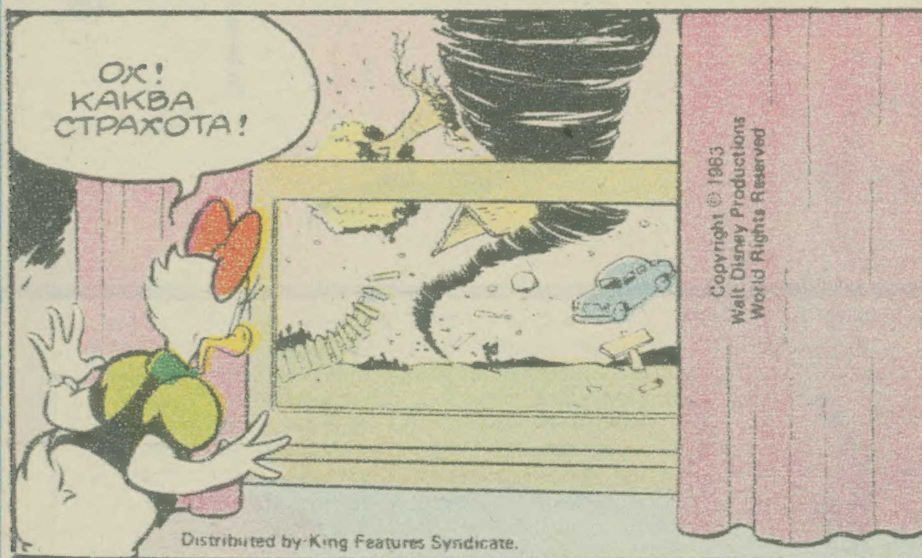

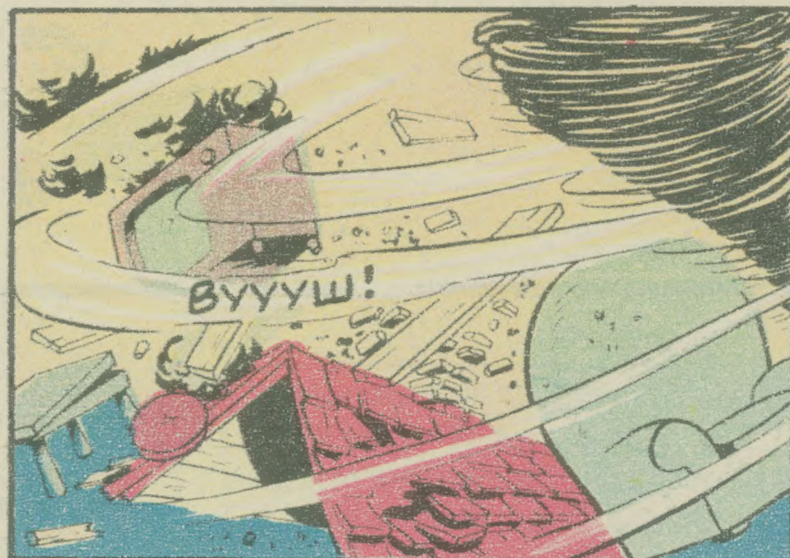

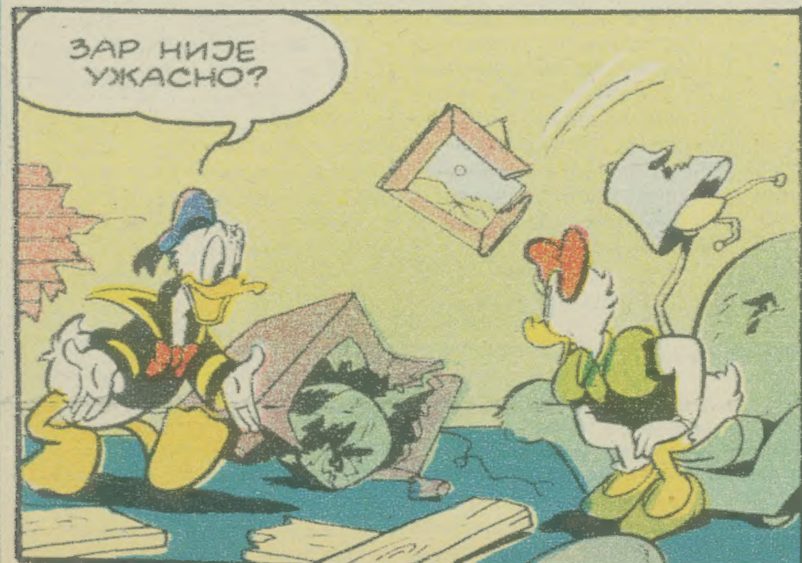

ОНИ МОГУ СВЕ

ДА ЛИ ЋЕ НАУЧНИЦИ УСПЕТИ ДА АРМИЈУ МИКРООРГАНИЗАМА НАТЕРАЈУ ДА РАДИ ЗА ЧОВЕКА?

Има их свуда – на земљи и у ваздуху, у леду Антарктика и врелим језерима, на планинским висинама и дубоко у мору. Ипак, микроба је највише у земљи. И сваки од њих је права хемијска фабрика и то невероватне, огромне производње. Некима од њих су за исхрану потребне сложене биљне и животињске беланчевине, други користе обичне отпатке целулозе, трећи се задовољавају азотом или угљен-моноксидом из атмосфере. Сада се у лабораторијама широм света стварају специјалне вештачке средине у којима је растворена „храна" за микробе. Ту се микроорганизми брзо размножавају и у процесу свог живота синтетизују хранљиве, технички или лековите материје које су и те како потребне човеку.

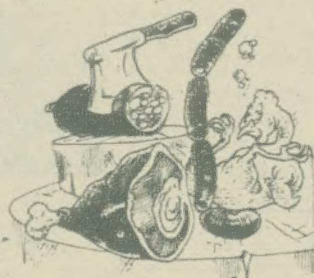

Говедина, пилетина, кобасице?

Данас је већ добро познато да многи микроорганизми (квасци, бактерије, микроскопски ситне гљивице и алге) могу да синтетизују беланчевине – основни састојак људске и животињске хране. Само у Совјетском Савезу производи се на тај начин више од милион тона додатака крмној храни који садрже више од 50 процената беланчевина. Али, познато је још нешто: у односу на укупно утрошену сточну храну од оне микробног порекла може се добити свега 20–30 процената меса или млека, и то од младих животиња које брзо расту. Код старијих животиња тај проценат је још мањи – свега пет до десет одсто.

Научници су зато поставили једно сасвим природно питање: може ли се то „посредништво" животиња избећи? Зар се те хранљиве материје не би могле одмах да дају човеку? Могу ли се беланчевине, угљоводоници, витамини користити директно за добијање намирница на које је човек навикао?

Микроорганизми су толико универзални да је, уз одговарајућу технологију идеја потпуно реална да се из њих добијају разне намирнице за нашу исхрану. Доказано је да се комбинацијом производа од микроорганизама с традиционалним изворима хране могу добити јела која по садржини беланчевина потпуно задовољавају. У Сједињеним Америчким Државама већ се сада од беланчевина добијених из соје фабрикује више од 60 врста „месних" производа: говедина, пилетина, кобасице, сланина, шунка, а у Совјетском Савезу разрађена је технологија гајења обичног квасца који се користи у пекарској индустрији на – етилалкохолу.

Пољопривреди су веома потребна вештачка ђубрива, а ту могу да се помогну бактерије које имају ту особину да узимају азот из атмосфере, нагомилавају га у себи и самим тим оплемењују земљу и повећавају принос разних култура.

Бактерије могу да помогну пољопривреди и код подизања вештачких језера или рибњака који све више постају саставни делови великих газдинстава. Али, њих није увек могуће изградити. На неким местима дубљи слојеви земље не држе воду. У

Институту за хидротехнику и мелиоризацију Грузинске ССР одлучили су да створе „вододржљиво" тло на вештачки начин користећи помоћ анаеробних бактерија – микроба који су способни да живе и развијају се без слободног кисеоника.

Микроорганизми играју велику улогу у настанку неких руда или у настанку нафте и земног гаса. Огромна је њихова улога. Кад је већ тако, кад су микроорганизми моћни и свемогући, природно је што се дошло на идеју да их треба натерати да и у овим областима раде за добро човека.

У искоришћеним рудницима остане од 5 до 20

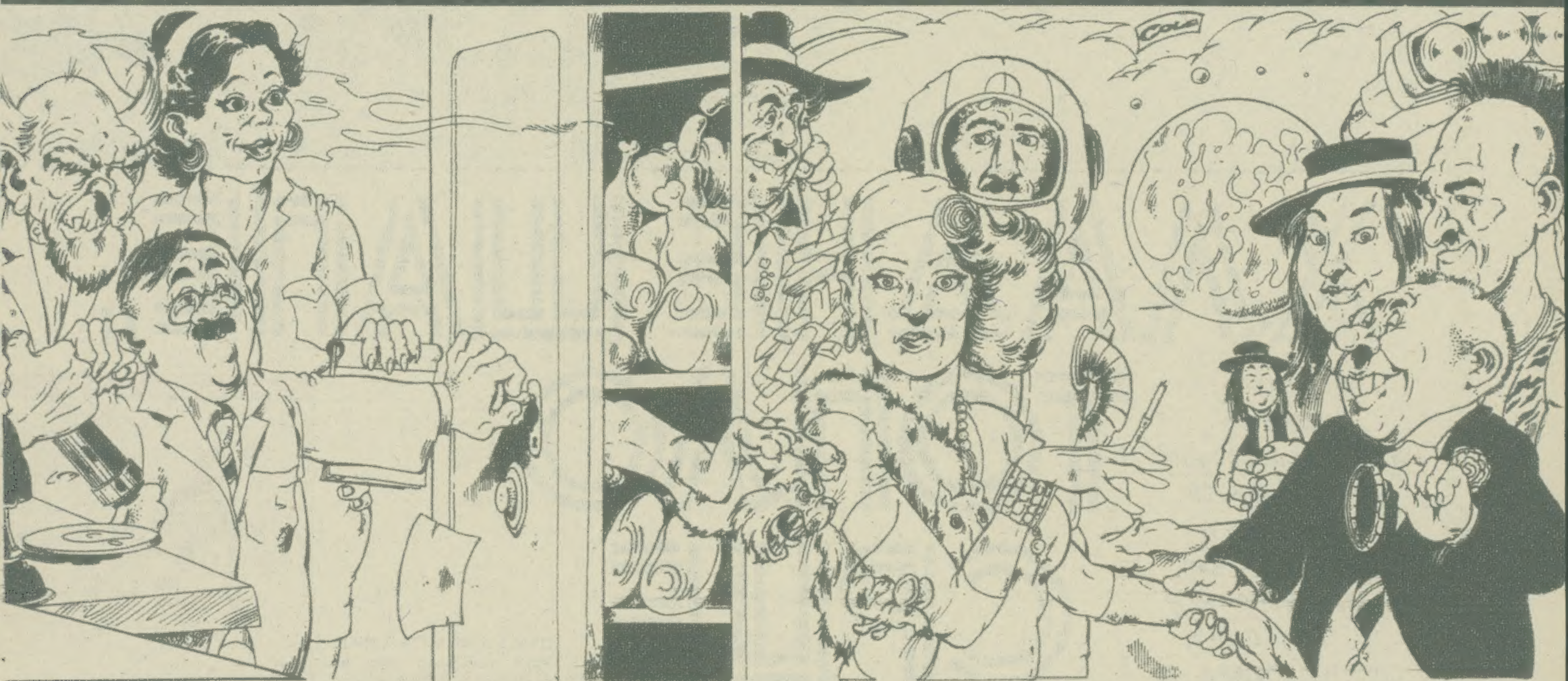

процената руде. Извући је на светлост дана чак и најмодернијом механизацијом готово је немогуће. До тог подземног блага може се доспети практично само на један једини начин – мобилизацијом многомилијардне армије бактерија, нарочито такозваних сумпорних и феробактерија (називају их још и микроорганизмима). Те бактерије растварају у јамској води метал који се још налази у руди, а из тог раствора се потом лако може добити метал.

Злато – то је немогуће!?

Пре тридесет пет година на Уралу је био затворен рудник „Јужна Виклинка". Стручњаци су казали: бакра више нема! Али, кад су рударско окно населили тионским микроорганизмима, на површину су извучене стотине тона висококвалитетног бакра. На тај исти начин у неким већ напуштеним рудницима у Мексику за свега годину дана извучено је 10 хиљада тона бакра!

У природи се веома ретко налазе руде које садрже само један метал. Најчешће је то читав комплекс различитих компонената и то важи за руде готово свих бојених метала и многе друге. Човек, природно, жели да из таквих руда извуче све важне компоненте. Данас научници покушавају да то постигну помоћу – одговарајућих микроба.

Од пре извесног времена стручњаци настоје да помоћу бактерија добију чак и злато. На први поглед то може да личи на фантастику. Чак су и многи научници све донедавно сматрали да је то чиста фантазија и њихови аргументи били су убедљиви. Злато је инертан метал и може да се раствара само у „царској води", мешавини соне и азотне киселине. Микроорганизми не могу да конкуришу „ђаволској течности", њихово место деловања могу бити само рудници бакра и гвожђа. Али, жива природа је другачије удесила. Процес бактеријског растварања злата, као и у случају с бакром, потврђен је. Додуше, засад само у лабораторијским условима, данас се помоћу микроорганизама из тла извлачи до 82 процента злата од количине које у том тлу има!

Совјетски научници нашли су међу микроорганизмима и такве који омогућавају да се бактерије искористе за спречавање подземних експлозија. У додиру с ваздухом метан у рудницима угља ствара експлозивну смешу. Довољна је тада једна искра па да у окну дође до несреће.

Сарадници Московског института за рударство разрадили су оригиналан метод за борбу против метана који се заснивао на способности неких организама да једу овај гас. Испитивања су вршена у окнима Доњецког басена. Како су опити показали, могућност примене овог метода гарантује потпуну ликвидацију метана у наслагама угља припремљеним за експлоатацију.

Населићемо Венеру

А енергетика, може ли се и ту користити помоћ микроорганизама?

Идеја о стварању биохемијских извора енергије није нова. Њена историја је дуга и занимљива. У току последњих сто година та идеја се више пута рађала, затим била заборављена, да би је се стручњаци опет сетили. Последњих година развитак микроелектронике и космичке технике натерао је стручњаке из многих земаља да се позабаве проналажењем или оживљавањем старих метода за добијање нових биохемијских извора енергије. Помоћу такозваних „електричних" микроорганизама који стварају и у себи прикупљају електрицитет, већ су израђени јефтини, економични, малогабаритни биохемијски елементи. Утврђено је да „живе електричне бактерије" већ сада могу бити коришћене за извесне системе на космичким бродовима: за снабдевање водоником, кисеоником, водом за пиће, ваздухом. Биохемијски елементи већ дају енергију морским бовама, аутоматским хидролокаторима, светионицима и другим сигналним апаратима.

Нагли пораст градова и броја градских становника створио је и проблем – куда с отпацима? Од свих отпадака највећу невољу представљају пластичне масе. Треба ли искоришћену пластичну амбалажу спаљивати? Али, пластмаса не гори, само се топи и запушава решетке у пећима за спаљивање, дими се и трује атмосферу штетним производима сагоревања и непријатним задахом.

Научници су одлучили да се за помоћ обрате микроорганизмима и успех није изостао. Недавно је из Енглеске стигла охрабрујућа новост: научници су успели да одгаје микробе који полихлорвинилске танке материје претварају у водоник. Научници се надају да ће ускоро бактерије коначно решити проблем градских сметлишта закрчених пластичном амбалажом и другим „вечитим" пластичним производима. Могуће је да ће се поћи даље: одгајити специјалне бактерије којима ће пластичне масе бити „заражене" још у току израде. Такве бактерије морале би извесно време да остану у стању мировања, а када амбалажа буде одбачена, да се под деловањем средине активирају и почну да уништавају пластичну масу.

Научно тражење корисних бактерија, које би требало „натерати" да раде у корист човека, у суштини је тек започето. Из године у годину шири се обим радова на култивисању „дивљих" облика микроорганизама и стварању нових,ориснијих.

У будућности, кад човек буде потпуно овладао науком управљања овим живим бићима и буде научио да ствара културе микроба потребних за одређену сврху, моћи ће се размишљати и о преображавању атмосфере на планетама најближим Земљи. Биће могуће „засејати" читаве слојеве облака земаљским микроорганизмима који могу да лебде у горњим слојевима Венере, на пример, и који би се „хранили" огромним количинама угљен-диоксида откривеним у атмосфери те планете. Микроорганизми би почели да стварају кисеоник и у зависности од брзине и обима њиховог размножавања тај процес стварања вештачке атмосфере би се све више убрзавао. За релативно кратко време (за неколико векова, а можда и неколико деценија) тај процес, који је трајао на Земљи читаве геолошке епохе, претворио би Венеру у планету гостољубиву за човека.

К. В.

ОСВОЈИЛИ ЦЕО СВЕТ

ХЛАДНЕ ШАПЕ, ТОПЛО СРЦЕ

ПОЛАРНИ ПАС НАЈВИШЕ ИЗНЕНАЂУЈЕ СВОЈОМ ИНТЕЛИГЕНЦИЈОМ. ПОНОСИТ ЈЕ И УЗДРЖАН, ХРАБАР, БЕСПРЕКОРНО ЧИСТ И – ЗАЉУБЉЕН У СВОГ ГОСПОДАРА... А КАД ПОВУЧЕ САНКЕ И ПОТРЧИ, ЗА ЊЕГА ПОЧИЊЕ СЛАВЉЕ...

Аљаска, јануара 1925. године. Село Номе. Пронео се глас да је овде пронађено злато. Нагрнуо свет са свих страна – трагачи, рудари, авантуристи... У начичканим баракама живи се без минимума хигијенских услова.

Појавила се дифтерија: коси све редом. Мртве је немогуће избројати. Потребан је серум, али тога овде нема.

Да би сузбили епидемију, људи покушавају немогуће: из Енкориџа 27. јануара, по најјачој снежној олуји – температура се спустила до педесетог подеока испод нуле – санке са пошиљком серума и са сто педесет упрегнутих паса крећу на пут дуг хиљаду шездесет километара. У Номе стижу другог фебруара.

Ова трка са смрћу ушла је у историју под именом „Серумска трка". А успела је захваљујући, пре свега, поларним псима.

Отац – вук

Од тог тренутка за њих су почели да се интересују, најпре у Сједињеним Државама и Канади, а затим у Европи и даље. Дошло се дотле да их данас сматрају најдрагоценијом расом. За само пола века они су, са веома тешког живота у поларним условима прешли у најлуксузније виле и вртове широм света, постали кућни љубимци.

Све врсте ових паса потичу од једног претка, а настале су укрштањем са поларним вуком. По неким својим одликама готово да се нимало не разликују: косе очи, густо крзно, поткожни слој ткива који при најнижим температурама обезбеђује телесну топлоту од двадесет степени и јаки заврнути репови. Разлике зависе од области из које вуче порекло и од тога чему је пас намењен. Међународна кинолошка федерација признаје само четири основне расе.

Највећи и најснажнији су аљаски „маламути", високи до шездесет центиметара, тешки око педесет килограма. „Ескимски пси" су такође крупни, али су још отпорнији на ниске температуре. Сибирски „хаски" су лакши, мањи и бржи од осталих. Имају плаве очи и то је један од разлога што су веома омиљени. Такозвани „самоједи" су средње величине, имају веома дугачку и белу длаку, спорији су од других, али снажнији и издржљивији.

Немој да ме удараш!

Спретни и веома интелигентни, ови пси се у Северној Америци користе за от-

САМО ТРИ КАТЕГОРИЈЕ: Трке поларних паса упрегнутих у свонице готово пола века одржаване су само на северноамеричком континенту. У Европу су овај спорт, шездесетих година, донели Швајцарци и Холанђани. За такмичења се употребљавају углавном санке пореклом са Аљаске. Њихова дрвена конструкција је на саставима веома еластична, да би у случају јачих удара остала неоштећена. Пси имају пластичне каишеве и у пару се везују за главно теглеће уже. Трка се изводи на кружној стази са различитим препрекама, која мора да се пређе једном или више пута, а у њој истовремено учествују само по два водича, такозвани „машери". Победник је онај ко одређену стазу пређе у краћем времену. Видите састав у све три категорије трке, одржане почетком фебруара у италијанском зимском центру Брунику.

кривање кријумчара дроге и као водичи слепих, а цене их и због тога што су веома оштри борци.

Они сами највише воле трку. У италијанском зимском центру Брунику већ трећу годину узастопце организују се скупови и трке ових паса. Прошлог фебруара на височравни Рисконе окупило се 116 екипа само из Европе.

Припреме за трку и дресура почињу са само пет недеља старости, док је штене још једна мала рундава, мека и топла жива играчка. С њима се ради бар један сат дневно – на снегу или на сувом, односно на голој земљи, кад се за то користе специјална возила.

Добар дресер и водич никад не користи бич јер су ови пси веома осетљиви и одлично разумеју шта се од њих очекује. Кад погреше, довољно је да им се на то скрене пажња гласом.

Трке су подељене у три класе. Једна носи назив „скандинавска". У њој санке начињене од дрвета или фибергласа које називају „пулка", са водичем на скијама, вуче само један пас. У „затвореној" класи користе се јаворове санке са највише пет упрегнутих паса, док „отворена" укључује шест до шеснаест паса по једним саоницама.

– Често се за ове псе тврди да су недовољно

МАСКОТА ТАКМИЧЕЊА: – Неколико наших туриста случајно се задесило у Брунику у време одржавања трке. Из гомиле снимака које је том приликом начинио Београђанин Алберт Абинун одабрали смо овај на коме се види и снежна маскота такмичења.

ОНИ СУ НАЈТРАЖЕНИЈИ: – На фотографијама су две од четири расе које признаје Међународна кинолошка федерација – „самојед" и сибирски „хаски" (доле). Ови други имају плаве очи, што је за псе веома необично. Не зна се који су народи први употребили санке са упрегнутим псима, али је зато сасвим сигурно да се данас највише користе у областима где живе Ескими. Велики истраживачи кренули су саоницама у поларне области још средином прошлог века. Тако је за само двадесет година, захваљујући Американцу Пирију, Норвежанима Нансену и Амундсену и Енглезима Шеклтону и Скоту, човек стигао на оба географска пола и осликао мапу огромне арктичне области и добар део Антарктика. Поларни пси одиграли су велику улогу и у време насељавања Аљаске и Јукона. Новонасељено разнородно становништво било је приморано да се зими сели на обале мора, па су тако рођене трке паса, само што је тада побеђивао пас који је био у стању да повуче и превезе највећи терет.

умиљати, што је потпуно нетачно – каже узгајивач Нани Тривелоне. – Пре би се могло рећи да су мало резервисани. Историја је показала да су у тешким поларним условима веома одани човеку и да с њим лако успостављају емотивни контакт. Веома су независни и вероватно из тог разлога не личе много на псе које смо иначе навикли да држимо као кућне љубимце. Све у свему, драги су, верни и изузетно паметни.

Воле их и због тога што су веома чисти, немају никакав мирис и што су отпорни на паразите. Иако су створени за велике просторе и живот у слободи, лако и брзо се прилагођавају другим условима. Као чувари су такође незаменљиви.

С. И.

БАСНОСЛОВНО БЛАГО У ПОДРУМУ

Два украса за махараџин турбан.

Махараџа Синг био је много богатији од чувеног Рокфелера.

Индијски државни службеници нису могли да поверују очима кад су у мемљивом подруму мале банке у граду Сринагару у савезној држави Кашмир отворили шест челичних ковчега који су ту лежали тридесетак година: небројено много дијаманата, рубина, смарагда, бисера, злата, сребра – све то усађено у предивне дијадеме, брошеве, огрлице, прстење, мачеве...

Најдрагоценији међу нађеним „камењем" је дијамант од 34 карата који због свог изузетног квалитета по процени стручњака вреди више и од чувеног Јакобсовог дијаманта низама од Хајдерабада који има 100 карата.

Читава прича и не би била толико занимљива да благо у банци не чами толике године под прилично мистериозним околностима. Ту га је, наиме, допремио данас осамдесет четворогодишњи диван Икбал Нат, бивши службеник на двору последњег владара Кашмира, махараџе Синга, после Синговe смрти 1952. године. Од тада па све до данас, савезни диван Икбал Нат је на сандук будно мотрио, али је недавно ипак морао да отпутује из града на неколико дана што су службеници банке искористили како би коначно завирили у тајанствене ковчеге.

Диван Икбал Нат је признао да је благо припадало махараџи, али не и како је уопште доспело у подрум банке у Сринагару. Руку на срце, то је сада сасвим свеједно. Огроман иметак припашће држави, а колико је заиста огроман говори и податак да ће Индија бити богатија за пет хиљада милијарди старих динара!

Бронзана медаља за бацање кугле, а само да би проходала без ичије помоћи биле су јој потребне две године.

ЗЛАТНА МЕДАЉА ЗА ХРАБРОСТ

ЛЕКАРИ СУ ТВРДИЛИ ДА ЈЕ БЕЗНАДЕЖАН СЛУЧАЈ: НИЈЕ ХОДАЛА, НИЈЕ ГОВОРИЛА, НИЈЕ РАЗЛИКОВАЛА ДАН ОД НОЋИ. АЛИ РОДИТЕЉИ НИСУ ХТЕЛИ ДА СЕ ПОМИРЕ С ТИМ...

Коврџава Аманда Кифин свакодневно устаје у рану зору како би оптрчала неколико кругова око парка. Следе пливање, партије бадминтона и сат тренинга у бацању диска и кратког копља.

Пре само десет година Аманда је преживела тешку саобраћајну несрећу у којој је задобила тако озбиљне повреде да су лекари једнодушно пресудили: остатак живота провешће као „људска биљка". Неколико година по изласку из болнице тако је и изгледало: Аманда није могла ни да говори ни да хода.

Данас Аманда има двадесет три године и у одличној је физичкој кондицији. Највернији тренер јој је мајка, Марџори:

– Знате ли како то сада изгледа? Мене тренинзи исцрпе, али не и Аманду. Као да у себи чува неки непресушни вишак енергије. Она се никада стварно не замори, чак и ноћу мало спава. Устаје у зору и одмах иде на трчање.

Марџори зна о чему говори, последњих десет година живота провела је у настојању да ћерку „врати у живот". Сада је и сама оболела од бубрега и више није у стању да Аманди посвети онолико времена колико би желела.

О једном се у породици Кифин и дан-данас нерадо говори: несрећи која се догодила марта 1973. године.

– Била је то страшна несрећа. Све се одиграло тако рећи испод наших прозора. Та кола су налетела на Менди која је после неколико минута пребачена у болницу.

Била је у коми 81 дан и то је било страшно, али је можда још страшнији био онај дан када се коначно освестила – а ми то ни по чему нисмо стварно могли да приметимо јер није ни говорила ни мрдала... Неколико недеља касније почела је да испушта чудне, језиве звуке, некакво стењање – присећа се Марџори. – Лекари Кифиновима нису могли да пруже никакву утеху. Тешко оштећеног мозга, остаће „биљка" читавог живота, тврдили су. Дуго се чинило да су у праву. Када се коначно вратила кући, Аманда је била мршава, удови су јој били укочени и савијени. Није ходала. Није говорила. Није разликовала дан од ноћи. Била је, баш као што су лекари говорили, „биљка". Тринаестогодишња биљка по имену Аманда.

Али, Марџори и Роџер Кифин никако нису могли да се помире с мишљу да ће им ћерка остати у таквом стању до краја живота. Стално су се присећали девојчице која је била капитен многих спортских екипа и одличан ђак. Учиниће све што је у њиховој моћи да јој помогну!

– Изгледало је као да јој је једна страна одузета. Није могла да је помери, а удови су јој били криви и изобличени. Морали смо некако да је покренемо. Направили смо неку врсту коњског ама како би је уз помоћ тих каишева усправили и помогли јој да одржи равнотежу. Безнадежно. Проводили смо сате и сате храбрећи је да се помери, да направи само један корак, али она једноставно није била у стању то да учини.

Ни на физикалној и говорној терапији на које је у то доба редовно ишла, ствари нису текле ништа боље. Аманда је напредовала врло слабо. Тачније, нимало.

Онда, напокон, први клецави кораци. За сваки, Марџори јој је давала пет пенија:

– Симболична награда, али сам некако осећала да и на тај начин треба да је охрабрим. Осећала сам да је важно да што пре изгледа што је „обичније" могуће. По дијагнози, као последица несреће јавила се церебрална парализа која је у њеном случају значила да су јој сви мишићи неприродно затегнути. Знала сам, да ће, ако само прохода, ствари морати да крену набоље.

– Прижељкивала сам и да се Менди једнога дана неким чудом отргне од своје болести и да нам се обрати. Једно обично „здраво" било би нам довољно.

Али Аманда је остајала нема.

Оног дана када је девојчица коначно проговорила, све троје су сели и дуго плакали. Несигурно и неразговетно, изговорила је своје име, Менди...

– Чак и данас, после толиких година, за мене је право чудо када је чујем како говори и поставља ми питање – каже Марџори.

Аманда је проходала десет месеци после несреће. Налетала је на ствари, саплитала се и падала. Биле су јој потребне пуне две године како би коначно била у стању да корача без ичије помоћи. И дан-данас Аманда прави само мале, грчевите кораке – али хода...

– Доктори једноставно нису веровали – све док је и сами нису видели... Мислим да је тајна у упорним вежбама. Тешко да бих икоме могла да објасним колико нам је времена и упорности било потребно. Сваки, и најмањи корак за нас је био као џиновска препона.

И поред све љубави и подршке родитеља, Аманда није поново научила да чита и пише. Ишла је у школу извесно време, али је убрзо постало јасно да је то само губљење времена: заборављала је брже него што је учила. Тај губитак памћења је оно с чим су се Марџори и Роџер најтеже саживели. Одвели би је на неки рок концерт и када би се вратили кући, она се више ничега није сећала. Могао је то да буде и излет: већ на кућном прагу, при повратку, Аманда се више није сећала где је била.

Четири године после несреће, Аманда се уписала на специјални колеџ за хендикепиране. Убрзо је постала омиљени ђак наставника фискултуре који је с њом упорно вежбао у бацању копља, диска и кугле. Резултат је изненадио чак и Марџори и Роџера Кифина, а лекари више заиста нису знали шта да кажу...

Кад говори, Аманда говори споро, брижљиво одабраним речима:

– Стварно сам уживала у бацању копља и ускоро постала веома вешта у томе. Волим и трчање, мада у ствари нисам довољно брза – још не, али тренирам.

Онда је једнога дана Марџори отишла у школу и у први мах није могла да поверује у оно што јој је Амандин тренер рекао: Аманда ће ићи на Олимпијаду инвалида!

– Били смо одушевљени. А тек када је успела да прође кроз квалификације! Знате, сваки такмичар има право да се пријави за пет дисциплина. Наша Менди се пријавила за свих пет – копље, бацање кугле, диска, пливање и трчање.

Седам година после несреће и дијагнозе лекара која није остављала места нади, 1980, Аманда је освојила златну медаљу у бацању копља и бронзану у бацању кугле на Олимпијади инвалида.

– Шта да вам кажем? Замислите и сами како смо се осећали... Менди је чак успела да обори и светски рекорд у бацању копља – присећа се Марџори.

Отада је Аманда учествовала и на међународним такмичењима у СР Немачкој и Данској, а тренутно се припрема за такмичење у Шкотској.

Недавно је Менди први пут у животу ишла и на скијање. Кифинови немају много пара, али су некако успели да јој ипак плате пут. Исплатило се. Сваки пени, каже Марџори. Јер, када се вратила кући, Аманда је родитељима препричала сваки дан који је провела без њих.

М. И.

DIK BROWNE ХОГАР СТРАШНИ

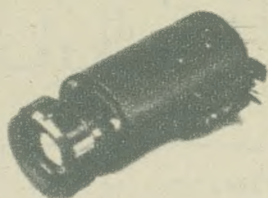

КАМЕРА ЗА НОЋИ БЕЗ ЗВЕЗДА

Француска филијала фирме „Филипс" израдила је суперосетљиву телевизијску камеру која може да ради при осветљењу од свега једног милилукса. Такво осветљење је, на пример, ноћу од звезданог неба без месечине. Камера је дугачка 12 центиметара, а у пречнику има пет центиметара.

КУЋА ОД РИБЉЕГ УЉА

Једна енглеска фирма објавила је јесенас да завршава зграду која ће бити саграђена искључиво од – рибљег уља и у коју ће се до краја 1983. године уселити директор фирме са својом породицом.

Енглески хемичари пронашли су метод који омогућава да се од рибљег уља (користи се неквалитетно уље добијено од отпадака који се обично још у почетку процеса прераде бацају у море) полиуретанска пенаста материја. За израду овог пенопласта могу да се користе и биљна уља – сунцокретово, палмино, кокосово, рицинусово, од кикирикија и друга.

Стручњаци претпостављају да се у релативно благој клими Енглеске зграде од оваквог материјала не морају загревати. Порозни пластични материјал зими неће одавати унутрашњу топлоту и тако загревати „улицу". Топлота која се ствара од кухињске плоче на штедњаку, од фрижидера, електричних сијалица и других малих апарата, као и топлота самих житеља, биће довољна за загревање оваквих домова.

ДИШИ КАО ЈА

Инжењери Института за техничку медицину при Калифорнијском универзитету у Лос Анђелесу конструисали су специјалну играчку у облику медведића која служи као нека врста прве помоћи новорођенчади. Наиме, она бебама помаже да чим угледају свет правилно дишу а знамо да су управо поремећаји те врсте најчешћи узрок смрти новорођенчади.

У медведићу-играчки смештен је ваздушни балон који је гуменим цревом повезан са специјалном пумпом. Уједначено, мирно дисање медведића, утврдили су стручњаци, помаже и беби да правилно дише. Лекари су при том приметили да се беба, кад почне испрекидано да дише, механички окреће што ближе медведићу. Поред тога, у „телу" играчке смештен је специјалан пријемник који хвата откуцаје срца бебе и аутоматски сигнализира кад се тај ритам поремети.

НА СПАВАЊЕ С ПТИЦАМА

У огромном кавезу који је Ким Декон подигао у близини куће у малом енглеском граду Кум Ебију гаји орлове, какадуе, јужноафричке птице шареног перја. Често му се догађало да лопови ноћу провале у кавез и украду му по који примерак. Киму није важна само финансијска страна, иако од продаје ретких птичјих врста живи, већ је за сваку појединачну птицу везан посебном љубављу, па је однедавно одлучио да заједно са птицама спава! Увије се у врећу, стави јастук под главу и тако проведе ноћ. Кад су га питали није ли му мало непријатно да спава у свим тим „заносним мномирисима" одлучно је одговорио – не. Једино нам преостаје да му поверујемо.

СМЕЈТЕ СЕ ЉУДИ!

Један холивудски експеримент показао је огроман значај смеха, смејања и смешења. Спровео га је Калифорнијски универзитет уз помоћ једне групе професионалних глумаца чији је задатак био да изражавају различита људска расположења, страх, радост, тугу или љутњу. И ево шта се показало: израз на лицу истог часа изазива одговарајућу реакцију нервног система, што ће рећи да особа и осећа управо оно што изражава, па макар то било и одглумљено.

Из овога је произишло веома практично наравоученије: треба се што више у животу смејати, чак и када вам није до смеха, јер ћете се тако осећати боље. Ко може – нека испроба!

ПОТЕРА ЗА КАЛЕНДАРОМ

Када је почетком прошле године у канадској провинцији Онтарио из штампе изишао календар, за њим је почела права потера канадских и америчких колекционара. Разлог – календар је прошлу годину „повећао" на 369 дана. Иако није била у питању преступна година, издавач је фебруару поклонио чак пуна два дана, 30. Али, то није било све – награђени су и април и септембар, по том календару имали су по 31 дан. Наравно, ова грешка је брзо примећена, па је велики део тиража календара повучен из продаје, али је нешто и остало тако да су се многи колекционари дали у прави лов на њих не питајући шта кошта.

КРУНСКИ СВЕДОК

У изузетним случајевима компјутери су поуздани сведоци. Да је то тако говори случај извесног Мишела Мунијеа из Сен Омера у Француској, стручњака за компјутере који је приликом истраге одлучно тврдио како је у тренутку кад је његовог шефа неко напао и избо ножем он, Муније био заузет послом на компјутеру те тако ништа није ни чуо ни видео. Прича је већ сама по себи била изузетно климава, а када је полиција још ангажовала и стручњака који је утврдио да за 28 минута у току којих се напад одиграо на компјутеру није изведена ни једна једина операција, Муније је био принуђен да призна све. Тренутно окајава прву од пет година затвора колико је добио.

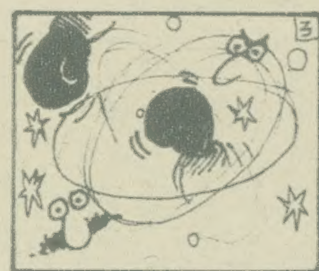

МОРЗЕОВА АЗБУКА НИЈЕ МОРЗЕОВА

Морзеову азбуку већина нас сматра изумом америчког проналазача Семјуела Морзеа који је у периоду од 1837–1844. изумео и конструисао један од првих употребљивих телеграфских апарата. Међутим, азбука коју је за тај апарат предложио Морзе, била је веома неприкладна и никад није ушла у практичну употребу. Азбука која се и данас употребљава под именом Морзеове азбуке – тачније азбука за Морзеове апарате – у ствари је плод колективног труда аустријских и немачких инжењера из педесетих година деветнаестог века.

ПОСЛЕДЊИ АУТОБУС

Западнонемачко Министарство здравља наложило је Саобраћајном предузећу западног Берлина да промени назив једне своје линије. Оне из Министарства треба разумети: на спорним аутобусима, веома увредљиво по лекаре, пише – „Болница – гробље". Исход спора за сада је непознат.

ГЛОБУС

ЖИВИ ИНДИКАТОР

Пастрмка има невероватну способност да реагује на присуство веома малих количина разних хемијских материја у води. За свега један секунд ова риба ће открити присуство једног грама известне материје у базену чија је запремина 100 хиљада кубних метара. Засад ниједан апарат не може да се мери у осетљивости са овим живим регистратором. Француски научници искористили су ову особину пастрмке – у центар за мирис они су увели пастрмки две танке електроде које су повезане с минијатурним радио-одашиљачем тешким свега 15 грама, причвршћеним на њеној глави. Чим се у води појаве штетне материје, из центара за мирис одашиљу се импулси у контролну апаратуру на обали. Занимљиво је да се импулси међу собом разликују – зависе од врсте и количине стране материје у води. Научници сматрају да је нов метод контроле воде веома перспективан.

ПЛАТИ, ПА СЕ ИЗГУБИ

У ери многобројних пакет-аранжмана један мали хотел из Норвича у Великој Британији одлучио је да се избори за своје место под туристичким сунцем нудећи муштеријама викенд-уживања под називом „Изгубите се у сеоском Норфолку".

Људи се навелико губе и то по цени од 47 фунти у коју су урачунати још и мапа и компас који им се дају како не би начисто одлутали у непознато, као и пар кратких и јасних инструкција како да преживе хранећи се зечевима и копривама. Успех је, тврде организатори, неочекивано велик.

ПИЛИЋИ НЕМАЈУ ПИЛЕЋИ МОЗАК

Ово је доказала научница Катриона Рајан са универзитета Екзитер у Великој Британији. Она је групи пилића бантам расе показала десет пута фотографије неколицине њихових „пријатеља" из јата снимљене из разних углова. Затим је те фотографије измешала са слајдовима неких других непознатих пилића. И, како су реаговали „испитаници"? Кљуцали су управо по оним раније виђеним слајдовима, сви без грешке! Ето доказа о пилећој памети, тврди Катриона Рајан. Да не улазимо у озбиљност експеримента...

ОЦАЦИ, ЕВО МЕНЕ!

Таксиста по имену Адолф Акерман из западног Берлина се у три месеца три пута сударио што га можда и не би нарочито бринуло да му се пех сваки пут није дешавао истог датума – 13. у месецу. После треће несреће Адолфу је дозлогрдило, те је одлучио да следећег тринаестог остане код куће. Што је сигурно, сигурно је.

Седи тако Адолф, мирно гледа телевизију, одмара се и одједном споља чује шкрипу, тресак и ломљаву. Баш као што је и помислио! Истрчао је напоље и установио како му је неки невешт возач „улетео" у задњи део паркираног таксија.

После дужег размишљања јадни Адолф је дошао до закључка да му баксузлук не доноси број тринаест него – такси. Зато је чврсто одлучио да заувек напусти таксирање и посвети се неком мирнијем послу. За сада му, каже, на памет пада само занат оџачара.

ПАЗИ! ГО САМ...

Неки занати, за које човек то никада не би рекао, знају да буду прилично опасни. Једном фирмописцу из Марсеља се, рецимо, у три наврата догодило да му непажљиви пролазници избију мердевине испод ногу. Пошто је сва три пута јадни човек врло лако могао да сломи врат, на крају је морао да се некако обезбеди. Урадио је то на следећи начин: кад год ради, на мердевине качи натпис на коме крупним штампаним словима пише: „Пази! Го фирмописац горе". Отада му нико ниједном није налетео на мердевине.

АДРЕСА: ЗАТВОР

Чарлс Ливингстон смислио је како да опљачка један стан у Њујорку док су укућани одсутни. Одређеног дана довезао се колима пред кућу и онда схватио да нема где да се паркира. Кружио је и кружио и на крају, изнервиран, одлучио да остави кола у забрањеној зони. По обављеном послу задовољно се вратио до аутомобила али њега нигде није било. Пришао је првом полицајцу и пријавио крађу. Међутим Ливингстон је полицајцу био нешто сумњив, па га је на лицу места ухапсио. Није дуго требало да се установи да се управо враћа из једне провале и да му се у станици нађе досије који га терети за још низ крађа.

Добио је казну од две године затвора. Убрзо му је на затвор стигла и казна за погрешно паркирање!

МОЛИМ, ВРАТИТЕ МИ МОЈЕ ПИТЕ

Карлос Ешли из Шарлоте у Северној Каролини освојио је давне 1937. године друго место у једној наградној игри и тако се изборио за следећу награду: по питу од јабука за сваки рођендан до краја живота.

Годинама је све било у реду, а онда су 1942. наградне пите изненада престале да пристижу. Изиграног Карлоса је то дуго изједало, па је недавно одлучио да ствар рашчисти са представницима немарне конфекцијске куће. После краћег разговора пала је нагодба: Карлосу је за последњи рођендан у децембру 1983. године стигла заслужена пита – плус четрдесет неоправдано прескочених. Што је право, право је.

„НАЈ" КИП

Највиши кип на свету је онај који се налази на брду Мамајев надомак Волгограда у СССР-у. То је фигура жене названа Домовина. Кип је дело Јевгенија Вучетича, подигнут у помен битке код Стаљинграда. „Нај" кип висок је 82,35 метара од врха до подножја.

КОЛИКО КОШТА ПОДМОРНИЦА

За десет подморница које је наручила од СР Немачке, Норвешка је платила 560 милиона долара. То су најсавременије подморнице које се данас у свету граде. Међутим, већ постоје пројекти за нову генерацију подморница деведесетих година које ће бити и двоструко скупље: једна ће стајати око 100 милиона долара.

250 ГОДИНА КАСНИЈЕ...

БЛАГО ДОНОСИ НЕВОЉУ

Златни и сребрни новчићи са „Флихентхарта". Савршено очувани дукати исковани су 1729. године када у Холандији није била у оптицају велика количина златног новца.

Извлачење бронзаног топа на палубу „Флајинг Харта".

Џон Роуз са лулом из 18. века.

НА ДАН 3. ФЕБРУАРА 1735. ГОДИНЕ ХОЛАНДСКИ ТРГОВАЧКИ БРОД „ФЛИХЕНТХАРТ" ПОТОНУО ЈЕ НА ПУТУ ЗА ХОЛАНДСКУ ИНДИЈУ. ПРЕ ДВЕ ГОДИНЕ ГРУПА ЕНГЛЕСКИХ РОНИЛАЦА ПРОНАШЛА ЈЕ ЊЕГОВУ ОЛУПИНУ ПУНУ ДРАГОЦЕНОСТИ. РЕКС КАУМАН, ЈЕДАН ОД ВОЂА ЕКСПЕДИЦИЈЕ, ПРИЧА КАКО ЈЕ ТЕКЛО ВАЂЕЊЕ И КАКВУ ЈЕ ГУЖВУ ИЗАЗВАЛО.

Поподне 30. јула било је топло и сунчано са умереним ветром. Осморица ронилаца стајали су на предњој палуби „Флајинг Харта" у муклој тишини док је челични кавез чекрком извлачен из мора. Кавез се опасно љуљао и холандски стручњак скочио је на њега да га умири. У кавезу се налазило нешто необично, јединствено за овај век и од великог историјског значаја – тежак боров ковчег прекривен седиментом, блатом и крхотинама винских боца, обмотан остацима платна и конопца.

Сви су већ знали шта је у њему: на хиљаде сребрних новчића кованих у Мексику, и две хиљаде златних холандских дуката. Био је то новац намењен трговини са „Флихентхарта" који је потонуо у близини Холандије кратко време пошто се отиснуо за Холандску Индију – данашњу Индонезију.

Мапа професора Шилдера

Прича о трагању за овим бродом почела је крајем фебруара 1979. године у Холандији када сам у једној малој приградској кући у Кулембургу упознао Гинтера Шилдера са Универзитета у Утрехту, тренутно јединог професора историје картографије на свету.

На поду поред Шилдерове столице лежало је шест дебелих досијеа испуњених белешкама и фотокопијама разних докумената. У крилу му се налазила велика копија руком цртане мапе са назначеним приближним местима неких осамнаест миља од обале Холандије где су на путу за Индију потонула два брода пуна драгоценог товара. Професор Шилдер провео је последње две године у проучавању историје „Флихентхарта" његовог бродолома и досадашњих покушаја да се извуче са морског дна. Већ је био прикупио довољно података и спремао се да крене у акцију. Понудио ми је да пронађем људе и да организујем „Експедицију Флихентхарт".

Ја сам у то време знао само да је тај брод на списку олупина које треба избегавати. Његови остаци лежали су дубоко у муљу и песку осамнаест миља од најближе луке у подручју варљивих струја и веома уских пловних путева на злу гласу и због слабе видљивости у води Ипак, она карта у Шилдеровом крилу није ми давала мира

Џон Роуз и његов брат Крис су из разоноде и спорта неколико пута ронили са мојим екипама у водама око острва Сили, Оркни и Маурицијус. Обојица су били богати сопственици ланца киоска за продају хране у енглеској покрајини Ист Англија. Џон је волео раскошну одећу, накит и ролс-ројсеве златне боје, али упркос томе није био фићфирић. Иза његове екстраваганције крио се храбар ронилац и вешт поморац, навигатор и машиниста. Понудио сам му да ми се придружи.

Сви су се утопили

„Флихентхарт" је био трговачки брод средње величине од оних које је Холандска источноиндијска компанија користила за пловидбу у Азију и Малезију. Био је дугачак 44 метра, тежак око 850 тона и тешко наоружан са око четрдесет топова између осталих осам бронзаних, два постављена око компаса да би се умањила могућност грешке услед магнетизма, и шест мањих топова на средњој палуби који су се пунили отпозади. Брод је саграђен у Мидлбургу, у холандској покрајини Силанд за Силандску комору Источноиндијске компаније. Једном је већ пловио за Холандску источну Индију и вратио се са Цејлона 1734

На дан 3. фебруара 1735. године у два по подне исловио је из Рамекенса у јужној Холандији у пратњи мањег брода „Ана Катарина" и ветра са североистока. Носио је 167 морнара, чету од 83 војника и шест путника за Рт Добре Наде Товар му се састојао од дрвета, опека, гвожђа, топова, барута и друге робе, као и златног и сребрног новца за трговину у Холандској Индији у вредности од око 67.000 гилдера, што је била прилично мала свота у поређењу са огромним количинама златника које су се често носиле ради трговине у том делу света

Испред ове две лађе ишао је брод-пилот „Меркуријус" чији је капетан Вилем Гербранц имао задатак да их проведе кроз узани и опасни канал Диерло, а потом их испрати Ламаншом до острва Вајт

У пет по подне, три часа по дизању сидра, „Ана Катарина" је ударила у пешчани спруд Дорпел и у року од два сата распала се. Свих 175 људи на њеној

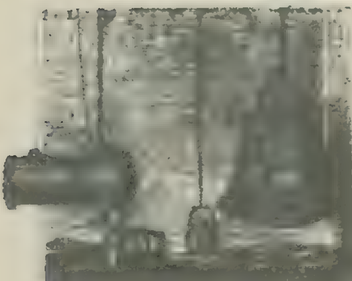

Ронилачка опрема из средине 18. века.

палуби се утопило. И „Флихентхарт" се готово истовремено насукао на исти пешчани спруд, али је четири сата касније успео да се ослободи и укотви у дубљој води. Вода је у међувремену ипак куљала у његово пробушено корито и брод је, пошто је испалио топ позивајући помоћ, потонуо као камен.

Капетан једног трговачког брода који је пролазио на путу за Тулон у Француској описао је призор самртног ропца два холандска брода. Са „Ане Катарине" отиснули су се чамци за спасавање којима се поигравало немирно море, док се на крменој палуби „Флихентхарта" видело око тридесет људи како запомажу. Капетан очевидац рекао је да је трагичан призор терао сузе на очи прекаљених морнара. Али, помоћи није било. Те ноћи утопили су се сви људи са „Флихентхарта".

Заборављено место бродолома

Истрагом која је потом поведена утврдило се да је до несреће дошло кривицом брода за навођење као и због несмотрене одлуке да се исплови из луке по незгодном времену и у опасној фази плиме.

Само три дана после несреће Силандска комора почела је да спасава благо. Њени директори обратили су се енглеском рониоцу Џемсу Бушелу који им је раније извадио једну олупину. Руком цртана мапа чију је копију сада, 250 година касније, поседовао Гинтер Шилдер била је намењена Бушелу, али је он вероватно никада није добио јер су се директори Коморе убрзо потом обратили Џону Мичелу, једном другом Енглезу.

Он је потписао уговор да са још три члана своје екипе обави посао за плату и проценат вредности спасеног блага, али су временске прилике биле ужасне тако да је труд остао безуспешан. Трећи и последњи покушај учинио је 1736. године капетан Вилијам Еванс, прекаљени поморац из Дептфорда у Енглеској који је већ с великим успехом изводио сличне подвиге, али је чак и он овога пута остао готово празних руку.

Карта је враћена у документацију компаније, губитак отписан, а остаци „Флихентхарта" потонули су временом још дубље у муљ и песак. Силандска комора наредила је да се канал означи још већим бројем плована, али до краја 18. века олупине су заборављене, а место бродолома више се није обележавало ни на картама.

Наша екипа кренула је од мапе која је давала приближан положај олупина, навигационе путање коју је капетан „Меркуријуса" оставио Источноиндијској компанији и од податка да „Флихентхарт" лежи на дубини од око осамнаест метара.

Тачно изнад спруда

Маја 1979. Џон Роуз и ја изнајмили смо један холандски шлепер и отиснули се са екипом од три рониоца у правцу Диерлоа да испитамо ту област. Само што смо стигли чули смо узвик кормилара. Погледавши на екран сонара видео сам да нас од морског дна дели свега око пола метра! Налазили смо се тачно изнад дела пешчаног спруда на који су се насукала она два брода. Спасао нас је брзи кормиларев маневар, али ту лекцију нисмо заборавили током следећих пет година.

Роњењем смо утврдили да се дно састоји од фине иловаче средње тврдоће прекривено танким слојем песка. Уз помоћ локалног водича из Флисингена, Алберта Фелдкампа, разрадили смо план прве године истраживања.

Џон је купио расходован војни чамац, адаптирао га и сакупио екипу искусних ронилаца из Ист Англије, људе навикле да роне у условима слабе видљивости и способне да се без панике оријентишу на морском дну. Ова екипа требало је да рукује магнетометром, осетљивим електронским инструментом за мерење магнетског поља Земље и бележење његових аномалија које могу изазвати остаци топова, лентера и гвозденог баласта.

Читаво то лето провели смо пажљиво вукући магнетометар по унапред зацртаним воденим путевима, оправљајући кварове на опреми и пијући холандски џин у баровима Флисингена у дугим раздобљима рђавог времена.

Током 1980. и 1981. године истраживачки рад обављао се у два бродића којима нас је снабдео Џон Роуз. Он је имао челични катамаран намењен океанској пловидби који је био посебно пројектован и саграђен за истраживачки рад. „Флајинг Харт" брод који нам је служио као платформа за роњење, имао је велики компресор за дизање и вучу товара под водом, простор за смештај и прибор за хитну конзервацију налаза, сонарни уређај, навигациони уређај марке „дека", радар и протонски магнетометар и могао је да прими седам људи. Сваке ноћи био је укотвљен у луци Фисерс у центру Флисингена.

Нисмо желели лов на благо

Четвртог августа 1981. магнетометар је открио малу неправилност. Џон Роуз и Стив Мур су сутрадан заронили и налетели право на два бронзана топа с утиснутим монограмом Холандске источноиндијске компаније, још два гвоздена топа и бродске остатке који су штрчали из дна обавијени заплетеним рибарским мрежама.

У року од неколико дана видљивост је достигла дубину од једног и по метра што је омогућило тачније сагледање размера налазишта. Сасвим плитким пробним ископавањима пронађене су потпуно читаве винске боце и мања количина новчића са утиснутим годинама од 1729. до 1733. што је ван сваке сумње потврдило да смо наишли баш на „Флихентхарт".

Од самог почетка намеравали смо да олупину „Флихентхарта" третирамо као предмет од великог археолошког и историјског значаја и незванично смо сарађивали са Рејксмузеумом у жељи да наше налазе ставимо на располагање холандским музејима ради проучавања и излагања.

Развој нове дисциплине подводне археологије у последњих двадесет година био је обележен неслагањем између ронилаца и музеја. Једни су на друге гледали подозриво, а њихова сарадња често се завршавала крахом. Пројекти попут недавног извлачења „Мери Роуз", заставног брода енглеског краља Хенрија VIII, показали су на који се начин та неслагања могу превазићи. За разлику од пуког лова на благо контролисано ископавање пропраћено је напорним радом на прегледању, праћењу и чувању налаза без обзира на њихову вредност.

Са Рејксмузеумом смо желели да образујемо идеалну заједничку екипу која би истраживањем долазила до археолошких података о олупини и истовремено научно анализирала те податке и саме ископине. Веровали смо да се то може остварити а да подухват не изгуби драж пустоловине.

Почиње систематска препрека

Ископина је у почетку било мало, али су биле изванредно ретке и очуване. Извађен је један од бронзаних топова, нешто фине баварске стакларије, једна изванредна кинеска здела из династије Чинг, трговачки тегови непознатог типа од легуре олова и гвожђа, калајно стоно посуђе направљено у Лондону, месингани навигациони шестар и један лимени француски рог. То је обећавало нове вредне налазе.

Винске боце, њих око две стотине, биле су просто невероватне. Све су имале различит облик и биле пуне француског и немачког црног и белог вина и веома јаког шерија. Из сваке боце узет је узорак. Извадили смо и скромну количину новчића; сребро је било оксидисано и у јадном стању, али је зато злато било изванредно очувано – дукати су били посебно исковани у Утрехту да би их Источноиндијска компанија извезла у Холандску Индију и имали су на себи утиснуту 1729. годину, раздобље када у самој Холандији у оптицају није било много златног новца.

Места бродолома за која се зна да крију драгоцености увек, пре или касније, постану мета пљачкашких похода. Током времена, прегледајући морско дно, почели смо да наилазимо на померене топове, или бисмо чак открили да су неки од њих нестали, затим на читаве низове оловних полуга набацаних без реда као и на одсечене пловке.

Прво смо мислили да су их случајно закачиле рибарске мреже, али до јуна ове године налазиште је било потпуно опустошено. Почупане су металне мреже и поломљена дрвена ребра корита. Постало је очигледно да неко систематски угрожава налазиште. На крају се показало да су постојале две пљачкашке групе: једна рибарска, а друга независних месних гњураца.

То је претило да угрози читав пројекат. Трошкови су били све већи. Џон Роуз под тим условима више није хтео да улаже новац. Рачун у банци се истопио, а ми смо се уморили и изгубили наду.

На дан 13. јуна склопио сам са холандском владом измењени уговор који је њима обезбеђивао 25 процената налаза и зараду од извађеног блага. То сам пропратио молбом за помоћ у борби против пљачке. Виши функционер Министарства финансија Вилем Блоксејл реаговао је брзо и практично. Холандским ратним бродовима и полицијским чамцима издат је налог да патролирају око налазишта. Полиција и царинске службе дале су се у потрагу за пљачкашима, а Холандска управа водовода окружила је налазиште огромним пловцима који су служили као права барикада. Најзад смо могли да радимо на миру.

Ништа нисмо зарадили

Тог јулског дана мала група ронилаца стајала је око ковчега не журећи да га отвори. Када смо пажљиво подигли поклопац ковчега, видели смо да му је садржина упакована у дугуљасте тресетне опеке. Била су потребна читава два дана да се направи списак свега што је у њему нађено и то пренесе у лабораторију. Рониоци су тек другога дана видели благо.

Желели смо да вест о овом открићу буде јавности саопштена на смирен и разуман начин, просто изношењем чињеница. Договорено је да лондонски „Обсервер" објави неупадљив чланак (што је и учињено 7. августа 1983) после чега би се појавила саопштења у локалној холандској штампи. Вест је, међутим, процурела и неки холандски листови дограбили су је и објавили, уз неукусне измишљотине тако да је цела ствар одјекнула на најнепожељнији начин. Испало је да смо ми инострани ловци на благо који пљачкају холандско историјско наслеђе. Навођене су дуге и најчешће нимало ласкаве изјаве људи са којима смо месецима радили и који су уживали наше потпуно поверење.

„ЛЕГАЛИЗОВАНА ПЉАЧКА", гласили су наслови, „ЕНГЛЕСКА ЕКИПА У ПРАВОЈ ПОТЕРИ ЗА ЗЛАТОМ – БРОД ИХ УОПШТЕ НЕ ЗАНИМА", „ЗЛАТО НАПУШТА ЗЕМЉУ" и томе слично. Истина је да је готово све остало у Холандији у поседу тамошњих музеја и власти. Ми смо добили онолико колико смо уложили у подухват – о некој заради ни говора.

Сада када се слегла прашина, ваља поново саградити порушене мостове јер олупина крије још блага, али учињено зло никада неће моћи потпуно да се исправи. Познати амерички истраживач Роберт Маркс рекао је једном да благо увек доноси невољу. Био је у праву.

Приредила: ***Бојана Дожић***

ЦАРСТВО МАГИЧНЕ КУТИЈЕ

ЉУБАВ НА ПРВИ ЗВУК

Радио је дао шансу и вечитим лутачима, звездама немог филма. Клару Хортон, популарну глумицу тог времена, њени обожаваоци коначно су могли и да чују.

ШУШТАО ЈЕ, ИСПУШТАО ПОНЕКАД ТЕШКО РАЗУМЉИВЕ ГЛАСОВЕ ПА ИПАК – НИКО МУ НИЈЕ МОГАО ОДОЛЕТИ. КАДА ЈЕ НАПУНИО ДЕСЕТ ГОДИНА, РАДИО ЈЕ ВЕЋ УШАО У ЈЕДНУ ТРЕЋИНУ АМЕРИЧКИХ ДОМОВА.

Обратити се слушаоцима у почетку није било нимало лако. Микрофони су били недовољно осетљиви, па се глас појачавао уз помоћ неке врсте трубе. Спикер би заронио главу у шири отвор и буквално викао да би му глас што снажније допро до микрофона а онда кроз етар и до слушалаца. А звуци које је магична кутија испуштала били су све друго сем – магични. Пренос су ометали шумови, говор је био често нејасан. Али, без обзира на све потешкоће, радио-станице ницале су као печурке. Почетком 1922. у САД их је било 28, већ крајем те исте године – 570! Ко год је имао пара, потребну „машинерију" и, наравно, маште оснивао је нову станицу. Оне су у почетку биле углавном малог домета, радиле су на две фреквенце и биле јачине двадесет до педесет вати. Све то није сметало људима да се на први звук (или шум) заљубе у тај „инструмент лепоте и знања". Не питајући шта кошта настојали су да им радио уђе у дом. Веровало се да је то универзална справа која ће деци уместо мајке певати успаванке а будућим Ајнштајнима помоћи да лакше свету изложе своје епохалне теорије.

Чим се 1920. радио први пут огласио у Америци, о њему су своје мишљење изрекли и социолози. Док су једни, као Гилберт Селедс, сматрали да је радио као циркус – изврсна мешавина необавезних и занимљивих ствари које се лако заволе јер не оптерећују, други, као Ли Де Форист (изумитељ цеви са три електроде која је и омогућила развитак радија за широку употребу) говорили су да ће магична кутија чак створити услове за светски мир!

Нема топле воде у Бронксу

Диван је био осећај обратити се хиљадама људи али шта им понудити у неколико часова дугом програму? Овај проблем мучио је готово све који су правили емисије. Норману Брокеншајру са њујоршког радија једном се догодило да је имао пет минута „луфта" до следећег прилога. Ухватила га је паника, шта да ради – празног хода није смело бити. У тренутку је смислио штос – пустиће град да говори. Извукао је микрофон кроз прозор и дао директан пренос звукова са улице (колико су се они уопште чули). Шта је Њујорк поручио слушаоцима, не зна се. Ништа мање „оригиналан" није био ни његов колега Нилс Грандланд. Пошто је био обожавалац Радјарда Киплинга у току исте вечери читао је одломке из „Књиге о џунгли" по неколико пута. Цитате у току једне емисије смењивао је стално истом клавирском композицијом „Нема топле воде у Бронксу"!

После почетног царства хаоса, кад је малтене сваки већи град имао своју локалну станицу, схватило се да неког реда ипак мора бити. Све станице су се током 1926. ујединиле у две велике мреже: NBC (Национална компанија) и CBS (Радио-Колумбија). Схвативши моћ новог медија, они са дубљим џепом свим силама настојали су да купе акције радија и директно учествују у стварању његовог програма.

Међу првима у студија су ушли рекламни агенти који су заступали велике фабрике аутомобила, цигарета, козметичких средстава. За дивно чудо на почетку су били веома тихи, рекламне поруке које су одлазиле у етар биле су кратке и са минимумом неопходних информација. Тада се још није знало како ће слушаоци реаговати на рекламне поруке. Убрзо се показало да их већина просто обожава, производи рекламирани на радију разграбили би се на тржишту.

Колико су људи веровали радио-рекламама најбоље говори случај једне француске козметичке фирме која је била спонзор емисије под називом „Ноћ у Паризу". Слушатељке су данима после тог програма трагале по радњама за непостојећим мирисом с истим називом као што се звала емисија. Да их не би разочарали, произвођачи су убрзо и избацили на тржиште парфем „Ноћ у Паризу".

Кад се показала права моћ радија, власници фабрика просто су се отимали да купе коју станицу. На тај начин директно су учествовали у програму, бирали нове радио-наде и, наравно, могли да рекламирају своје производе до миле воље. Па ако је и супруга неког бизнисмена пожелела да се умеша у стварање програма, имала је пуно право да усред неке емисије са популарном музиком пожели да се убаци звук оргуља са црквене мисе!

Плата мерена писмима

Док су неки од радија имали користи друге је, рецимо разноразне часописе, директно угрожавао. Пошто су се многи листови издржавали од реклама, а њих је све мање било на њиховим страницама, судбина им је била неминовна – гашење. Тих година од 1928. до 1936. када је радио-реклама скочила за 316 посто а новинска се смањила за 45 процената, „умрло" је 246 дневних издања! Новинским магнатима ништа није друго оста-

Магична кутија освојила је све слојеве, 43 посто свих апарата у свету имали су Американци. И нису само људи били одушевљени радном, фармери су тврдили да га и стока обожава!

У време велике економске кризе помно су се слушали извештаји о томе где има посла. Овај рудар из западне Виринније снимљен је док пажљиво прати програм „Како до додатног посла".

Чим се појавио радио, људи су пожелели да могу да га носе свуда са собом. Један од првих портабл апарата понеле су девојке на реклами 1924. године на језеру Плесид.

ло сем да и сами почну да купују акције на радију тако да су до 1940 поседовали готово једну трећину свих станица у САД.

А како се мерила популарност неке емисије? Врло једноставно – по количини писама које су слушаоци упућивали. Тада популарни радио-водитељ Ед Вин у просеку је примао 22 хиљаде писама недељно, нешто скромнији био је Руди Вали који је добијао само (!) сто на дан. Према количини писама одређиване су и плате радио-звездама.

Слушаоци су доживљавали радио као сушту истину, све што се тамо догађало морало је да буде као у животу. Кад се двоје јунака из „Скечева главне улице" венчало 1931, стигло је 150 хиљада захтева од слушалаца који су молили да им се пошаље њихова слика с венчања са аутограмима!

Радио је заиста постао нераздвојан друг човека, без њега се све теже живело. А пошто се технологија из месеца у месец све више усавршавала радио је био све масовнији и јевтинији. Док је 1930. његова цена била читавих 350 долара, 1934. већ је коштао само 34 долара. Из тог времена остао је податак да је трећина новца која се давала за намештај отпадала на радио-апарате.

Сви су заспали

Без радија се више није могло, то су сместа схватили и људи који су водили кампању за председничке изборе. Већ 1928. републички кандидати највећи део новца одвојен за кампању давали су за програме на радију. Није ни чудо кад се зна да је говор Ала Смита новембра 1928. слушало 40 милиона људи. У поређењу с евангелистичким свештеником Двајтом Мудијем који је у току читавог живота окупио 100 милиона верника је импресивна цифра.

До председничких избора 1932. радио постаје главни „учесник" у кампањи. Само, нису сви успели да га искористе на прави начин јер радио је лако могао и да се окрене против њих. Управо то се и догодило републиканском кандидату Херберту Хуверу. Четвртог октобра читава нација очекивала је његов говор заказан за осам часова увече. Родитељи су изузетно и деци дозволили да остану будна. Сви су седели крај својих апарата и пажљиво слушали шта ће рећи у дванаест тачака програма које им је обећао. Хувер је причао и причао а никако да пређе на ствар. У радио-станицама почели су да звоне телефони, гневни слушаоци захтевали су да буде краћи. Око пола десет Хувер је тек стигао до друге тачке. Деца су већ увелико спавала. Када је нешто око једанаест још био на четвртој тачки, сви су угасили апарате са чврстом одлуком – нећемо за њега гласати. Само једна њујоршка станица добила је те ноћи 600 протестних позива а процењује се да је било још најмање шест хиљада оних који нису добили везу.

Демократа Франклин Делано Рузвелт схватио је одмах да радио-поруке морају да буду кратке, па ниједан његов говор није трајао дуже од осам минута. Знао је да мора да говори тачно толико да и деца могу да га саслушају до краја. Рузвелт је уједно био и први председник који се нацији обратио директно путем радија.

Директан пренос – рата

Тридесетих година слушаност појединих програма овако се кретала: музичке емисије педесет посто, око девет драмске, осам посто шоу-програм, пет процената проповеди, шеснаест су заузимале емисије за село односно фармере, а вести су биле на дну слушаности са само два процента.

Док је популарна музика, с оперском и класичном била најчешће на програму, слушаоци једноставно нису могли да поднесу вести. Заслугу што се ситуација временом изменила има новинар Калтеборн за чије име је везан и први радио-коментар. Он је још 1922. увукао главу у трубу и што је гласније могао дао извештај о једном рударском штрајку. Током следећих година Калтерборн је путовао по целом свету и између осталог направио интервјуе са Сигмундом Фројдом, Чан Кај Шеком, Хитлером, затим човеком који је балсамовао Лењина. А када је у јулу 1936. године избио шпански грађански рат, сместа је отишао тамо да извештава са лица места.

Желећи да његов рапорт са ратишта буде што живљи, радио-станицу је, уз помоћ неког техничара, сместио на врху једне сеоске куће, на територији на којој се водила битка за Ирун. Док су око њега летели меци, а једна топовска граната замало и њега самог није оставила као жртву на ратном попришту, Калтерборн је упорно покушавао да се убаци у програм. Одговорни људи са њујоршке станице мреже NBC никако нису схватали зашто му се жури, па нису могли да прекину једну „важну пропагандну емисију". А кад су му коначно дозволили да се укључи испоставило се да инжењер за везу није био на радном месту – скокнуо је на пиће. Тек око девет сати увече тог трећег септембра Калтерборн се коначно укључио у програм. За овај извештај добио је уобичајени хонорар, педесет долара.

Вести су временом постале све значајније, нико више није могао да остане равнодушан на све немирнију ситуацију у Европи. Још кад је Калтерборн изјавио да шпански грађански рат може да прерасте у сукоб светских размера, људи су се све мање интересовали за рекламе и лаку музику.

Управо кад је радио доживео своју потпуну зрелост почео је и његов пад – појавила се телевизија. Већ 1938. године постављена је телевизијска антена на врху Емпајер стејт билдинга, тада највишој згради у Њујорку. Следеће године читава нација могла је да види председника Рузвелта, сви су мислили да је то и крај радија. Показало се да су предвиђања ипак била погрешна.

В. С.

ПРОЈЕКТОВАЊЕ ПРВОГ ПУТНИЧКОГ АВИОНА БРЖЕГ ОД ЗВУКА ОДНЕЛО ЈЕ ОГРОМАН НОВАЦ И ЧЕТРНАЕСТ ГОДИНА ИСЦРПЉУЈУЋИХ НАПОРА, А ДОНЕЛО САМО НЕВОЉЕ.

ПРОМАШАЈ

Конкорд! Путнички авион који је довољно видети на писти, па остати задивљен. А какав је тек доживљај летети њиме или завирити у пилотску кабину у којој има више инструмената него у свемирском броду! Посебно фасцинира брзина, док се постојећи летећи џинови попут Боинговог џамбо-џета задовољавају са око хиљаду километара на час, понекад и мање, конкорд са 118 путника и теретом лети двапут брже од звука! Брзином од 2.4 маха иза себе оставља готово све данашње ратне ловце! (Један мах – 1250 km/час.)

И тако... податак до податка, сваки „чудо" технике. Али, ту и почиње прича о конкорду који је већ сада обезбедио место у Риплијевој рубрици „Веровали или не". Јер, он је највеће техничко достигнуће у развоју саобраћајних летелица двадесетог века, у њега је уложено више од деценије мукотрпног пројектовања, склапања и тестирања, „појео" је огроман новац (тачна сума ни данас се не зна), а – нико га неће! Управо због тога већина стручњака јединствена је у мишљењу да конкорд заузима место међу десет највећих промашаја овог столећа.

На два колосека

Конкорд су градиле заједнички Велика Британија и Француска, односно националне индустрије под покровитељством и уз сталну бригу влада обеју држава. Отуда и назив изведен из имена богиње слоге из римске митологије – Конкордије.

Сарадња није планирана. До ње је дошло касније. Како је почело? Наоко, једноставно. Традиционално штедљиви Британци намислили су да закораче на поље истраживања и разраде планова путничког авиона бржег од звука и да на томе остану. Одговарајуће министарство основало је Комитет за суперсонични транспорт стављајући му у задатак да се повеже са истраживачким институтима и „сточи" на папиру саобраћајну надзвучну летелицу.

За само неколико година Комитет је начинио пројект „бристол 198" у две варијанте. Прва варијанта је био авион за средње пруге који је требало да развију брзину од 1,3 маха, а друга авион за интерконтиненталне летове брзине 2 маха, с делта крилима и угаоном геометријом.

Упућени тврде да су се одговорни људи у Великој Британији тада први пут загрејали за нешто опипљивије од папира. Да ли је дошла до израза само сујета јер такав авион свет нема, или се из истог разлога али с другим призвуком умешала и политика, тешко је одгонетнути. Новчана славина је одврнута и 1960. године: британски произвођач Бритиш еркрафт корпорејшн добио је поруџбину за израду пројекта путничког суперсоника.

Конструктори нису кренули од нуле јер је фирма експериментисала са два авиона – хендилепеџом HP 115 и бристолом 221, нешто измењеним феријем FD 2. Неколико месеци су тражени параметри, преправљало се, доцртавало, испитивало и крајем 1961. Бритиш еркрафт корпорејшн започео је конструкцију трупа.

Исту идеју, али независно од Британаца, имали су Французи. Њихова влада је поверила посао домаћим фирмама: Сид авиасиону, Дасоу и Норд авиасиону. Техничке захтеве је одредио највећи француски авио-превозник Ер Франс. Норд авиасион је брзо напустио друштво. Преостала два произвођача експериментисала су са пројектом „суперкаравела".

Новац је отицао, а британска и француска влада нису биле превише задовољне оним што су конструктори нудили. Како је у међувремену тајна проваљена, више није било разлога да се снаге не удруже. Крајем новембра 1962. представници британске и француске владе потписали су у Лондону споразум о заједничкој градњи и финансирању путничког авиона за интерконтинентални саобраћај који ће летети брзином од 2 маха. Пројект је назван „Конкорд суперсоник транспорт програм".

ОСНОВНИ ПОДАЦИ

Намена – надзвучни путнички авион
Распон крила – 25,56 m
Површина крила – 358,25 m²
Дужина трупа – 62,10 m
Висина – 11,40 m
Распон точкова – 18,19 m
Укупна маса – 106.365 kg
Макс. тежина на старту – 185.065 kg
Дужина писте за узлетање – 3410 m
Дужина писте за слетање – 2220 m
Брзина при слетању – 300 km/h
Путна висина – 15500–18290 m
Макс. долет – 6580 km
Макс. брзина – 2,4 маха на 15635 m
Летачка посада – 4 особе
Мотори – четири „олимпус" 593 МК 610 од по 785,2 килоњутна

Носиоци посла били су са француске стране SNI-AS, а са британске Бритиш еркрафт корпорејшн. За моторе је задужен британски Ролс-Ројс.

Земљотрес из ваздуха

Проблеми су се јавили од првог дана јер се више није радило о студијама и маштарењу. Најтеже је било компоновати мотор који ће у склопу конструкције летелице одговарати постављеним захтевима. Ангажовани су најпозантији експерти у том подручју које је Велика Британија имала.

Радови су текли тешко и споро. Часови су се проводили и над најмањим закивком. Најбрже је напредовао Ролс-Ројс пројектујући мотор „олимпус 593". У ватру је убачена и француска фирма SNECMA која се прихватила разраде потисног система.

У мају 1964. стручњаци су завршили са лењирима, цирклама и математичким обрачунима; утврђени су сви технички нормативи и предати конструкторима и инжењерима у француском граду Тулузу и британском месту Филтону, седишту националних авио-индустрија. Одлучено је да свако склапа свој примерак конкорда, а да се искуства размењују током рада и истовремено обављају интервенције. Француски примерак означен је са 001, а британски са 002.

Французи су били вреднији: средином децембра 1967. њихов примерак свечано је представљен на писти у Тулузу у присуству највиших представника владе и армије. Носио је званичну ознаку F-WSST. Окупљени нису крили одушевљење. Авион је одиста тона у Енглеској до савезне државе Мејн у САД превалио је за 2 часа и 56 минута!

И ова два конкорда су уступила место пару нових. Француски је добио ознаку 201 или F-WTSB, а британски 202 или G-BBDG. Оба су служила за даља тестирања, али су и први понели путнике.

Тада су почеле невоље. Путнички авион се производи за продају, а купује да би превозио путнике. Ваздухопловне компаније које је конкорд у почетку одушевио, сада су му окренуле леђа и повукле поруџбине. Једноставно, схватиле су да би их тај авион материјално упропастио. Са 118 путника, колико може да понесе, а изузетно великим трошковима одржавања, не може да заради ни за гориво!

Ништа мањи проблем је бука. Стравична је: док

СТОЛЕЋА

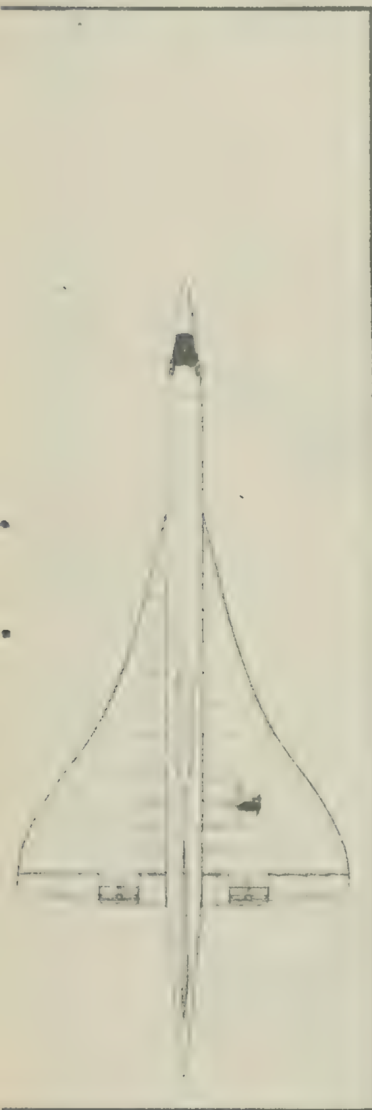

имао изванредну линију. Нарочито су се истицала делта крила и покретан нос. Пробни лет је заказан за тридесет дана, али од тога ништа – уочени су недостаци и он је први пут полетео 2. марта 1969.

Енглески примерак је запарао небо месец дана касније са регистарском ознаком G-BSST.

Исте године оба конкорда су приказана на аеро-изложби у Буржеу. Били су атракција. Ваздухопловне компаније су пожуриле са пријављивањем поруџбина. Међутим, до серијске производње требало је начинити још доста тестова, прерада, допуна... Израчунато је да су до краја 1971. конкорд 001 и 002 обавили 288 пробних летова у трајању од 593 часа. То је од њих било довољно – послати су у „пензију", у ствари поклоњени ваздухопловним музејима у Буржеу и Јегвилтону. Наследила су их два нова узорка – 01 и 02. Са првим, ознаке G-AXDM експериментисали су Британци, а са другим, ознаке F-WTSA Французи. На овим конкордима отклоњене су све слабости уочене на претходним примерцима. Британски 01 прелетео је новембра 1974. северни Атлантик: растојање од Фил-

конкорд лети ниско, на земљи у пречнику од тридесетак километара чини се да је земљотрес. Због тога нико не жели да га види на свом аеродрому. Како је пројектован само за интерконтиненталне летове, Американци су га једва прихватили и то тек на снажно навaљивање британске и француске владе. Сада слеће само у Њујорку, Вашингтону и Сиудад Мексику. Укупно саобраћа 16 конкорда. Серијска производња је престала.

* * *

Конкорд није једини путнички надзвучни авион на свету. За Французима и Британцима повели су се Совјети конструишући летелицу готово истоветну по облику и одликама. То је туполев Ту-144. Према подацима до којих је дошао аутор ових редова (у ваздухопловству су подаци често противречни), он је први пут полетео јануара 1969. а у комерцијални саобраћај ушао 26. маја 1970. Из тога произлази да светски суперсонични првенац није конкорд већ Ту-144. Чак и да је тако, ништа се не мења – оба авиона доживела су исту судбину.

Миленко ТОДОРОВИЋ

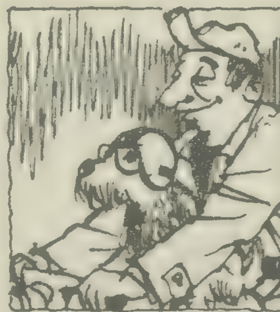

ТЕРИЈЕР НА МОТОЦИКЛУ

Двадесетчетворогодишњи Стив Кари врло је познат у свом граду Перту, Аустралија. Не толико због посла који обавља, ради као курир у једном предузећу, колико због свог неизоставног пратиоца – теријера Гаца. Пас прати свог господара и кад овај седне на мотоцикл да би пренео неку пошиљку: смести се испред Стива и, рекло би се, врло пажљиво мотри саобраћај. Још је занимљивије то што теријер Гац врло поштује саобраћајне прописе и нема силе која га може натерати да седне на мотор ако се претходно није наоружао кацигом и заштитним наочарима. Да је у праву показао је један догађај који се десио прошле године: Стив је са својим љубимцем хитао према Мелбурну брзином од преко 100 km/h и на једној кривини теријер је пао с мотоцикла. Захваљујући кациги није претрпео веће повреде.

ГДЕ СУ ШЕТАЛИ ДИНОСАУРУСИ

Слој стене са више од сто отисака трагова праисторијских животиња открили су научници на територији Таџикистана, у средњој Азији, у седиментним наслагама средишњег дела планинског гребена Бабатаха. И раније су научници наилазили на појединачне трагове у северном делу ове планине. Међутим, први пут је нађено толико трагова на једном месту.

Вредност овог и сличних открића јесте у томе што обогаћују човеково знање о прошлости Земље. Трагови древних животиња имају и важан практични значај: помоћу њих је могуће утврдити геолошку старост и услове стварања појединих слојева Земљине коре. На тај начин геолози добијају оријентир за тражење рудног блага.

Откривене трагове оставили су, према мишљењу стручњака, диносауруси који су на том месту живели пре неколико десетина милиона година. Једна од њихових шетњи била је по обали мора које се у то време таласало тамо где су сада врхови планине. Могуће је да су међу животињама које су тада шетале били и игуанодонти – најкрупнији представници животињског света који су икад насељавали нашу планету.

ПАЦОВ – ВЕРНИ ЧУВАР

Њујоршки џепарош Едвард Ричардс горко се покајао када је у гужви метроа завукао руку у ташну Џени Ронек. Доцније, у полицијској станици, жена је објаснила:

– Једном сам већ била покрадена и од тада се не одвајам од мог верног кућног љубимца пацова. Увек га носим у ташни, а он једноставно не може да поднесе туђу руку у њој! Тако је малерозни џепарош поред затвора још морао да прими и инјекције против тетануса. Ову лекцију, изјавио је, добро ће запамтити!

Доктор Килдер: ПОВРАТАК ГОЛИЈАТА

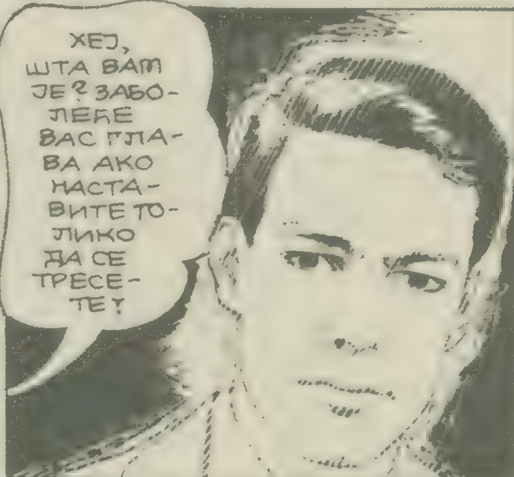

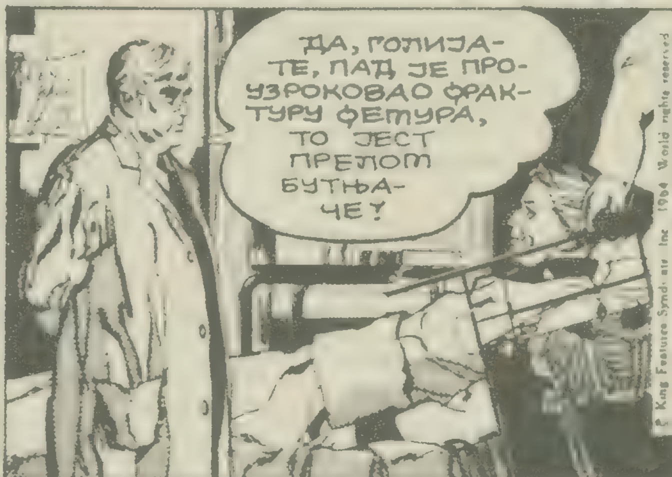

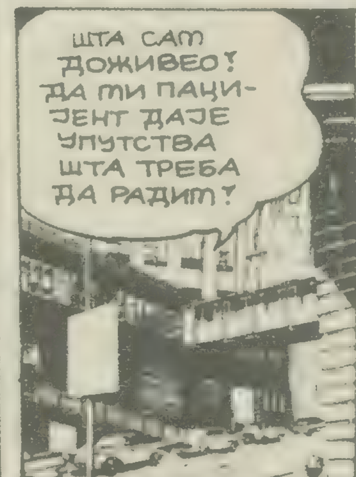

ДОКТОР КИЛДЕР ЈЕ С ГОСПОДИНОМ ГОЛИЈАТОМ! АЛИ, МОЖЕТЕ ГОРЕ!
ОНДА ЋУ ДА САЧЕКАМ!

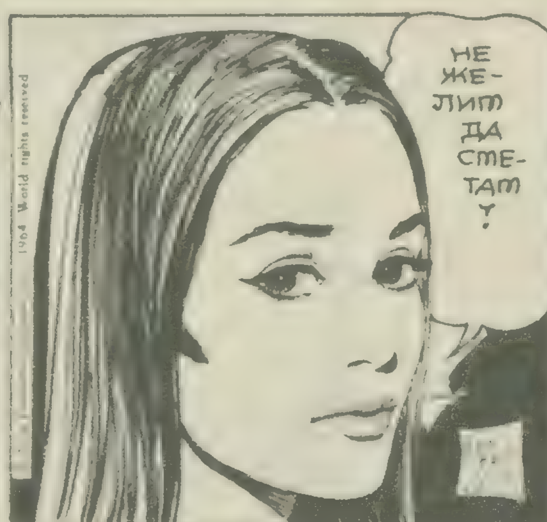
НЕ ЖЕЛИМ ДА СМЕТАМ!

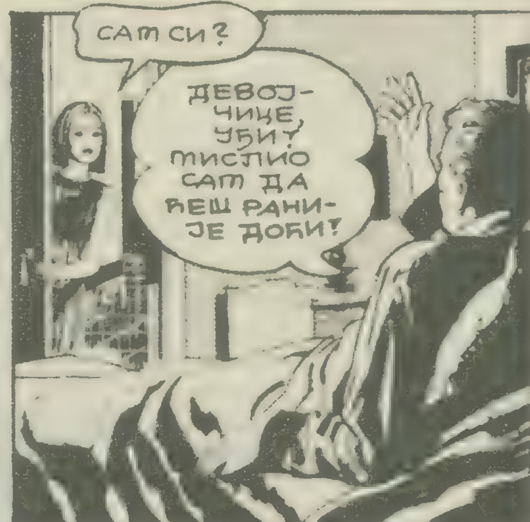
САМ СИ?
ДЕВОЈЧИЦЕ, УЂИ! МИСЛИО САМ ДА ЋЕШ РАНИЈЕ ДОЋИ!

НИСАМ МОГЛА!
НАРАВНО! ИМАШ ТИ СВОЈИХ ОБАВЕЗА!

ВЕЋ ИДЕШ?
МОРАМ! ДОЋИ ЋУ СУТРА!

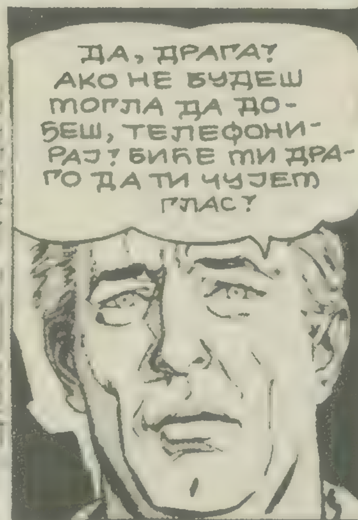
ДА, ДРАГА! АКО НЕ БУДЕШ МОГЛА ДА ДОЂЕШ, ТЕЛЕФОНИРАЈ! БИЋЕ ТИ ДРАГО ДА ТИ ЧУЈЕМ ГЛАС!

ХЕЈ, ШТА РАДЕ ОВА ДЕЧУРЛИЈА ОВДЕ?
НЕ ПИТАЈТЕ, ДОКТОРЕ!

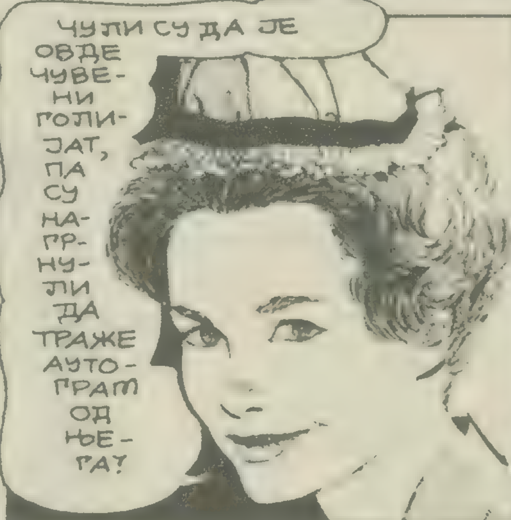
ЧУЛИ СУ ДА ЈЕ ОВДЕ ЧУВЕНИ ГОЛИЈАТ, ПА СУ НАГРНУЛИ ДА ТРАЖЕ АУТОГРАМ ОД ЊЕГА!

ПУСТИТЕ ИХ, ДОКТОРЕ! БАШ СУ СЛАТКИ!
ПОГЛЕДАЈТЕ! НАПИСАО МИ ЈЕ: МОМ ДРУГАРУ ХАРОЛДУ! ГОЛИЈАТ!

ДОКТОРЕ, ХОЋУ ЛИ КРОЗ НЕКОЛИКО НЕДЕЉА МОЋИ ОПЕТ НА РИНГ?
НИ СЛУЧАЈНО, ГОЛИЈАТЕ!

ПРЕЛОМ ЈЕ МНОГО ТЕЖИ НЕГО ШТО СМО МИСЛИЛИ! МОРАЋЕТЕ НЕПОМИЧНО ДА ЛЕЖИТЕ НАЈМАЊЕ МЕСЕЦ ДАНА!

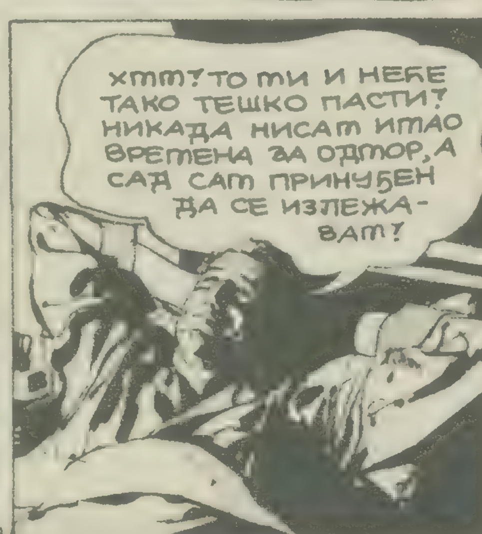
ХММ! ТО МИ И НЕЋЕ ТАКО ТЕШКО ПАСТИ! НИКАДА НИСАМ ИМАО ВРЕМЕНА ЗА ОДМОР, А САД САМ ПРИНУЂЕН ДА СЕ ИЗЛЕЖАВАМ!

ПОСЛЕ КОЛЕЏА ПОСТАО САМ ПРОФЕСИОНАЛНИ РАГБИСТА! А ОНДА МИ ЈЕ МОЈ МЕНАЏЕР ПОНУДИО ДА БУДЕМ РВАЧ!

ПРИСТАО САМ ЈЕР МИ ЈЕ ОБЕЋАО МНОГО ВИШЕ ПАРА! ХЕЈ, ДЕВОЈЧИЦЕ, УЂИ!

САЧЕКАЋУ ДОК ДОКТОР НЕ ЗАВРШИ ВИЗИТУ!
ЗАВРШИО САМ! ВИДИМО СЕ КАСНИЈЕ, ГОЛИЈАТЕ!

СУЗАН, ЗАШТО НЕ ДОЗВОЛИШ ДА ТЕ УПОЗНАМ С ДОКТОРОМ КИЛДЕРОМ?
ЗАР УВЕК МОРАШ ДА ИЗИГРАВАШ КЛОВНА?

КЛОВНА?
НИЈЕ ТИ ДОСТА ШТО СЕ НА РИНГУ ПОЈАВЉУЈЕШ ОНАКО СМЕШНО ОБУЧЕН?

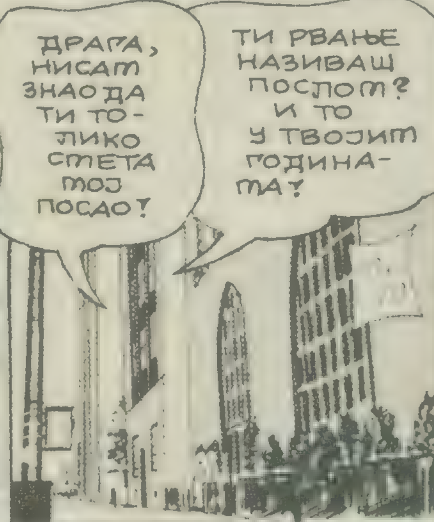
ДРАГА, НИСАМ ЗНАО ДА ТИ ТОЛИКО СМЕТА МОЈ ПОСАО!
ТИ РВАЊЕ НАЗИВАШ ПОСЛОМ? И ТО У ТВОЈИМ ГОДИНАМА!

ОХ! ИЗВИНИТЕ!

ДОКТОРЕ, ЛИЧИМ ЛИ ВАМ ЈА НА КЛОВНА?
ОТКУД ВАМ ТО, ГОЛИЈАТЕ?

ПА, ЈА ТАКО ЗАРАЂУЈЕМ ЗА ЖИВОТ! НИКОГ НЕ ВРЕБАМ, САМО ЗАБАВЉАМ ШИРОКЕ МАСЕ! НИСАМ ЗНАО ДА ЊУ ТО ПОНИЖАВА!
БУС

ГОЛИЈАТА ЈЕ ИЗНЕНАДА НАПУСТИЛО ДОБРО РАСПОЛОЖЕЊЕ! ИЗГЛЕДА ЗБОГ ОНЕ ПОСЕТИТЕЉКЕ!

КОЈЕ ПОСЕТИТЕЉКЕ?
ДЕВОЈКЕ КОЈА ДОЛАЗИ КОД ЊЕГА НА МИНУТ - ДВА!

КО ЈЕ ОНА?
НЕ ЗНАМ! АЛИ, ЧИМ СЕ ЈА ПОЈАВИМ, ОНА ИЗЛЕЋЕ ИЗ ГОЛИЈАТОВЕ СОБЕ!

ГОЛИЈАТЕ, КО ЈЕ ОНА ДЕВОЈКА ШТО ВАС ПОСЕЋУЈЕ?
МИСЛИТЕ НА СУЗАН? ДИВНА ЈЕ, ЗАР НЕ?

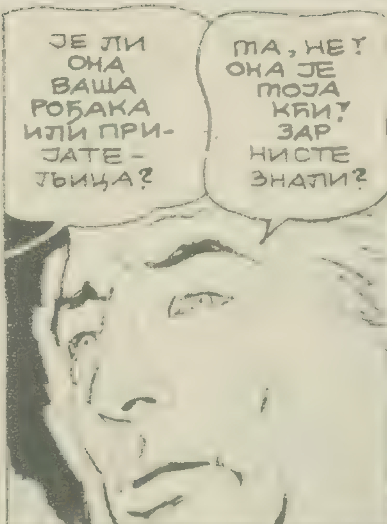
ЈЕ ЛИ ОНА ВАША РОЂАКА ИЛИ ПРИЈАТЕЉИЦА?
МА, НЕ! ОНА ЈЕ МОЈА КЋИ! ЗАР НИСТЕ ЗНАЛИ?

ЗДРАВО, СУЗАН! ДУГО МЕ ЧЕКАШ?
НЕ, ЏОРЏ! ЈЕДВА ЧЕКАМ ДА ЧУЈЕМ ВЕСТИ!

ЈЕСУ ЛИ ПРИХВАТИЛИ ПОНУДУ?
ДА, СУЗАН! ПОСТАО САМ ОРТАК ФИРМЕ ТАЛОН И БОСТВИК!

АЛИ, ТО ЋЕ ТЕ КОШТАТИ ДОСТА!
КОЛИКО?

ДЕСЕТ ХИЉАДА ДОЛАРА!
АУУУ! ПА, ТО ЈЕ ЧИТАВО БОГАТСТВО!

ДОКТОРЕ, ОВА ВАША СПРАВА МЕ ПОДСЕЋА НА РЕФЛЕКТОРЕ ПОД КОЈИМА СЕ БОРИМ НА РИНГУ!
ТО СУ ГРЕЈАЧИ КОЈИ ТРЕБА ДА ПОВРАТЕ РАД МИШИЋА И ЗГЛОБОВА ОКО ПОЛОМЉЕНОГ ФЕМУРА!

ЗНАТЕ, ДОКТОРЕ, МОЈА КЋИ ЈЕ ВЕОМА СТИДЉИВА! А ОТКАКО ЈЕ ЊЕНА МАЈКА УМРЛА, НИСАМ ЈЕ МНОГО ВИЂАО!

СТАЛНО САМ ПУТОВАО И СУЗАН ЈЕ ЖИВЕЛА У ИНТЕРНАТИМА! САДА СЕ КАЈЕМ ЗБОГ ТОГА!

АЛИ, ПЛАЋАО САМ ЈОЈ НАЈБОЉЕ КОЛЕЏЕ!

ЏОРЏ, МОРАМО ДА ПРОНАЂЕМО ТИХ ДЕСЕТ ХИЉАДА! НЕ СМЕМО ДА ПРОПУСТИМО ОВУ ШАНСУ!
НАРАВНО, ДРАГА! АЛИ, ГДЕ ДА НАЂЕМО ТАЈ НОВАЦ?

МОЈИ РОДИТЕЉИ СУ ВИШЕ НА ГЛАСУ НЕГО ШТО ИМАЈУ ПАРА У БАНЦИ!
БЕЗ БРИГЕ! РАЗГОВАРАЋУ СА СВОЈИМ ОЦЕМ!

АЛИ, ЗАР ТВОЈ ОТАЦ НИ-ЈЕ НА ПУТУ, КАО И ОБИЧНО?

ПА, ТАКО ЖИВЕ СВИ СПОРТСКИ МЕНАЏЕРИ! АЛИ, УСКОРО ТРЕБА ДА СЕ ВРА-ТИ!

... НИСТЕ НИ СВЕСНИ КАД ВАМ ДЕТЕ ОДРАСТЕ! СУ-ЗАН ЈЕ САДА МЛА-ДА ЖЕНА ... ИМА СВОЈ ЖИВОТ ... И ВЕО-МА СЕ РЕТКО ВИЂА-МО!

МИСЛИШ ДА ЋЕ ТИ ТВОЈ ОТАЦ ПОЗАЈМИТИ НОВАЦ? АЛИ, ОН МЕ И НЕ ПОЗ-НАЈЕ!
ТО НЕМА ВЕ-ЗЕ!

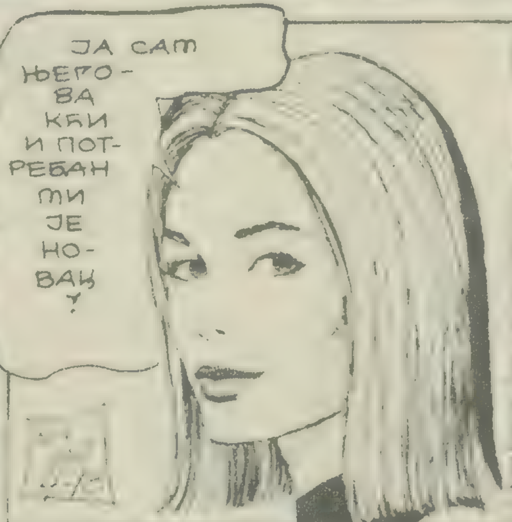
ЈА САМ ЊЕГО-ВА КЋИ И ПОТ-РЕБАН МИ ЈЕ НО-ВАЦ!

ДА ЛИ ТИ ЈЕ ЈАВИО КАД ЋЕ СТИ-ЋИ?
ЗА КОЈИ ДАН! АЛИ, НЕ БРИНИ! НОВАЦ ЋЕШ ДОБИ-ТИ!

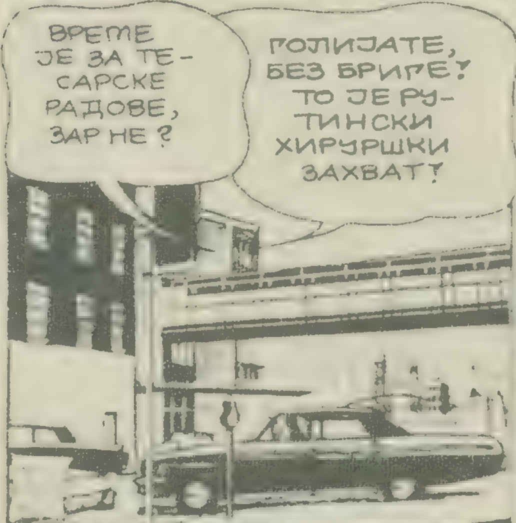
ВРЕМЕ ЈЕ ЗА ТЕ-САРСКЕ РАДОВЕ, ЗАР НЕ?
ГОЛИЈАТЕ, БЕЗ БРИГЕ! ТО ЈЕ РУ-ТИНСКИ ХИРУРШКИ ЗАХВАТ!

ТЕСАРИ БИ БИ-ЛИ СРЕЋНИ ДА ИХ НАЗОВЕТЕ ХИРУРЗИМА! НЕГО, КОЛИКО ДУГО ЋУ БИТИ ИЗВАН РИНГА?

ТО ЈЕ САД ТЕШ-КО РЕЋИ! АЛИ, НАЈМАЊЕ ГОДИ-НУ ДАНА!
ВИ МИС-ЛИТЕ ДА ЋУ ЈА ТО ИЗДР-ЖАТИ?

ОПЕРАЦИЈА СПАЈАЊА ПОЛОМЉЕ-НИХ ДЕ-ЛОВА БУТЊА-ЧЕ ЈЕ ПО-ЧЕЛА...

СУЗАН, ЈА ЖЕ-ЛИМ ДА УПОЗ-НАМ ТВОГ ОЦА ЛИЧНО И РАЗГОВАРАМ С ЊИМ!
НЕ, ЏОРЏ!

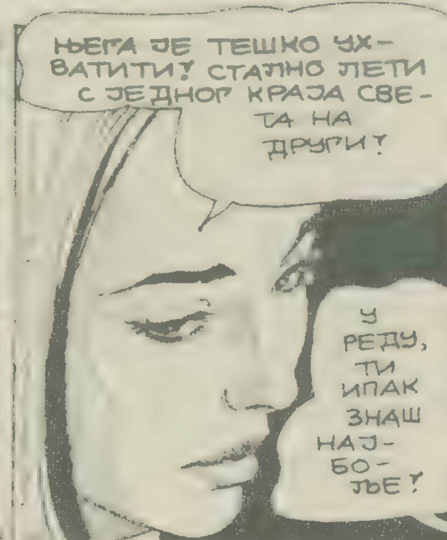
ЊЕГА ЈЕ ТЕШКО УХ-ВАТИТИ! СТАЛНО ЛЕТИ С ЈЕДНОГ КРАЈА СВЕ-ТА НА ДРУГИ!
У РЕДУ, ТИ ИПАК ЗНАШ НАЈ-БО-ЉЕ!

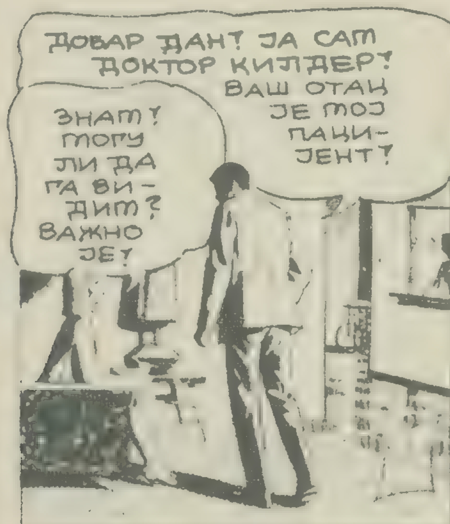
ДОБАР ДАН! ЈА САМ ДОКТОР КИЛДЕР! ВАШ ОТАЦ ЈЕ МОЈ ПАЦИЈЕНТ!
ЗНАМ! МОГУ ЛИ ДА ГА ВИДИМ? ВАЖНО ЈЕ!

ЗНАТЕ ЛИ ДА ЈЕ ТЕК ОПЕРИСАН?
ЗНАМ! КАДА МОЖЕ ДА ПРИМА ПОСЕТЕ?

ТЕК СУТРА! ЗАР НЕ ЖЕЛИТЕ ДА ЗНАТЕ КАКО МУ ЈЕ?
ШТА? ОХ, ДА! КАКО ЈЕ?

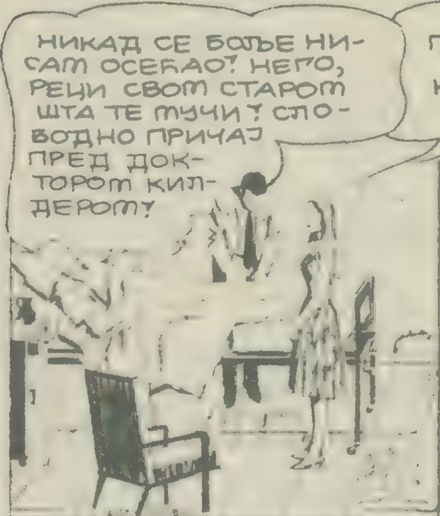
НИКАД СЕ БОЉЕ НИСАМ ОСЕЋАО! НЕГО, РЕЦИ СВОМ СТАРОМ ШТА ТЕ МУЧИ! СЛОБОДНО ПРИЧАЈ ПРЕД ДОКТОРОМ КИЛДЕРОМ!

ПОТРЕБАН ТИ ЈЕ НОВАЦ! МНОГО НОВЦА!
ТУ ЈЕ ТАТА ДА ПОМОГНЕ СВОЈОЈ ДЕВОЈЧИЦИ! КОЛИКО ТИ ТРЕБА... СТО, ДВЕСТА ДОЛАРА! ДОДАЈ МИ НОВЧАНИК!

ПОТРЕБНО МИ ЈЕ ДЕСЕТ ХИЉАДА ДОЛАРА!

ДЕСЕТ ХИЉАДА! ТОЛИКО?
НОВАЦ ЈЕ ПОТРЕБАН ЏОРЏУ, ЗА КОГА ЋУ СЕ УДАТИ!

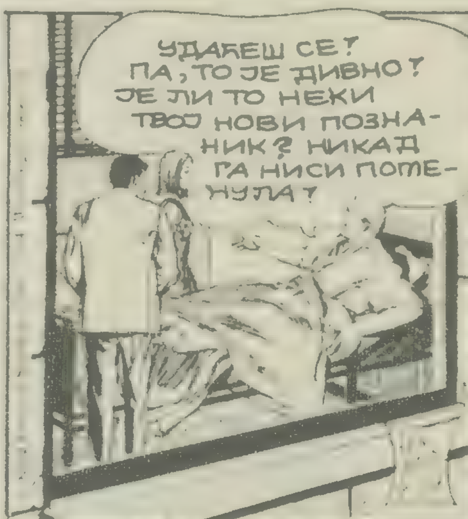
УДАЋЕШ СЕ! ПА, ТО ЈЕ ДИВНО! ЈЕ ЛИ ТО НЕКИ ТВОЈ НОВИ ПОЗНАНИК? НИКАД ГА НИСИ ПОМЕНУЛА!

ЏОРЏ И ЈА СМО ЗАЈЕДНО ВЕЋ ДВЕ ГОДИНЕ! ХОЋЕШ ЛИ МИ ДАТИ НОВАЦ?
НАРАВНО... НАРАВНО! АЛИ, НЕ МОГУ ОДМАХ!

ЗАШТО ЛИ ЈЕ ТОМ МОМКУ ПОТРЕБАН ТОЛИКИ НОВАЦ И ТО БРЗО?
СУЗАН НИШТА НИЈЕ РЕКЛА!

НЕ БИ ТРЕБАЛО ДА МЕ СЕ ТИЧЕ, АЛИ... ГОЛИЈАТЕ, ИМАТЕ ЛИ ВИ ТАЈ НОВАЦ?

БЕЗ БРИГЕ, ЏОРЏ! ОТАЦ ЋЕ НАМ ДАТИ ПАРЕ!

ГЛЕДАЈТЕ, ДОКТОРЕ! НИСУ ТИ ПОТРЕБНЕ ШТАКЕ!
ГОЛИЈАТЕ!
ВРАТИТЕ СЕ У КРЕВЕТ!
АЛИ, ЗАШТО? ДОБРО СЕ ОСЕЋАМ И НИШТА МЕ НЕ БОЛИ!
НЕЋУ ДА УЗМЕМ НИ ДОЛАР ОД ТВОГ ОЦА ДОК ГА НЕ УПОЗНАМ И ОБЈАСНИМ МУ ЗАШТО ТИ ЈЕ ПОТРЕБАН НОВАЦ!

ДОКТОРЕ, УПОЗНАЈТЕ МОГ МЕНАЏЕРА ЛУ ИНЧЕРА!
ДОКТОРЕ, ВИ СТЕ ЧАРОБЊАК! МИСЛИО САМ ДА СЕ ГОЛИЈАТ НИКАД НЕЋЕ ОПОРАВИТИ ОД ОНОГ ПАДА!
ГОЛИЈАТЕ, ДОЋИ ЋУ ОПЕТ СУТРА С МНОГО ВИШЕ ДЕТАЉА!
СИЛА СИ, ЛУ!
О КАКВИМ ДЕТАЉИМА ЈЕ РЕЧ?
НЕ ОБРАЋАЈТЕ ПАЖЊУ НА ОНО ШТО МОЈ МЕНАЏЕР ГОВОРИ!

ДА ЛИ СТЕ МУ РЕКЛИ ДА НАМЕРАВАТЕ ДА СЕ ВРАТИТЕ РВАЊУ?
НЕ! ОД ТОГА САМ ОДУСТАО!
АЛИ, ВАШОЈ ЋЕРКИ ЈЕ ПОТРЕБАН НОВАЦ! РЕЦИТЕ МИ ИСТИНУ, ГОЛИЈАТЕ!
БУДИТЕ БЕЗ БРИГЕ, ДОКТОРЕ!
ОКЕЈ, ЛУ! УРЕДИЋУ МУ ТУРНЕЈУ КРОЗ ДВЕ НЕДЕЉЕ!
УДРУЖЕЊЕ ПРОФЕСИОНАЛНИХ СПОРТИСТА

СВЕ САМ СРЕДИО, ГОЛИЈАТЕ! ТРЕБА САМО ДА ПОТПИШЕШ!
ДАЈ МИ УГОВОР!
НЕШТО СИ УЗНЕМИРЕН?
МА, НЕ! АЛИ, ДОКТОР СМАТРА ДА НЕ СМЕМ ДА ИМАМ ЧЕСТЕ ПОСЕТЕ!
ДОБАР ДАН, ДОКТОРЕ! ВАШ ПАЦИЈЕНТ ЋЕ УСКОРО...
ЛУ, МОЛИМ ТЕ! ОСТАВИ ДОКТОРА НА МИРУ! ХАЈДЕ, ЗДРАВО!

ЗДРАВО, МИЛА!
ДРАГО МИ ЈЕ ДА СТЕ ОБОЈИЦА ОВДЕ! ХОЋУ ДА ВАМ КАЖЕМ НЕШТО ШТО ЈЕ ЗА МЕНЕ МНОГО ВАЖНО!

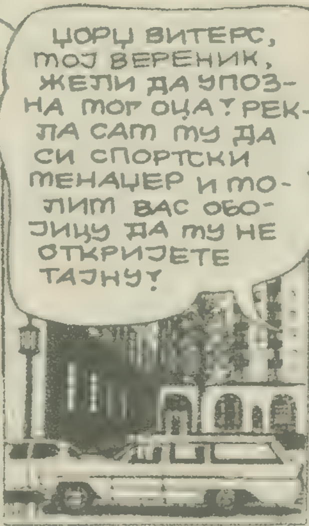
ЏОРЏ ВИТЕРС, МОЈ ВЕРЕНИК, ЖЕЛИ ДА УПОЗНА МОГ ОЦА! РЕКЛА САМ МУ ДА СИ СПОРТСКИ МЕНАЏЕР И МОЛИМ ВАС ОБОЈИЦУ ДА МУ НЕ ОТКРИЈЕТЕ ТАЈНУ!

ОН НЕ ЗНА ДА САМ ЈА РВАЧ?
НЕ! НЕ! НЕ СМЕ ДА САЗНА!

БИЋЕ КАКО ТИ ЖЕЛИШ, ДРАГА! ЛЕПО ЗВУЧИ ТО СПОРТСКИ МЕНАЏЕР! ЗАР НЕ, ДОКТОРЕ?
ВЕОМА!

ЗНАШ, ЏОРЏОВОЈ ПОРОДИЦИ РВАЊЕ НИШТА НЕ ЗНАЧИ! ОТКРИЋУ МУ ИСТИНУ КАД БУДЕ ВРЕМЕ!

НАРАВНО, СУЗАН!

ИАКО МУ ЈЕ ЖИВОТ У ПИТАЊУ?
ДОКТОРЕ ГИЛЕСПИ, СИГУРАН САМ ДА ЋЕ ГОЛИЈАТ ПОНОВО НА РИНГ ЗБОГ СВОЈЕ КЋЕРКЕ!

ОН НА СЕБЕ САД НЕ МИСЛИ! ВЕРУЈЕМ ДА ЈЕ ВЕЋ ПОТПИСАО УГОВОР ДА СЕ ТАКМИЧИ!
© King Features Syndicate, Inc., 1964

ЛУ, ЗНАМ ДА САМ МАЛО КРУТ, АЛИ КРОЗ ДВЕ НЕДЕЉЕ БИЋУ К'О ВИДРА!
ЈА У ТО СУМЊАМ, ГОЛИЈАТЕ! АЛИ, АКО ТИ ТВРДИШ...

ДА ЛИ САМ СЕ ЛЕПО ОБУКАО ЗА ПРВИ СУСРЕТ СА ЈЕДНИМ ИНТЕРНАЦИОНАЛНИМ МЕНАЏЕРОМ?

ДОКТОРЕ, ДА ЛИ ИЗГЛЕДАМ КАО НЕКИ МЕНАЏЕР?
ИЗГЛЕДАТЕ СЈАЈНО И ПРЕСТАНИТЕ ДА БРИНЕТЕ!

ОЧЕ, ОВО ЈЕ ЏОРЏ ВИТЕРС, МОЈ ВЕРЕНИК!
ДРАГО МИ ЈЕ!
ПРИЖЕЉКИВАО САМ ОВАЈ ТРЕНУТАК!
© King Features Syndicate, Inc., 1964 World rights reserved

ОДАВНО ЖЕЛИМ ДА ВАС ВИДИМ, АЛИ ВИ СТЕ СТАЛНО НА ПУТУ! ПОСАО МЕНАЏЕРА МОРА ДА ЈЕ ВЕОМА ЗАНИМЉИВ!
ПА, НЕ МОГУ ДА СЕ ПОЖАЛИМ!
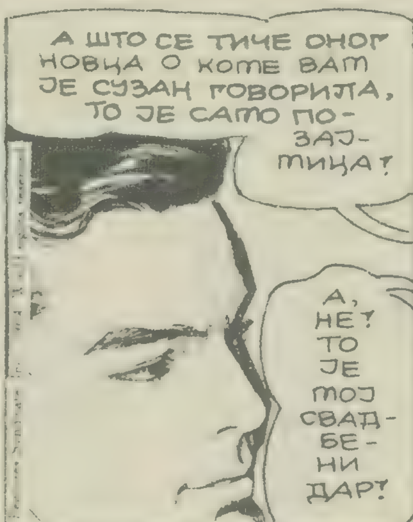
А ШТО СЕ ТИЧЕ ОНОГ НОВЦА О КОМЕ ВАМ ЈЕ СУЗАН ГОВОРИЛА, ТО ЈЕ САМО ПОЗАЈМИЦА!
А, НЕ! ТО ЈЕ МОЈ СВАДБЕНИ ДАР!
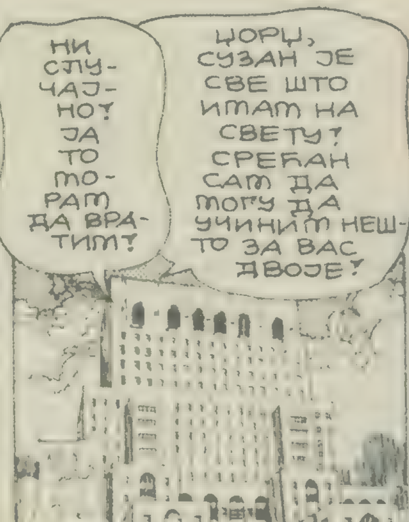
НИ СЛУЧАЈНО! ЈА ТО МОРАМ ДА ВРАТИМ!
ЏОРЏ, СУЗАН ЈЕ СВЕ ШТО ИМАМ НА СВЕТУ! СРЕЋАН САМ ДА МОГУ ДА УЧИНИМ НЕШТО ЗА ВАС ДВОЈЕ!

ДОКТОРЕ, КАДА МОГУ ДА ИЗАЂЕМ ОДАВДЕ?
ГОЛИЈАТЕ, НЕ МИСЛИТЕ, ВАЉДА, ДА СЕ ВРАТИТЕ НА РИНГ?

МА, НЕ! АЛИ, ИМАМ НЕКА ПОСЛА! МОГУ ЛИ СУТРА ДА ИДЕМ?
ЈА САМ ПРОТИВ ТОГА! МОЈ ВАМ ЈЕ САВЕТ ДА ОСТАНЕТЕ БАР ЈОШ ТРИ НЕДЕЉЕ!

МОРАМ ДА ПОДИГНЕМ НОВАЦ ИЗ БАНКЕ! НЕ СМЕМ ДА РАЗОЧАРАМ СВОЈУ КЋЕРКУ!

НЕ МОЖЕМО ДА ВАС ПРИСИЛИМО ДА ОСТАНЕТЕ, АЛИ ВАМ ТО САВЕТУЈЕМО!
ЦЕНИМ СВЕ ШТО СТЕ ЗА МЕНЕ УЧИНИЛИ...

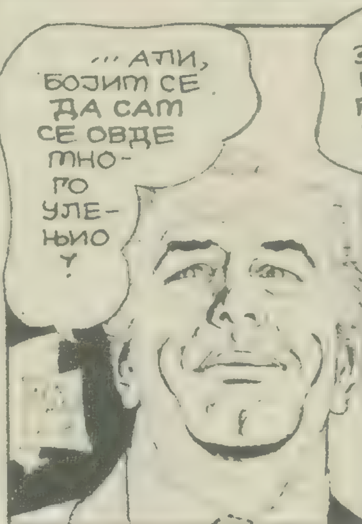
... АЛИ, БОЈИМ СЕ ДА САМ СЕ ОВДЕ МНОГО УЛЕЊИО!

КИЛДЕРУ, ЗАИСТА ВЕРУЈЕТЕ ДА ЋЕ ОПЕТ ПОЧЕТИ ДА СЕ РВЕ?
СИГУРАН САМ У ТО, ДОКТОРЕ ГИЛЕСПИ!

ВОЗИТЕ ДО БРЕКЕРОВЕ СПОРТСКЕ ДВОРАНЕ!
TAXI
ХЕЈ! ПА, ВИ СТЕ ГОЛИЈАТ! НИСАМ ПРОПУСТИО НИЈЕДНУ ВАШУ БОРБУ!

ХОЋЕТЕ ЛИ УСКОРО ОПЕТ НА РИНГ?

ДА! ВЕЋ ЗА КОЈИ ДАН!

ЛАКШЕ МАЛО, ДРУГАР! ЗНАШ ДА НИСАМ ВИШЕ ОНАЈ СТАРИ?
ИЗВИНИ, ГОЛИЈАТЕ! ХОЋЕШ МАЛО ДА СЕ ОДМОРИШ?
БРЕКЕРОВА СПОРТСКА ДВОРАНА
ЈА САМ САМО ВАН КОНДИЦИЈЕ! АЛИ, ЗА КОЈИ ДАН БИЋУ ОПЕТ У ФОРМИ!
ИМА ЛИ ВЕСТИ О ГОЛИЈАТУ?
НЕ, ДОКТОРЕ! НИЈЕ ЗВАО!

ХЕЈ, ГОЛИЈАТЕ, ИМАШ ПОСЕТУ!
ДОЛАЗИМ ОДМАХ!
ДОБАР ДАН, ГОЛИЈАТЕ!
ДОКТОРЕ, ОТКУД ВИ? ДА НЕ НАМЕРАВАТЕ И ВИ ДА ПОСТАНЕТЕ РВАЧ?
НЕ! САМО ЖЕЛИМ ДА СПРЕЧИМ ДА СЕ МОЈИМ НЕИЗЛЕЧЕНИМ ПАЦИЈЕНТИМА СТАЊЕ НЕ ПОГОРША!
АЛА СТЕ ВИ ДАЛЕКО ОТИШЛИ!

ЦЕНИМ ОВО ШТО ЧИНИТЕ ЗА МЕНЕ, АЛИ НЕПОТРЕБНО БРИНЕТЕ! ЈЕСАМ ЛИ У ПРАВУ, ЛУ?
ПА, НЕ БАШ!
НЕСРЕЋЕ НА РИНГУ СЕ ДОГАЂАЈУ! УОСТАЛОМ, САМ СИ ТО ВЕЋ ИСКУСИО!
АЛИ, ЈА САМ САМО ГОЛИЈАТОВ МЕНАЏЕР! И, АКО ОН ЖЕЛИ ДА СЕ БОРИ, БОРИЋЕ СЕ!
ПРЕКИНИ, ЛУ!
БРЕКЕРОВА СПОРТСКА ДВОРАНА

ДОКТОРЕ, СВЕ ШТО МОГУ ДА УЧИНИМ ЗА СВОЈУ КЋЕР ТО ЈЕ ДА ЈОЈ ДАМ ТИХ ДЕСЕТ ХИЉАДА ДОЛАРА!
ЗАТО ЋУ ДА СЕ БОРИМ! ТО ЈЕ МОЈА КОНАЧНА ОДЛУКА!
ЧАК И АКО ЗНАТЕ ДА ЗБОГ ТОГА МОЖЕТЕ ДА ОСТАНЕТЕ БОГАЉ ЗА ЦЕО ЖИВОТ?
НЕ! ТО СЕ МЕНИ НЕЋЕ ДОГОДИТИ! ЗАТО ПРЕСТАНИТЕ ДА БРИНЕТЕ!

ГОЛИЈАТЕ, МОРАЋУ ДА ПОЗОВЕМ ЛЕКАРСКУ КОМИСИЈУ...

НИКОГ ТИ НЕЋЕШ ДА ПОЗОВЕШ, ЛУ!
ДОБРО, ДОБРО! АЛИ, НАЂИ СЕБИ НОВОГ МЕНАЏЕРА!

СУЗАН ЛЕРИВИНКЛ? ОВДЕ ДОКТОР КИЛДЕР! ЖЕЛЕО БИХ ДА РАЗГОВАРАМ С ВАМА!

ВАШ ОТАЦ НАТЕРАВА ДА ИЗАЂЕ НА РИНГ! ТО САМО МОЖЕ ДА ПОГОРША ЊЕГОВО ЗДРАВСТВЕНО СТАЊЕ!

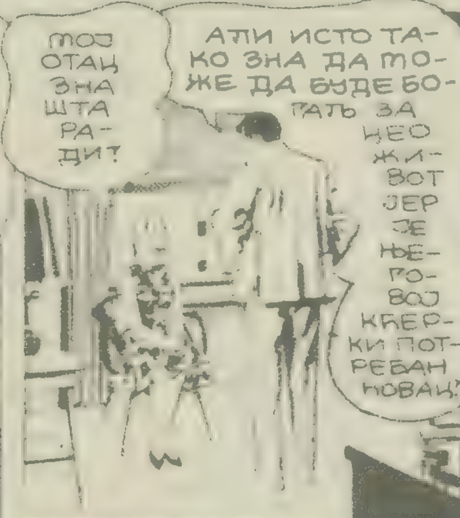
МОЈ ОТАЦ ЗНА ШТА РАДИ!
АЛИ ИСТО ТАКО ЗНА ДА МОЖЕ ДА БУДЕ БОГАТЉ ЗА ЦЕО ЖИВОТ ЈЕР ЈЕ ЊЕГОВОЈ КЋЕРКИ ПОТРЕБАН НОВАЦ!

ЗАР ЋЕТЕ МУ ДОЗВОЛИТИ ДА ТО УЧИНИ?

МОЈ ОТАЦ ЈЕ ПРОФЕСИОНАЛАЦ И ЗНА КОЈЕ СУ ЊЕГОВЕ МОГУЋНОСТИ! САД МОРАМ ДА ИДЕМ!
КАКВА СТЕ ВИ ТО ЖЕНА?

ЗАЉУБЉЕНА У ЧОВЕКА КОЈИ ВЕРУЈЕ ДА ЈЕ ЊЕН ОТАЦ БОГАТИ МЕНАЏЕР!

ОН У ТО И ДАЉЕ МОРА ДА ВЕРУЈЕ!

ДОКТОРСКА СОБА
ДОКТОРЕ КИЛДЕРУ, ШТА ВАС ТО ТОЛИКО МУЧИ?

БЕСАН САМ НА ГОЛИЈАТОВУ КЋЕРКУ! КАКО МОЖЕ ДА БУДЕ ТОЛИКО ОКРУТНА?

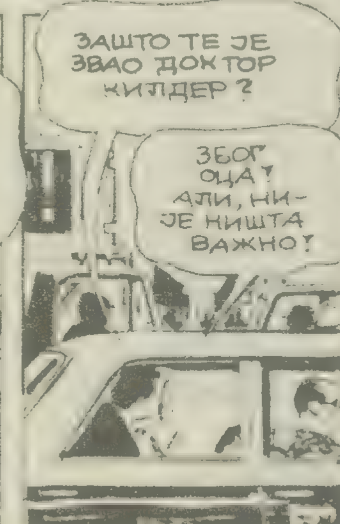
ЗАШТО ТЕ ЈЕ ЗВАО ДОКТОР КИЛДЕР?
ЗБОГ ОЦА! АЛИ, НИЈЕ НИШТА ВАЖНО!

ВИДИМО СЕ ВЕЧЕРАС, СУЗАН!
У ОСАМ, ЈЕ ЛИ?

ДАНАС: ЧУВЕНИ ГОЛИЈАТ ПРОТИВ АЛ КОЈА

ТАКСИ!

ДО БОЛНИЦЕ БЛЕР!
TAXI

НАЈКРАЋИМ ПУТЕМ, МОЛИМ ВАС!
БЕЗ БРИГЕ!

ДОКТОРЕ, ОТКУД ВИ?
ЈА КОД ГОЛИЈАТА!

РАДУЈЕ МЕ ШТО СТЕ ДОШЛИ НА МОЈ ПРВИ МЕЧ ПОСЛЕ ПОВРЕДЕ!
ГОЛИЈАТЕ, ДОШАО САМ ДА ВАС ОДВРАТИМ ОД ТОГА!

ПОСЕТИОЦИМА ЈЕ ЗАБРАЊЕН ПРИСТУП!
АЛИ... ЈА САМ РОЂАК... У СТВАРИ, БИЋУ ТО УСКОРО!

НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР, ДОКТОРЕ! ЛУ, КО ЈЕ ТО ДОШАО! КАЖИ МУ ДА НЕ МОГУ НИКОГ ДА ПРИМИМ!

ОДЛАЗИТЕ! ГОЛИЈАТ...
ЦОРЦ?

ДОБАР ДАН, ГОСПОДИНЕ ПЕРВИНКЛ!
ГОЛИЈАТЕ, КО ЈЕ ОН? НИКАД ГА ПРЕ НИСАМ ВИДЕО!

ЗАР ЋЕТЕ ДА СЕ РВЕТЕ ПО ЦЕНУ ЖИВОТА?
ТО ТИ ЈЕ ПОСАО?

ДОКТОРЕ КИЛДЕРУ, ДА ЛИ СТЕ ДА ИЗАЂЕ НА РИНГ?
ДОКТОРЕ...

НЕ?

ГОЛИЈАТЕ, КО ЈЕ ОН?
ЈА САМ ВЕРЕНИК ЊЕГОВЕ ЋЕРКЕ! ЗА ТОЈ НОВИ ПОСАО ПОТРЕБНО МИ ЈЕ ДЕСЕТ ХИЉАДА ДОЛАРА...

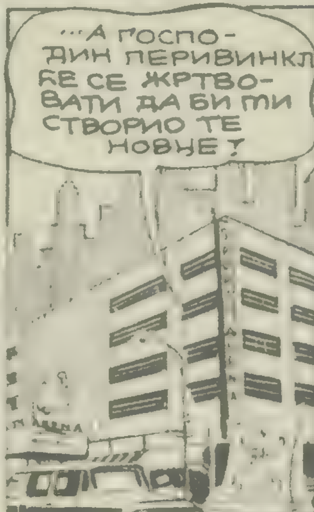
...А ГОСПОДИН ПЕРИВИНКЛ ЋЕ СЕ ЖРТВОВАТИ ДА БИ ТИ СТВОРИО ТЕ НОВЦЕ!

ДА ЛИ ЈЕ ЏОРЏ РЕКАО КАД ЋЕ СЕ ВРАТИТИ?
НЕ! ОН ЧАК НИЈЕ ДОЛАЗИО КУЋИ ПОСЛЕ РАДА! ТО УОПШТЕ НЕ ЛИЧИ НА ЊЕГА!

САМО ДА ЗНАТЕ, ЈА ТАЈ НОВАЦ НЕЋУ УЗЕТИ! ПРИХВАТИО САМ СУЗАНИН ПРЕДЛОГ ЈЕР САМ МИСЛИО ДА СТЕ БОГАТИ МЕНАЏЕР!

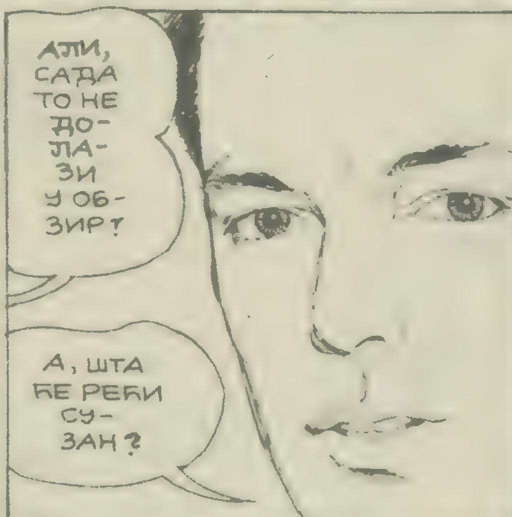
АЛИ, САДА ТО НЕ ДОЛАЗИ У ОБЗИР!
А, ШТА ЋЕ РЕЋИ СУЗАН?

ЏОРЏ! ОДАКЛЕ СЕ ЈАВЉАШ? ГДЕ СИ ДОСАД? ШТА?! ГДЕ ДА ДОЂЕМ?

ОДВЕШЋЕТЕ МЕ ДО БРЕКЕРОВЕ СПОРТСКЕ ДВОРАНЕ! ЗНАТЕ ГДЕ ЈЕ ТО?
ЈОШ ПИТАТЕ! ВЕЧЕРАС СЕ ТАМО БОРИ ГОЛИЈАТ!
TAXI

НА ЖАЛОСТ, НЕЋУ МОЋИ ДА ПРИСУСТВУЈЕМ МЕЧУ! ЧУО САМ ДА ЈЕ ПРЕУРАНИО!

ПА, ЈОШ СЕ НИЈЕ ОПОРАВИО ОД ОНОГ ПАДА!

ДОБРО ВЕЧЕ, СУЗАН! ПОБИТЕ СА МНОМ!
ЈЕСТЕ ЛИ САД ЗАДОВОЉНИ, ДОКТОРЕ?

ВИ СТЕ СВЕ ИСПРИЧАЛИ ЏОРЏУ О МОМ ОЦУ!
НИШТА ЈА ЊЕМУ НИСАМ РЕКАО!

ЗАШТО НЕКИ ЉУДИ НЕ ГЛЕДАЈУ СВОЈА ПОСЛА?
ЈА ГЛЕДАМ! МОЈ ПОСАО ЈЕ ДА ЛЕЧИМ ЉУДЕ И ЈА ТО ЈЕДИНО И РАДИМ!

ЛАГАЛА САМ ЏОРЏА ЈЕР МЕ ЈЕ БИЛО СРАМОТА ДА МУ ПРИЗНАМ ДА ЈЕ МОЈ ОТАЦ ОБИЧАН КЛОВН!

А САДА, ЗАХВАЉУЈУЋИ ВАМА, МОРАМ ДА МУ ОБЈАСНИМ ЗАШТО САМ ЛАГАЛА!

КАКО ДА ГА УБЕДИМ ДА САМ ТО ЧИНИЛА ЗБОГ ЊЕГА И ЊЕГОВЕ ПОРОДИЦЕ!

ЗДРАВО, СУЗАН!
ЏОРЏ, ЖАО МИ ЈЕ ШТО СИ САЗНАО ЗА МОГ ОЦА! ДА ТИ ДОКТОР КИЛДЕР НИЈЕ РЕКАО...

НИШТА ОН МЕНИ НИЈЕ РЕКАО! ТВОГ ОЦА САМ ВИДЕО НА ПОСТЕРУ СА ВЕЛИКОМ РЕКЛАМОМ ЗА ДАНАШЊИ МЕЧ!
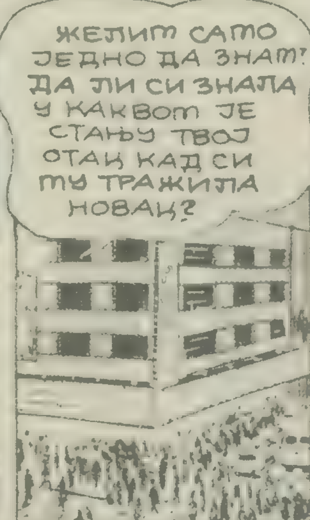
ЖЕЛИМ САМО ЈЕДНО ДА ЗНАМ! ДА ЛИ СИ ЗНАЛА У КАКВОМ ЈЕ СТАЊУ ТВОЈ ОТАЦ КАД СИ МУ ТРАЖИЛА НОВАЦ?

И ДА ЛИ СИ ЗНАЛА ДА БИ ТВОЈ ОТАЦ МОРАО ДА ОСТАНЕ БОГАЉ АКО СЕ ВЕЧЕРАС БОРИ?
МОМ ОЦУ МОЈИ САВЕТИ НИКАД НИСУ БИЛИ ПОТРЕБНИ!
ГОЛИЈАТ

ЊЕМУ И НИЈЕ ПОТРЕБАН ТВОЈ САВЕТ, ВЕЋ ЉУБАВ! ЉУБАВ КЋЕРКЕ!

И... ДА ЛИ СИ ЗАИСТА ВЕРОВАЛА ДА ЋУ ПРЕСТАТИ ДА ТЕ ВОЛИМ АКО САЗНАМ ДА ТИ ЈЕ ОТАЦ РВАЧ?

ЈА ТВОГ ОЦА НЕ МОГУ ДА СПРЕЧИМ ДА СЕ ВЕЧЕРАС БОРИ, АЛИ ЗНАЈ, ОД ЊЕГА НЕЋУ УЗЕТИ НОВАЦ!

ОСТАВЉАМ ТЕ ДА РАЗМИСЛИШ О СВЕМУ! КАД БУДЕШ ИМАЛА ШТА ДА МИ КАЖЕШ, ЈАВИ СЕ!

ДОКТОРЕ! МОЈА ЛЕЂА!

УУХ! ПРЕСЕКАО МЕ ЈЕ ... СТРАШАН БОЛ..., УФ!

НЕ МРДАЈТЕ, ГОЛИЈАТЕ!

КАО ДА МЕ ЈЕ НЕКО ... ВРУЋИМ ГВОЖЂЕМ ... ПО ЛЕЂИМА...
ПОЗВАЋУ КОЛА ХИТНЕ ПОМОЋИ!

ЗВАО ЈЕ ДОКТОР КИЛДЕР! ОНАЈ РВАЧ ГОЛИЈАТ ЈЕ ОПЕТ У НЕВОЉИ!

БОЛИ ЛИ ТЕ МНОГО, ТАТА?
ТАТА! ОТКАД МЕ ТАКО НИСИ ЗВАЛА!

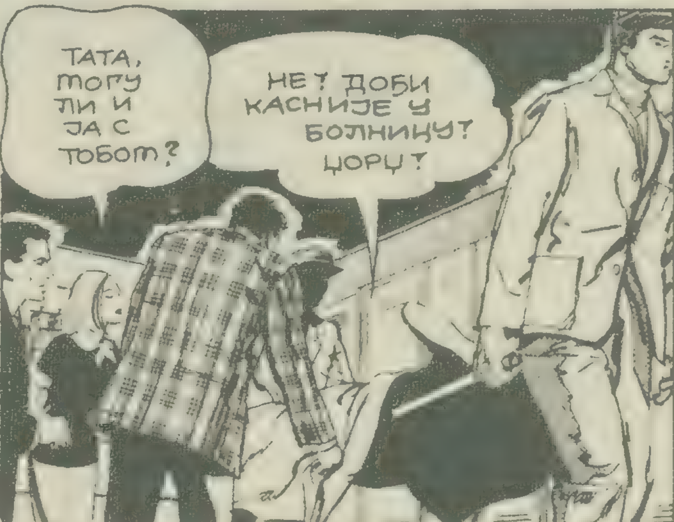
ТАТА, МОГУ ЛИ И ЈА С ТОБОМ?
НЕ! ДОЂИ КАСНИЈЕ У БОЛНИЦУ! ЏОРУ!

ДА?
ХОЋЕШ ЛИ ДА БРИНЕШ О СУЗАН?

БУДИТЕ БЕЗ БРИГЕ! НАРАВНО ДА ЋУ ДА БРИНЕМ!

ТАТА ЈЕ УВЕК БИО ТАКО ЈАК! ЧАК СЕ И У БОЛНИЦИ СТЕЈАО! АЛИ, САДА... НЕ МОГУ ДА ЗАМИСЛИМ ДА ГА НЕШТО БОЛИ!

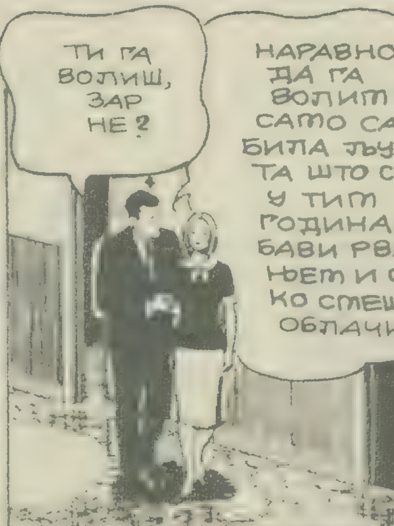
ТИ ГА ВОЛИШ, ЗАР НЕ?
НАРАВНО ДА ГА ВОЛИМ! САМО САМ БИЛА ЉУТА ШТО СЕ У ТИМ ГОДИНАМА БАВИ РВАЊЕМ И ОНАКО СМЕШНО ОБЛАЧИ!

ОН МИ ЗНАЧИ ВИШЕ НЕГО ШТО САМ И САМОЈ СЕБИ ХТЕЛА ДА ПРИЗНАМ! АЛИ, ЗНАМ ДА И ЈА ЊЕМУ МНОГО ЗНАЧИМ!
И МЕНИ...

ГОЛИЈАТЕ, ДА ЛИ СТЕ ЈОШ КОЈИ ПУТ ОСЕТИЛИ ТАЈ БОЛ?
НЕ, ДОКТОРЕ! ВИ И ВАША ЕКИПА СТЕ ФАНТАСТИЧНИ!

У СТВАРИ, У ЖИВОТУ СЕ ОВАКО ДОБРО НИСАМ ОСЕЋАО!
ГОЛИЈАТЕ!?

ДОКТОРЕ, СЛОБОДНО МЕ НАЗОВИТЕ ПРЕВАРАНТОМ! АЛИ, ЗАР НИСАМ СЈАЈАН ГЛУМАЦ?
НЕ РАЗУМЕМ...

КАД САМ СХВАТИО КОЛИКО ЈЕ ЏОРЏ ЉУТ НА СУЗАН И ДА ЋЕ ОТИЋИ ОД ЊЕ, МОРАО САМ БРЗО НЕШТО ДА СМИСЛИМ!

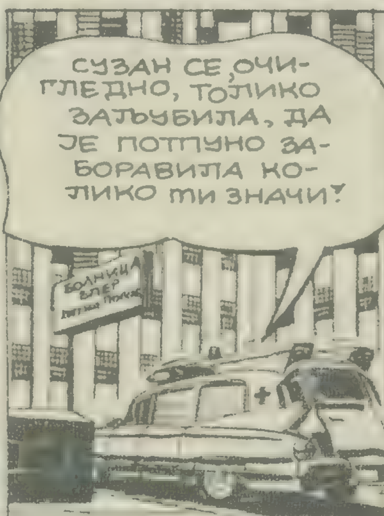
СУЗАН СЕ, ОЧИГЛЕДНО, ТОЛИКО ЗАЉУБИЛА, ДА ЈЕ ПОТПУНО ЗАБОРАВИЛА КОЛИКО ТИ ЗНАЧИ!
БОЛНИЦА

СИМУЛИРАЛИ СТЕ БОЛ САМО ДА БИ ЊИХ ДВОЈЕ ОПЕТ БИЛИ ЗАЈЕДНО?
ТАКО ЈЕ! И САД САМ НАЈСРЕЋНИЈИ ОТАЦ НА СВЕТУ!

ШТА?! ГОЛИЈАТ ЈЕ ПРИМЉЕН У БОЛНИЦУ УВЕЧЕ У ДЕВЕТ, А ВЕЋ У ДЕСЕТ ЈЕ ПУШТЕН!
БОЛНИЧКА НЕГА МУ ВИШЕ НИЈЕ ПОТРЕБНА!

ТАКОЂЕ ЈЕ ОДЛУЧИО ДА СЕ ВИШЕ НЕ БАВИ РВАЊЕМ! ЖЕЛИ ДА ПОСТАНЕ НЕШТО ДРУГО!
ШТА?

ДОБАР ТАСТ! МОЈА ПРОГНОЗА ЈЕ ДА ЋЕ У ТОМЕ БИТИ ВЕОМА УСПЕШАН!
КРАЈ

ХИТ

БЕБИ ДОЛ

О РУЖАМА И КРВИ

Свакако најталентованија београдска певачица младе генерације Беби Дол дуго је држала своје поштоваоце у неизвесности. Од њеног првог пробоја у јавност веома успелим синглом „Мустафа" до објављивања албума „Руже и крв" прошле су две године. То, наравно, не значи да је Беби ово време провела у неактивности. Учествовање у пројектима других извођача и група (Оливер Мандић, Ду Ду А, Булевар...), покушај пробоја у лондонске музичке кругове уз Хауарда Дивота и на крају избор за југословенског представника на Песми Евровизије који је помогао да њен „Руди" буде један од највећих хитова прошле године учинили су да некадашња Драгана Шарић буде стално у центру пажње, али целовит музички исказ појавио се тек недавно. Да ли је „Ружа и крв" та права плоча која ће Беби Дол устоличити на позицију која јој по њеним раскошним гласовним могућностима сасвим припада, остаје тек да се види. Надамо се да ово дуго чекање на одлучујући потез није ослабило стрпљење публике, и да сама Беби има снаге да поднесе терет који ће јој бити наметнут.

Фото: Милан Рашић

ПЕСМА НЕДЕЉЕ

СУПЕРБОЈ

музика и текст: Беби Дол
изводи: Беби Дол

Супербој, мој Супербој
Супербој је дечак мој!

Са неба спазих знак
далеког света глас – ти си слетео.
Твој свемирски брод, милион година је летео.
Тад од ноћи поста дан
и ликови из прича се предсказаше
у сребру и злату, на рукама неба –
то беше Супербој!

Круну од злата и срце од мрака,
има мој Супербој!
Три сафира, к'о најцрња вина,
чува мој, Супербој!
Шаље ракете и руши планете,
мој сребрни Супербој!
Жваће бомбоне и прави балоне
мој Супербој, ох, нооо...

Супербој, мој Супербој,
Супербој је дечак мој!

Те ноћи ко у сну, чаробан се филм тад догодио
и сигурно знам да нико тако није волео
Те ноћи на мој праг, тепих проткан звездама је просуо
у далеки свет брзином Сунца ме је одвео

НОВА ПЛОЧА

БЕЗОБРАЗНО ЗЕЛЕНО – „БЗ1"

(ПГП – РТБ / Војводинаконцерт)

Иако млади по годинама, чланови групе Безобразно зелено тешко би се могли назвати почетницима на рок сцени. Наиме, састав који предводи басиста Бојан Васић постоји већ неколико година и ради у оквиру београдске рокерске алтернативе (тако се то некада звало), да би тек сада дочекали појављивање свог албума првенца. Наравно, током времена музичка концепција бенда је прилично изменила свој првобитни облик, тако да „БЗ I" доноси њихову верзију ритам и блуз свирке за осамдесете. Ако ову плочу схватимо као прави почетак за Безобразно зелено, морамо признати да је то старт који доста обећава.

РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИЦЕ!? РОКЗНАЛИ

РОК И ОСВАЈАЊЕ СВЕМИРА

Сигурно није потребно да вас посебно подсећамо колико пута су се рокери окретали научнофантастичним темама. Уосталом

1. Он је био један од родоначелника целог научнофантастичног правца, певајући о свом свемирском чудаку Мајору Тому. Зове се:
   а) Џон Ленон
   б) Елвис Присли
   в) Дејвид Боуви
2. Њихов гитариста је некада био Мајкл Сенкер, растурили су се прошле године не одржавши заказане концерте у Југославији. Они су
   а) UFO
   б) Flying Buritto Brothers
   в) Rockets
3. Темом неидентификованих летећих објеката бавили су се и наши
   а) Бијело дугме
   б) Ватрени пољубац
   в) Лепа Брена и Слатки грех
4. Елтон Џон је допринео тематици са песмом
   а) „Rocket Man"
   б) „I'm Still Standing"
   в) „Crash Landing"
5. Група Смак је једном давно хтела у Јапан и то следећом справом
   а) „Спејс шатл"
   б) „Сателит"
   в) „Једрилица"

☐
☐
☐

РЕШЕЊА: 1.в 2.а 3.б 4.а 5.б

НИКО КАО ПОЛ

Пре тачно двадесет година британска штампа прослављала је коначан продор Битлса на америчко тржиште посведочен пробојем два њихова сингла („I Want To Hold Your Hand" и „I Saw Her Standing There") на Билбордову листу ТОП-100. Као група Битлси су укњижили још 66 хитова на тржишту САД. да би у постБитлсовском периоду Харисон, Стар, па чак и Ленон били далеко надмашени фантастичним дометом Пола Макартнија од укупно 102 песме на Билбордовој лествици. Ако се у обзир узму само песме које су достигле прво место на овој. најзваничнијој америчкој топ листи. Пол је са бројком од 29 поново испред свих. Међутим. ниједно од ових првих места он није постигао као соло-извођач јер 20 пута су то биле песме Битлса. 6 пута је био први са саставом Вингс. а по једном у дуетима са супругом Линдом. Стивијем Вондером и Мајклом Џексоном

РОК ДАТУМ

17. II 1977.

Објављена је „Летећа дискотека". први домаћи диск-џокејски албум. Аутор је Зоран Модли. Плоча је продата у значајном тиражу, а Зоран се још у два маха опробао (са успехом) у овом послу.

ЛЕМИ - КРИТИЧАР

Погледајте како то изгледа када се познати рокер Леми из групе Моторхед лати пера и почне да критикује најновије синглове својих колега:

EURYTHMICS – „Here Comes The Rain Again"

Као и обично, првокласно. Волео сам их док су били Turists, а волим их и сад. Гледао сам њихов лондонски концерт и морам да признам да ми се Ени више свиђала у мини сукњи што доказује колико сам реакционаран.

THE ALARM – „Where Were You Hiding When The Storm Broke"

Ово баш није по мом укусу. Звучи ми као Елвис Костело са добрим гласом.

BIG COUNTRY – „Wonderland"

Врло добро. Они ми се свиђају. Паметно користе фуз-тон. Мислим да су веома корисна група. Брајан (Робертсон – бивши гитариста Моторхеда) их много воли.

WHITESNAKE – „Give Me More Time"

Чудно. Мало личе на AC/DC у уводу. Дејви. ти неваљали дечко. Не знам да ли овде свира њихов нови гитариста. (Чује соло) Ах. да. Свира. Није лоше. Мрзим да оцењујем песме људи које познајем.

ABC – „SOS"

Стварно је губљење времена тражити од мене да слушам ово. Ако ова врста музике има икакве вредности, мени је то промакло. Хеви-метал називају моронском музиком. У поређењу са овим. он звучи као чиста филозофија.

РОК ИНТЕРВЈУ
DURAN DURAN

После две тријумфалне сезоне у којима су Duran Duran представљали вероватно најпопуларнију групу британске рок сцене, њихов најновији албум критика је дочекала „на нож". Клавијатуриста састава Ник Роудс (Nick Rhodes) одговара на оптужбе.

– У листу Рекорд Мирор прочитао сам да је каријера Duran Duran гап на крају, закључујући по томе што је последњи сингл – замислите само трагедију – достигао тек треће место на топ листи, а што је албум дошао право на прво место да би затим одмах почео да пада. Ако се узме у обзир чињеница да сваки албум који је на листи изнад нашег, има сингл међу првих десет – и да је наша плоча већ продата у 700000 примерака, тешко могу да разумем како је неко могао да напише нешто толико злонамерно. То је најобичније ђубре, очигледно дошло је до повратног удара – негативне реакције на нашу популарност.

● Зар се то не догађа свима? Да ли сте се икада жалили на добре критике?

– Немам ништа против конструктивног критиковања, али када неко почне да напада без икаквих аргумената – то постаје заморно. Тако нешто ипак не може да ме узбуди јер нам не чини никакву штету. Једноставно мислим да је тужно што људи могу да буду толико негативни. Музичка индустрија уопште би морала да буде далеко позитивнија. Ја не идем унаоколо и оговарам друге групе, то нема никаквог смисла.

● Зашто мислиш да је ваш албум толико „испљуван"?

– Није свугде. У Америци смо добили најбоље критике, али у Енглеској се догодио тај контра-удар. Усталом, ми и не правимо плоче ради штампе већ због себе и људи који то желе да слушају. Мислим да плоча „Seven And The Ragged Tiger" није комерцијална као претходна два албума, али у њој има много више правог садржаја.

● Зашто мислиш да је штампа толико против вас?

– Јер ту раде стари, љубоморни људи који се досађују... Мислим да Culture Club или Spandau Ballet доживљавају то исто – раде до изнемоглости да би приближили своју музику људима који их подржавају, а онда их неко безразложно опањка.

● Да ли вам је досадило то стално вриштање обожавалаца које вас прати?

– Не баш. То је стари синдром, узнемирава те помало, питаш се: „Шта сам то урадио да ови вриште на мене?" – али опет када би престали да се појављују, вероватно бих био забринут и узнемирен. У ствари врло је интересантно понекад попричати са неким од клинаца који долазе. Питао сам једнога пре неки дан коју музику највише воли и био веома изненађен. Нисам очекивао да чак и обожаваоци групе Jam долазе да нас виде. У

сваком случају за клинце је и то неки вид пражњења. Боље да вриште за нама него да праве уличне нереде.

Оптужују нас за ескапизам и да нас једино интересује пука забава. Свакако да и ми имамо проблема, али потребно је од њих и побећи. Када би у току дана само мислили на посао и на то како ће нас можда разнети нуклеарна експлозија – то би био проблем.

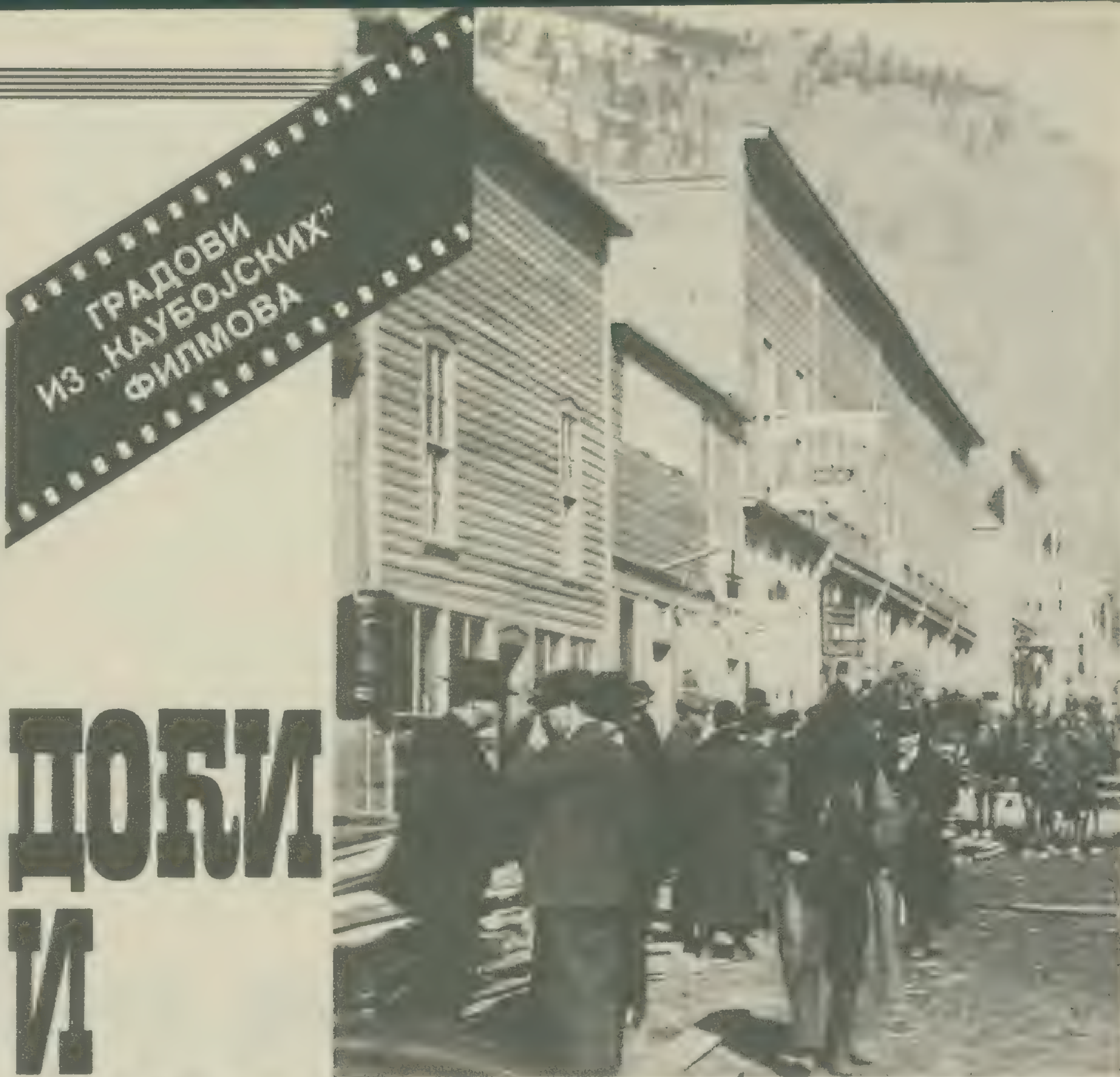

ГРАДОВИ ИЗ „КАУБОЈСКИХ" ФИЛМОВА

ДОЂИ И ПРЕЖИВЕТИ

Овако је изгледао град Кредо у Колораду. Изгорео је до темеља.

Пред смирај сунца једног летњег дана 1877. путничка кочија је тандркала по утабаној земљи на путу за Гарланд Сити у Колораду. Осим два мушкарца у кочији се налазила Хелена Хант Џексон која ће се неколико година касније прославити романом „Рамона". Непун километар пред градом кочијаш се извио преко ивице седишта и кроз прозор добацио путницима да се за који минут стиже на одредиште.

Хелена Џексон се изненадила: свуда наоколо владала је дивљина, није се видео траг људске цивилизације. Упитала је сапутнике где је град.

– У јарузи, госпођо! – одговорио је један од њих. – Управо ћемо се спустити низ брег. Чудите се што не видите живу душу! Ех! Пре дванаест дана у Гарланд Ситију није било ниједне куће! Сада их има 105, а кроз недељу дана биће их 200!

Оно што је књижевница видела када се кочија зауставила пред крчмом у јединој градској улици потврдило је речи сапутника. У насељу је врило. Људи су се ужурбано кретали носећи на леђима дрвену грађу или гонећи испред себе овнове који су вукли дебла. Прашина се дизала на све стране, а ударци чекића и стругање тестере су одзвањали. Зграде су склапане од дасака и дебала. Чим је пао мрак све је утихнуло. Са првим зрацима сунца рад је настављен.

Сећате ли се Шејна

Овакви призори могли су се видети на целом Дивљем западу у другој половини 19. века. У тих педесет година масовне колонизације дивљих предела Сједињених Америчких Држава који су за готово све досељенике представљали обећану земљу, настало је на хиљаде градова. Подизани су таквом брзином да се то и данас сматра феноменом. Новинар „Бостонског журнала" оставио је податак о Вајандоту у Канзасу кроз који је пропутовао 1857: насеље је било старо само четири месеца а имало 400 становника!

Прича о градовима Дивљег запада, међутим, тешко се може испричати ако се већ на почетку не истакне да амерички „каубојски" филм годинама куљука гледаоце идиличним, најчешће нетачним сликама о њима. На екрану се виде лепи градићи и још лепше обучени грађани чији мир повремено нарушавају обрачуни између револвераша и долазак сточара који гоне крда стоке у сабирне центре. Никад се не види од чега ти налицкани грађани живе. Одиста, одакле им новац? Један од ретких филмова који је верно одсликао атмосферу и начин живота колонизатора је „Шејн". Сећате ли се тог дивног филма? Да ли сте запазили детаљ да чизме носе само професионални револвераши? Сви насељеници имали су на ногама дубоке ципеле, углавном похабане. А позната је крилатица из вестерн-филмова да је за мушкарца на Дивљем западу било срамота да не умре у чизмама. Каква неистина! Чизме су носили добростојећи људи јер су биле прескупе.

НА ДИВЉЕМ ЗАПАДУ ЈЕ БИЛО САСВИМ НОРМАЛНО ДА У ПУСТОМ КРАЈУ НЕКО СКЛЕПА БРВНАРУ, А ДА ПОСЛЕ САМО ДЕСЕТАК ДАНА ТУ НАСТАНЕ НАСЕЉЕ ОД СТОТИНУ КУЋА. ПОЈЕДИНИ ГРАДОВИ ИМАЛИ СУ ХИЉАДУ ЖИТЕЉА, АЛИ ЈЕ ЗАТО У МЕСНИМ КРЧМАМА МОГЛО ДА СЕ СМЕСТИ И ДО ПЕТ ХИЉАДА СТОЧАРА.

Уопште, досељеници су били скромно обучени. Кретали су у непознато са најнеопходнијим стварима (више нису ни имали!) и на путу кроз дивље пределе наилазили на многе опасности. Цео њихов живот од тренутка када закораче у беспутни крај био је зној и мука. Заустављали су се тамо где им се чинило да ће се успешно окућити. Земље је било напретек, она тада још није била под државном контролом и свако је узимао колико је хтео. Касније, нарочито после грађанског рата између северних и јужних држава САД, дељене су тапије на земљу, али ни тада се није шкртарило.

Сад га видиш, сад га не видиш

Дивљим западом обично је називано огромно пространство „с оне стране" река Мисисипи и Мисури: према архивским подацима стоји да је први град подигнут у том подручју Орегон Сити. Његов оснивач био је Џон Мек Логлин, британски поданик. Живео је ту као Робинзон у једној брвнари откупљујући за британску фирму крзна од трапера. Пристигао је неки досељеник, за њим други, па трећи и почеле су да ничу дашчаре. Послодавци су затражили од Логлина да пушком разјури незване јер су трапери узмицали пред колонизаторима. Он је то одбио. Због тога је добио отказ, али је и фирма изгубила профит. Насеље које се ширило назвао је Орегон Сити.

Логлина је мучило подизање кућа без икаквог реда. Зато је замолио извесног Сиднија Моса који је поседовао компас да трасира улице. Мос се при-

хватио посла, али је убрзо дигао руке јер није знао како да то изведе. Логлин се онда обратио „стручњаку" Џесу Аплегату с истим захтевом. Рачунао је да ће Аплегат брзо обавити трасирање, имајући у виду да је располагао инструментима. Али, авај! Аплегат је изгубио алат на путу за Орегон Сити.

Уносан посао у насељима на Дивљем западу било је исписивање фирми.

Немајући куд, трасирање је обавио помоћу канапа дугачког 20 метара. Радио је вредно, али је изгубио из вида да се канап на сунцу суши и скупља, а на киши влажи и растеже. Као резултат добијене су кривудаве улице! Тако је остало годинама.

Поједини градови расли су муњевито. Почетком 1854. Омаха је имала само једну брвнару, после две године 1600, а треће године чак 3000 становника!

Баулдер у Колораду је основан 1859. као постаја за снабдевање околних рударских кампова. Чинило га је неколико кровињара. Само двадесет година касније постао је седиште области, чак популарно летовалиште!

Као што је брзо настало, доста градова је још брже нестало. Досељеници се нису чврсто везивали за град. Људи су били спремни да сваког часа наставе даље ако чују за боље услове живота. За подигнутом бараком нису много жалили, она ионако није много вредела.

На умирање или ширење градова пресудно су утицале железница и трасе којима су сточари гонили велика крда у откупне центре одакле је стока даље транспортована железницом на исток. Најзначајнији такви центри били су Доџ Сити и Вајандот у Канзасу. У време успона Ебилејн је имао око 800 становника, али су зато његових 11 крчми могле да приме пет хиљада каубоја!

Гарланд Сити поменут на почетку текста није дуго живео. У пролеће 1878. железничка пруга га је заобишла. Грађани нису очајавали: порушили су град, пренели грађу у близину пруге и очас подигли ново насеље давши му име – Аламос!

26 гостију а један пешкир

Неписано правило било је да у групи првих подигнутих зграда буде хотел. У почетку то је била брвнара са једном, највише две просторије, тек колико да се путници склоне од невремена. Гости су спавали на земљаном поду увијени у ћебад и за коћење плаћали мало богатство – пет долара! Када је у неком таквом хотелу гост приговорио због прљавог пешкира, власник се зграпуо и одбрусио му:

– Молим вас лепо, 26 гостију пре вас користило је тај пешкир, а ви сте први који се буни!

Без крчми, такозваних салуна, није се могло. У сваком граду било их је више. Углавном, салуни су радили без престанка свих седам дана и ноћи у недељи. По вестернима у салунима пио се искључиво виски. Ни говора! Највише се точило пиво.

Један од првих житеља сваког новог града редовно је био издавач новина. Штампаним текстовима подизао је елан грађана и убеђивао их да је у граду срећа надохват руке. Вилијам Адамс је први број новина одштампао у време када је град Ливенпорт имао само једну кућу! Учинио је то на ливади под дрветом на ручној машини.

Само мањи број издавача уживао је самосталност. Чим би се град развио и стекао локалну управу, издавач је морао да игра како председник градске управе свира. Упорни штампари нису дуго опстајали – напуштали су град.

Сасвим обичан призор на подручју западно од река Мисури и Мисисипи: док се не подигне зграда, новине се штампају под дрветом.

Најпопуларнији грађанин свакако је био трговац. Продавница је нудила све – од игле до седла. Истовремено ту се седело, разговарало, размењивале се вести. Трговина је пружала највећу могућност брзе и велике зараде. Било је потребно само имати почетни капитал.

На Дивљем западу није било града без ковача и коњушара. Сасвим разумљиво: њихове услуге биле су неопходне. Ковачу и коњушару просторије за рад подизали су грађани и стављали на бесплатну употребу.

Са лекарима је ишло теже, није их било у довољном броју. А потреба за њима била је изузетно велика јер се живело у природи. Вода за пиће претежно је узимана из потока, епидемије су походиле градове и ранчеве, јављале су се и сточне болести, физичке повреде биле су честе и лекар је најчешће опслуживао становнике подручја у пречнику од читавих педесет километара!

У ствари, лекар готово да никад није имао честитог сна. По њега су сваки час долазили са удаљених фарми. Стално кретање изазивало је физичку исцрпљеност. Окрепа је тражена у флаши вискија и зато су многи лекари Дивљег запада били алкохоличари. До богатства су ретко долазили, већина је живела скромно јер су фармери и ранчери оскудевали у новцу, па нису могли да им плате услугу. Лекари су долазили са Истока и углавном били пропали студенти медицине или су завршили само вишемесечни курс. Операције су обављали без анестезије. Највише мука задавале су им индијанске стреле: нису умели да их изваде из људског тела јер се то „није учило на истоку"! Требало је да прође време док су се извештили.

Ново насеље није се могло замислити без учитеља. Школа је подизана од дасака добровољним радом. Учитељ је могао да буде свако ко је знао да чита и пише, али се ретко ко прихватао тог посла. Разлог је била мала плата: износила је само 35 долара месечно! Поред тога, учитељу је припадала и храна. Ручавао је и вечеравао у породицама ученика. Најдуже се хранио код родитеља који су имали више деце у школи!

Већи градови имали су судије, али су они опслуживали и мања насеља одлазећи по потреби на суђења. Судија је био изузетно уважавана личност и за мало посла зарађивао је премного, често и до хиљаду долара месечно!

Како у тим првим годинама настајања Сједињених Америчких Држава није било факултета правних наука, судија је могао да буде сваки мушкарац који испуни следеће услове: да је честит, стар најмање 25 година и поседује „папир" о положеном судијском испиту пред територијалним властима. Испит се састојао од неколико питања везаних за понашање људи и њихов морал.

Мушкарац као жена

Живот у насељима на Дивљем западу био је веома тежак. Зграде скромне, намештај оскудан, борба за сваки долар сурова. У јесен улицама се гацало по блату, лети су се дизали облаци прашине. Ако зло нису доносиле суше, онда је то чинила хладна зима или поплава. Архивски подаци указују да је човек од 40 година на Дивљем западу личио на старца. Ипак, људи су се жилаво носили са недаћама и опстајали.

Субота је била пазарни и свечани дан. Скромне али чисте и испеглане одеће фармери су долазили у град запрежним колима, продавали робу, свраћали у продавницу код трговца бар на чашицу разговора, мушкарци обилазили крчме, а увече када они оду, грађани су приређивали игранке.

Однос између броја мушкараца и жена био је очајан. Забележено је да је 1860. године у читавом Колораду било 32 хиљаде мушкараца и само 1500 жена! Наћи супругу представљало је подвиг! На игранкама су мушкарци преузимали „улогу" жена, а знак „припадности" том полу била је марамица обавијена око руке.

Колонизатори су славили неколико националних празника у години: Дан вретена, рођендан Џорџа Вашингтона и Дан независности. Чинили су то ватреније него на истоку јер су готово сви становници западно од Мисурија и Мисисипија носили у себи горак осећај да су отцепљени од света и да ником нису потребни.

М. ТОДОРОВИЋ

ФАНТАСТИЧНА ПРИЧА

Алан Дин Фостер

СЕЛО ИЗАБРАНИХ

Харли Викерс је био пола Американац, а пола Енглез. Двадесет година извештавања из Африке за агенцију УПИ у Лондону отупело је његов првобитни идеализам. Из Могадиша је већ више од четири месеца писао о бесмисленом сомалијско-етиопском рату у пустињи Огаден и прижељкивао било какву промену: у најбољем случају Каиро или Најроби, или пак увек узбудљиви Лагос. „Свуда, само не овде", мислио је док се пробијао кроз пијачни метеж у правцу свог дома. О ситуацији у Сомалији рекао је већ све што је имао. Био је довољно искусан да осети кад се понавља.

Управо у том часу је, нагло заокренуо за угао и налетео на зелену жену.

Хеј, чекајте мало! – појурио је за њом.

Изгубио ју је из вида на другој страни пијаце када се попела, не у магарећу запрегу или на камилу, већ у један од најновијих модела ландровера. Аутомобил је кренуо остављајући Викерса у облаку прашине.

Њено лице остало му је пред очима, али не толико због лепоте колико због боје коже зелене као трава. Ако је то била шминка, онда вештију није видео.

Иза угла је, као поручен, стајао такси. Ландроверу није било тешко ући у траг. Оно мало моторних возила што се кретало Могадишом углавном се држало луке и дипломатске четврти а избегавало је споредне улице.

Таксиста је поштено зарадио новац јурећи уским улицама и прашњавим друмовима. Дигао је руке тек када је ландровер напустио предграђе.

– Жао ми је, ефенди, али где нема друма не могу ни ја.

Викерс је знао да би свако нагоравање било узалудно. Пред њима се пружала стаза погодна само за камиле и теренска возила.

Зелено лице класичних црначкоарапских црта непрестано га је прогонило. Чим су се вратили у град, Викерс је сео у свој ландровер и поново се дао у потеру.

Распитујући се уз пут окренуо је на север према обали а онда прошао кроз Марек и Харардеру. Приближавајући се провинцији Мигјуртинији питао се да ли ће морати да вози све до рта Гуардафуи. Врућина и умор готово су га натерали да се врати кад је наишао – на зелену жену.

Међутим, то није била иста особа. Продавала је рибу на обали и била двоструко старија од девојке за којом је пошао овамо.

Још се више зачудио када је на обали угледао два смарагднозелена детета како се играју са другом децом потпуно нормалне пути.

Деца су се одмах сјатила око возила. Град је био усамљена заједница и ландровер је у њему представљао исту толику новину као и белац који га је возио. Гледајући два зелена дечака Викерс је одбацио сваку помисао да се ради о шминки. Дечак бистрих очију и несташна девојчица нису могли имати више од седам-осам година.

Обратио им се на свахили-језику. На питање одакле су показали су ка унутрашњости копна. Зашто им је кожа такве боје? Јер су изабрани.

Дакле, радило се о некаквој секти, закључио је Викерс. Коначно се и у пустоши северне Сомалије догодило нешто занимљиво. Где им се, упитао је даље, тачно налази пребивалиште? У Мзунгуу, рекли су му. Да би се стигло до места где живе изабрани, требало је поћи реком Омад у правцу залазећег сунца.

Викерс им је захвалио и вратио се у ландровер. Возио је готово исушеним речним коритом све до сумрака када се пред њим указала бела падина ишарана траговима аутомобилских гума. Ти су га трагови одвели до почетка саване. Тамо су се, усред жбуња, уздизале – три металне ветрењаче.

Нимало донкихотовски расположен Викерс се намрштен приближио грађевинама од блата и камена које су се биле згуриле испод ветрењача. На овако далеком северу није требало да буде истурених европских насеља, па ни научноистраживачких станица.

Ветрењаче су биле различите конструкције. Једна је служила да пумпа воду, а друге две да производе струју.

У највећој колиби горела је светлост. Била је то приземна грађевина склепана од валовитог лима, камења из околине и блата.

Зауставио је ровер и изишао. С леве стране, међу дрвећем и жбуњем, пружало се повелико село које је тренутно деловало напуштено. До ушију су му допрли неки необични звуци. Кренуо је у њиховом правцу, попео се уз ниску падину и стао. У даљини је угледао ваљда читаво становништво села како стоји окренуто према залазећем сунцу, забачених глава и раширених руку. Врач је водио песму. Сви су били наги и зелени као трава.

Нечија рука потапшала га је по леђима. Била је то девојка коју је видео у Могадишу. Вео јој је нестао с лица, а носила је панталоне каки боје, сандале и тропску кошуљу.

– Ви, господине, веома упорни – рекла је исквареним енглеским.

– Какво је ово место? – упитао је Викерс. – Зашто сте сви зелени као салата?

– Ви смешан човек, господине... – Жена се насмејала. – Пођите са мном, морате упознати Кобанове.

– Реците ми – упитао је док су прилазили вратима главне колибе – јесте ли сви ви „изабранци"?

Наравно, тако каже госпођа Кобан. – Онда је поносно додала: – Зовем се Рала. Ја помоћник Кобанових пошто говорим енглески.

Соба у коју су ушли била је опремљена удобним намештајем домаће производње. Осветљавале су је лампе које су се напајале једносмерном струјом из батерија напуњених радом ветрењача.

На каучу је седела једна постарија Европљанка и прелиставала књигу. Она и човек за радним столом у другом крају собе подигли су главе. Могло им је бити између шездесет и седамдесет година.

Мушкарац је устао да га поздрави. – Добро дошли. Ви сте нам први гост после много времена. – Пружио му је руку и Викерс је с олакшањем установио да је исте боје као његова. – Зовем се Волтер Кобан.

– А ја сам Мери – јавила се бака са кауча.

– Харли Викерс. Јунајтид Прес Интернешенел.

– Аха, репортер. Мислим да сам читала неке ваше чланке – рекла је Мери Кобан. – Доста сте писали о проблему избеглица. По чланцима би се рекло да сте поштен човек.

– Пишем оно што видим – рекао је Викерс.

– А шта видите сада?

– Нешто што не разумем.

– Сигурно сте уморни, господине Викерсе, а вероватно и жедни и гладни – насмешила се материнскн. Не сећам се кад смо последњи пут имали госте на вечери. Осим тога нема смисла да се враћате празних руку кад сте превалили толики пут – морамо вам пружити објашњење. Према томе, и ви морате да прихватите наше гостопримство, зар не?

Викерс је без оклевања пристао.

– Седите до мене – рекла је госпођа Кобан. Њен муж је отишао у другу просторију и вратио се с три високе чаше. Једну је пружио Викерсу.

Репортер је опрезно сркнуо а онда разрогачених очију сасуо у себе остатак течности. – Лимунада! И то са ледом! – узвикнуо је. – Откуд вам?

– Допремљено чамцем са богатог југа – рекао је старац.

– Додуше, највећи део хране налазимо овде, у мору – додала је жена. – Рала, вечерас једемо јастога.

Девојка је намрштено климнула главом као да не одобрава и изишла.

– Зар Рала не воли јастоге? – упитао је Викерс.

– Не баш – рекао је Кобан. – Ствар укуса.

– Надам се да никад нећу постати толико блазиран у погледу хране – рекао је Викерс. Хладна лимунада је чудесно деловала на његово осушено грло. – Обећали сте ми објашњење, госпођо Кобан – наставио је.

– Какво је ово село, зашто његови становници себе називају изабранима, зашто су сви зелени и шта вас двоје радите на овом забитом месту?

Муж и жена су изменили погледе. Кобан је сео преко пута кауча и почео:

– Мери и ја почели смо наше дело на Универзитету у Аризони. Пројект је био веома необичан. У покушају да објавимо радове наишли смо само на неверицу и подсмех.

– КАКВО ЈЕ ОВО МЕСТО? – УПИТАО ЈЕ ВИКЕРС. – И ЗАШТО СТЕ СВИ ЗЕЛЕНИ КАО САЛАТА?

Ипак смо истрајали али су нам потом ускраћена средства и морали смо да се одрекнемо професорског звања... Наше поље рада била је исхрана, конкретно, борба против глади у пустињским деловима света. У атмосфери мржње и подсмеха немогуће је радити, па смо потражили место где бисмо несметано применили своју теорију, и то на нечију корист. Овде је наша помоћ била преко потребна – Ралин народ је гладовао.

– Наш пројект финансирало је неколико богатих и далековидих Аирзонаца – наставио је Кобан. – Велики људи, господине Викерсе. Касније ћу вам дати њихова имена за чланак који ћете написати.

– Зар ћу написати чланак? – промрмљао је Викерс. Старчева прича је била занимљива, али још није пружила одговор ни нашта. Викерс је протрљао очи. Вожња га је исцрпла више него што је мислио.

– Да, господине Викерсе, верујем да ћете га написати. Мери и ја поштујемо ваш рад. Ви ћете обелоданити наш успех.

– Какав успех? – упитао је Викерс. – Јесте ли основали нову религију? Видео сам сељане како се клањају сунцу, али то им неће напунити стомаке.

– Али то није била молитва већ оброк! – насмејали су се Кобанови.

– Какав оброк?

– Мислим, вечера. Још се нису одвикли од старог распореда обеда.

Мери се сажалила на збуњеног Викерса. – Да ближе објасним. Ја сам генетичар, а Волтер је микробиолог. Када смо у оно давно време почели истраживања, посветили смо се планктонима. Наумили смо да пустимо планктоне у плитка слана језерца по пустињама света и ту их размножавамо. Тако смо наишли

на слатководног коелентерата званог Hydra viridis – зелени полип. За разлику од својих сродника овај полип живи у симбиози са једном необичном алгом званом Chlorella. Chlorella је, наравно, фотосинтетична биљка, али је занимљиво што помоћу светлости храни не само себе већ и свог домаћина. Када Chlorelle нема, зелени полип је принуђен да једе чврсту храну баш као и његови бели сродници.

Муж је устао и опет изишао из собе.

- Страшно смо се узбудили, господине Викерсе – наставила је жена. – Помислили смо како би дивно било када бисмо могли генетским путем да добијемо тип Chlorelle који би ступио у симбиозу са људским организмом. У томе смо успели. Захваљујући нашем пријатељу из породице алги биће решен проблем гладовања у свету. Можете ли нас кривити, господине Викерсе, што смо изузетно поносни на наш рад?

Ако сте тако поносни, зашто и ви и ваш муж нисте искористили благодет тог открића? – упитао је Викерс. – Или је можда трик погодан само за примитивне избеглице? Жао ми је, али не верујем ни реч.

Нисмо ни очекивали од репортера вашег искуства и угледа да поверује у нешто овако фантастично без необоривог доказа. Будите уверени да ћемо вам тај доказ пружити... Што се тиче првог питања – наставио је Кобан – жао ми је што морам да признам да се алга не прима на домаћина старијег од педесетак година – тачну границу још нисмо пронашли. Претпостављамо да је то због све слабије производње фибробласта у организму. Ипак, код млађих особа алга се без проблема настањује у слојевима коже; штавише, она се ембрионским течностима преноси и на новорођенче. Chlorella реагује и на вештачку светлост што значи да може и ноћу да производи храну.

Викерс се завалио на кауч једва гледајући.

- Још мало лимунаде, господине Викерсе?

Ипак не би требало да сам оволико уморан, помислио је Викерс. Лимунада... Направили су је у другој соби...

- Зашто?- проговорио је одебљалим језиком тонући у сан. – Зар нисте хтели да пишем о вама?

- Не разумете, господине Викерсе – рекао је Кобан надносећи се над њега. – Ништа вам нажао нисмо учинили, само смо вам помогли да лепо проспавате ноћ. А ујутру ћете имати доказ који вам је потребан за писање чланка. Лаку ноћ.

Пробудило га је сунце које се пробијало кроз салоне. Устао је нагло и с олакшањем утврдио да му није ништа. Осећао се нормално осим што га је нешто пецкало испод десног лакта.

Погледао је десну руку и крикнуо.

На вратима се појавио забринути Волтер Кобан:

Уплашисте нас, господине Викерсе. Је ли вам добро?

- Да ли ми је добро? Погледајте ме!

- Ако смем да приметим, имате веома пријатну нијансу. Кобан га је стручно одмерио.

Викерс је сео, зарио главу у шаке и почео да се њише, кукајући. - Зашто. Зашто баш ја? Зашто сте мени морали ово да урадите?

- Полако, пребол'ећете. Осим тога, промена не мора да буде трајна. Ако проведете неколико недеља у мраку, вратиће вам се стари бескорисни тен... Зар се не сећате синоћњег разговора. И поред онога што сте видели рекли сте да нам не верујете, па смо вам обећали необорив доказ. Тај доказ бићете ви сами. Мораће да вам поверују кад проведете неколико недеља на сунцу без чврсте хране а не огладните нити изгубите на тежини.

А последице? - застењао је Викерс. - Има ли последица?

Никаквих последица нема... Додуше, постоји једна ствар. Сећате ли се гађења наше асистенткиње Рале према јастогу? Ускоро ћете приметити да вам већ и од саме помисли на чврсту храну припада мука, с изузетком безукусних минералних и витаминских додатака који су вам потребни јер фотосинтеза ипак не подмирује све потребе људског организма.

Али ја волим јастоге, бифтеке, пилетину... - рекао је Викерс.

- То су површна задовољства. Помислите, више нећете морати да бринете о јелу. Колико ћете само новца уштедети и колико времена, ако само проведете покоји тренутак дневно на сунцу. Фото-синтеза није баш гурмански начин исхране, али је зато крајње ефикасна.

Викерс је устао и погледао се у огледалу причвршћеном на супротном зиду. Сада када је прошао први шок учинило му се да је његов меки, пастелни зелени тен ипак пријатан за око. Кад буде ушетао у агенцију УПИ у Лондону, сви ће скочити као опарени.

- Знате ли да вам завидим? – рекао је Кобан. – Доживећете да сви људи изгледају као ви. Сви ће бити „изабрани".

Викерс је знао да је Кобан у праву. Једина тешкоћа у популаризацији био је психолошки отпор, али је Викерс сада знао да се он може савладати. Најзад, не врви ли људско тело већ ионако од бактерија и сложенијих организама? Шта би се могло замерити још једном госту, поготову тако корисном као Chlorella?

Погледао се још једном у огледало и овога пута се сасвим себи допао.

Кобан је с олакшањем запазио промену:

- Ето, није никаква трагедија – рекао је. Напротив, испунило се нешто о чему смо маштали. Најзад смо упознали зелене људе из научнофантастичних романа. Нисмо ни слутили да то неће бити бића из свемира већ – ми сами!

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

аутор ВеМак	НЕЗГРАПАН НОВИК, ТУРЕСКАРА	ДРЖАВА У ИНДОКИНИ	ФРАНЦ. ПЕВАЧ ШАРЛ	ЗЛУРАДО, ЗЛОРАДО	МУЗИЧКИ ИНСТРУМЕНТ	ОРГАН ЧУЛА ВИДА	ФИЛМСКА ГЛУМИЦА, РЕДГРЕЈВ
НАЈВЕЋИ ГРАД ШКОТСКЕ							
ДИФЕРЕНЦИЈА, НЕСТАЈАЊЕ							
ЈЕДНОЛИК							
АКТИВНИ ВУЛКАН НА ОСТРВУ ХОНШУ						"ЕАСТ" / УЛЕПШАВАЊЕ	
ЗНАК ЗА ЉУБЉАНУ		МИКРООРГАНИЗАМ / ИТАЛ. ГЛУМАЦ МАРЧЕЛО					
КОТЛИНА НА КОСОВУ	ВРСТА ЈЕЛА ОД КРОМПИРА						
ИМЕ МАРКСА					ГРАДИЋ У БОКИ КОТОРСКОЈ		ПРИПАДНИК НАРОДА У СССР
АУТО ОЗНАКА ОСИЈЕКА			ДРЖАВА (СР) / ОБЛАСТ У ФРАНЦУСКОЈ				
ИМЕ ПЕВАЧА СТОШИЋА							
МЕСТО КОД ЗРЕЊАНИНА							
ПРЕВОЗНО СРЕДСТВО, ВЛАК				ХОЛИВУДСКА ГЛУМИЦА ГАРДНЕР			
ВРСТА МАКЕДОНСКЕ [illegible] / "СИМЕНС"				ИНДИЈСКА ПУСТИЊА / АПАЛАЧКЕ ПЛАНИНЕ			
					ЊУТН ИСАК / ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА		
ЖЕНСКО ИМЕ / ЛИЧНА ЗАМЕНИЦА			БОД / ГРАД У СЛОВЕНИЈИ				
ВРСТА БИЉКЕ, КРИН / "СУМПОР"						ВРСТА ГОЛУБА (МН.)	ГРЧКО МУШКО ИМЕ ("НЕПОБЕДИВИ")
		НАШ СКИЈАШ СКАКАЧ ПРИМОЖ					
ПОВРАТНА ЗАМЕНИЦА	ИНИЦИЈАЛИ ПИСЦА ДЕСНИЦЕ	БАРИЈУМ / ГРАД У РУМУНИЈИ			АНТУН НАТИС / СТРАНО ЖЕНСКО ИМЕ		
МАЛИ ВАЉЦИ							
НАШ КЊИЖЕВНИК РАДЕ							
ПРВО СЛОВО АЗБУКЕ	НЕМАЧКИ ПРЕДЛОГ (НА)			"EST-NORTH-EST" / "МЕТАР"			
ВРСТА БОЈНОГ ОТРОВА							

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

ВОДОРАВНО: расплод, опирача, текстил, клокани, В, закид, мазалица, а, ије, Прица, т, роса, пи, оба, Арп, аљкав, и, не, улаз, анализа, Либанац, ино, Ли, „3", Нереј, иронија, Равена, Адам, А, тетовац, и, иначе.

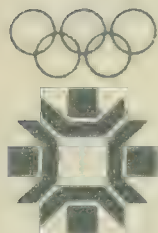

SARAJEVO

SARAJEVO '84

ЛЕТЕО

Четврти октобар 1983. Прошло је подне. Пустиња Блек Рок у Невади – пространа и равна. Време мирно, ни дашка ветра Температура ваздуха: 22 степена Целзијусова. Летећи Енглез, према међународним прописима, креће у своју прву вожњу на стази дугој 18,2 километра и постиже брзину од 1004,2 километра на час Затим се враћа, овог пута брзином од 1034,80 километара. Средња вредност: 10̇1̇9,7 километара на час. Претходни рекорд (1001,453 km) је оборен!

Одушевљеног слављеника поздрављају повицима и аплаузом. Отварају се боце шампањца – слави се успех и наздравља Французу Шасел-Лабоу од кога је још 1898. потекла идеја за постизање рекорда на сувом...

Незгода

У елегантном оделу и са акцентом којим се поносе само најшколованији Енглези, Ричард Нобл, на улици или у неком ресторану, подсећа на пословног човека заинтересованог за кретање цена на берзи, а не за број обртаја неког мотора. Па ипак, то је човек који је после скоро тринаест година успео да обори рекорд Американца Гарија Габелича и возила „плави пламен". Његова прича није баш уобичајена.

За новог рекордера све је почело 1974. године кад је некако успео да сакупи хиљаду фунти и конструише свој „траст 1" („јуриш I"): са једног млазњака типа „метеор" скинуо је мотор ролс ројс 8 и поставио га на одговарајућу шасију – практично без вешања, што је изазвало велико интересовање јавности.

Али, само три године касније возило је неславно завршило. Управо у тренутку кад је требало да га представи телевизијском гледалишту, нешто се откачило и за тили час „траст 1" се претворио у олупину. Само пуким случајем, а можда и захваљујући огромном мотору који га је на неки начин заштитио.

РИЧАРД НОБЛ

ПОСЛЕДЊИХ НЕКОЛИКО АПСОЛУТНИХ РЕКОРДА БРЗИНЕ

1964. „експрес летећа стопало" (Wingfoot Express)

1965. – „зелено чудовиште" (Green Monster)

1965. – „дух Америке" (Spirit of America)

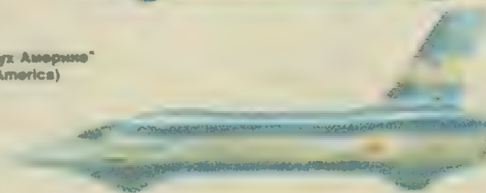

1970. – „плави пламен" (Blue Flame)

SPECIJALNA VOZILA SA REAKTIVNIM POGONOM

Година	возило	возач	брзине у km на час
1964.	„експрес летећe стопало"	Грин	664 979
1965.	„зелено чудовиште"	Алфонз	927,869
1965.	„дух Америке"	Бридлав	966,575
1970.	„плави пламен"	Габелич	1001,453
1983.	„јуриш2"	Нобл	1019,700

КОЧИ ПАДОБРАНИМА

Као возило апсолутних рекорда брзине „траст 2" је прилично уобичајене конструкције: има четири правилно распоређена точка (предњи су најчешће веома близу или сасвим спојени, као код трицикла), веома масивну шасију и мотор турбореактивног типа. Овакав погон је једина алтернатива млазном мотору за постизање приближних или већих брзина од 1000 километара на час.

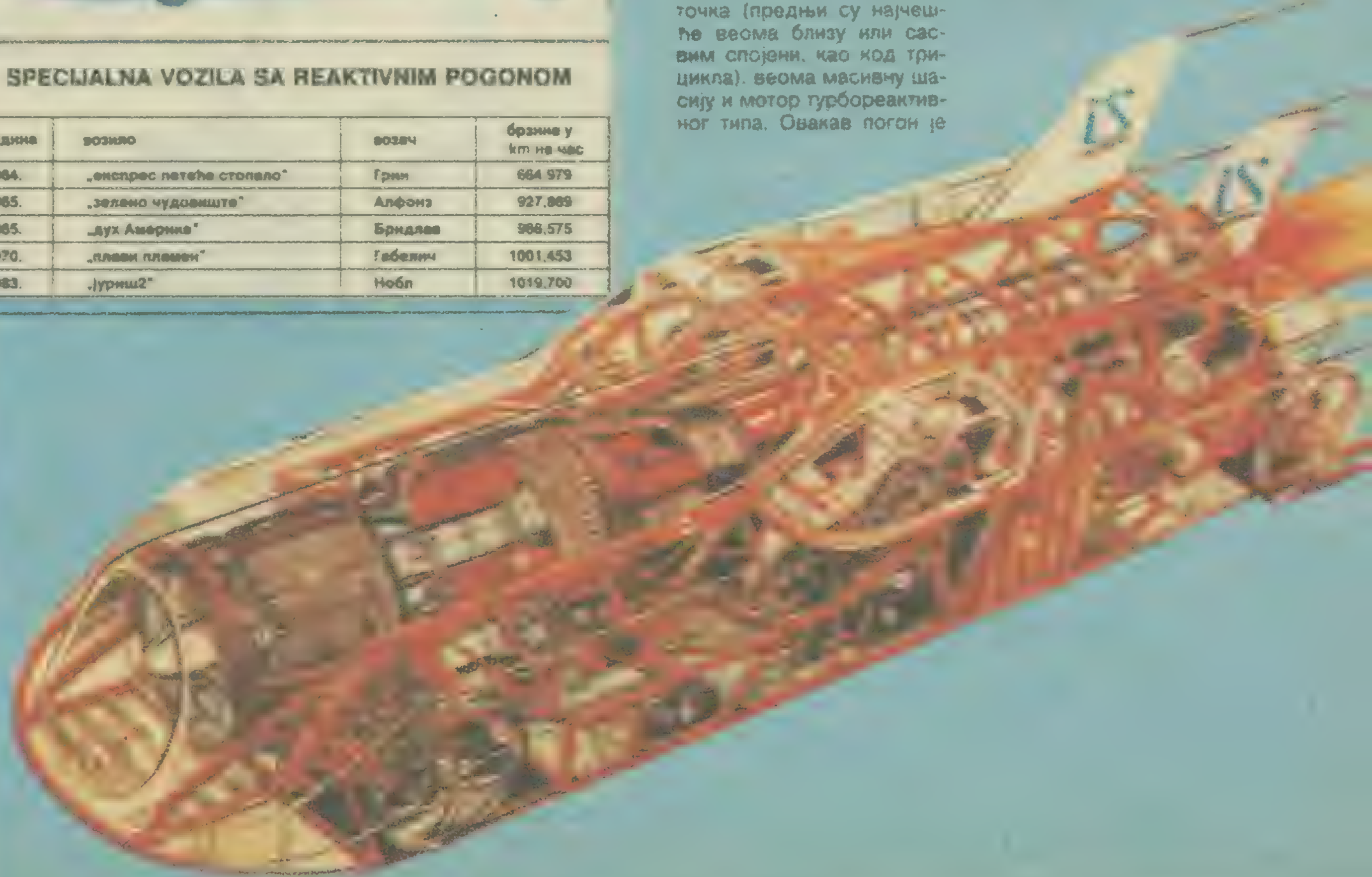

БЕЗ КРИЛА

ЕНГЛЕЗ РИЧАРД НОБЛ – НОВИ НАЈБРЖИ ЧОВЕК НА СВЕТУ: СВОЈИМ МЛАЗЊАКОМ НА ТОЧКОВИМА „ТРАСТ 2" ОБОРИО ЈЕ ДОСАДАШЊИ РЕКОРД АМЕРИКАНЦА ГАРИЈА ГАБЕЛИЧА, ПОСТИГНУТ ЈОШ 1970.

Нобл је из ове незгоде изашао неповређен.

Није се зауставио. Продао је остатке возила и уштедео таман још толико новца да по сниженој цени купи ролс ројсов „ејвон" од тридесет хиљада коњских снага кога су некад уграђивали у ловце типа „лајтнинг". Али, ни то није било довољно: требало је, за ову прилику, што прецизније раставити и поново саставити једног Ленд Ровера. Зато је Нобл дао оглас у новине по коме је такође постао чувен **„Тражи се конструктор за аутомобил од 1000 километара на час."**

Изазивач

Јавило се више њих тако да се Нобл нашао у недоумици. Кен Норис који је пројектовао Кембелову „плаву птицу" препоручио му је веома талентованог Џона Екројда, што је био и коначан избор.

Међутим, посао није одмах настављен, јер није било довољно новца. Зато је Нобл искористио све своје дипломатске способности како би обезбедио покровитеља. И у томе је успео, маја 1978. Управо тада почели су конкретни радови на пројекту „траст 2") који је помогло више од две стотине разлинитих фирми и организација.

Кад је све било готово, аутомобил је представљен јавности, али као прототип јер је Нобл намеравао да сакупи нова средства за још амбициознији „траст 3". Ипак, он је већ тада био сигуран да својим возилом може да обори рекорд Габелича, а можда и неслужбени рекорд Стена Барета који је 1979. године „будвајзером" на три точка постигао чак 1190 километара на час.

Ноблу свакако неће бити лако да задржи примат јер се управо ових дана један други брзопругаш највише класе припрема за нови рекорд: 1250 километара на час! Реч је о возачу по имену Крејг Бридлав који је са својим возилом „дух Америке" средином шездесетих година већ успео да постигне неколико светских рекорда брзине.

Људи лете и без крила...

Д. В.

Значи „траст 2" је по својој конструкцији ипак возило, што се не би могло рећи за „плави пламен" или „вингфут експрес" који су више ракете без правог мотора. Осим тога, чињеница да му је уграђен мотор који се нормално напаја горивом из резервоара обезбеђује возачу могућност да се придржава прописаних правила – да изведе две вожње у току једног часа, како би добио средњу брзину која се званично признаје. Код возила са млазним мотором и чврстим горивом то је немогуће јер после сваке вожње морају на ревизију.

Средишњем „трасту" про[illegible] се цилиндрични турбомлазни мотор потисне снаге [illegible] килограма, а са стране су сви остали уређаји, резервоари за гориво, кабина возача и [illegible].

Предње и задње вешање су урађени тако да до максимума спречавају [illegible]. За то служе и специјалне гумене опруге. Кочиони систем укључује два „падобрана", један за „пресецање" брзине а други за успоравање. На точковима су [illegible] дискови са два хватаљке напред и једним позади. Точкови су од лаке легуре и немају гуме јер су оне осетљиве на центрифугалну силу и [illegible] на велике брзине.

ПОГОЂЕНА КАЗНА

У правосуђу постоји правило да казна треба да одговара учињеном прекршају. Да ли је један њујоршки судија за прекршаје то имао на уму када је у времешној жени која је стајала пред њим, пријављена због пребрзе вожње, препознао своју бившу учитељицу? У сваком случају судија се подсетио на школске дане када га је учитељица често кажњавала тако што је морао безброј пута да пише у свеску неку задату реченицу. И одмерио је жени казну: да 30 хиљада пута напише реченицу „Никада више нећу прекорачити брзину"...

У Охају је, пак, забележен случај лопова који је сео на оптуженичку клупу због крађе пилића. Осуђен је – да узгоји стотину пилића и од њих направи вечеру за месну полицијску станицу!

И у другим земљама има таквих примера. Тако је судија окружног суда у немачком граду Дарм штату осудио младића који је непажњом изазвао пожар у шуми, да засади управо онолико стабала колико је изгорело његовом кривицом.

Упечатљиву казну за оне који се шверцују у аутобусу смислиле су власти у кинеском граду Кантону. Групу од 20 ухваћених ставили су у аутобус, одвезли 32 километра изван града и присилили да се пешице врате.

ПРОТИВ ХРКАЊА

Хркање је непријатна особина која може да загорча живот онима који живе заједно с хркачем. Госпар Форменбо из Дибендорфа, у Швајцарској, предлаже да се поред особе која хрче постави микрофон спојен с апаратом за анализу звука. Чим уснула особа почне да хрче, апарат укључује емитовање ултразвука чија јачина расте у зависности од јачине хркања. Успавана особа од тога се обично пробуди, али ако настави да спава из наруквице на његовој руци погађа га електрични удар од 40 волти. То ће спавача свакако пробудити. Од десет особа које су пристале да се на њима испита нови апарат, ниједна није наставила да хрче после оваквог мини-електрошока.

Једини недостатак апарата састоји се у томе што се у његовој близини не сме оставити пас. Чим чује ултразвук, пас, који је осетљив на њега, почиње да завија.

Писмо недеље

ЈАЧИ ОД БОМБЕ

Неколико година читам ваш лист и стално размишљам каква питања да вам поставим. Најзад сам се одлучио. Хтео бих да знам када и зашто се догађају вулканске ерупције као и који је највећи вулкан на свету.

МИЛАН ИЛИЋ
Ниш

Из неких брда избијају с времена на време густи облаци гасова, дима и пепела, а млаз растопљеног камена (такозвана лава) шикне увис и разлива се низ падине. Таква брда називамо вулканима.

Ерупцијама (избијању) вулкана које су неупоредиво јаче од експлозије ма које атомске бомбе претходе подрхтавање земље и потмула тутњава, док се на брду вулкана појављује стуб дима. Кад почне ерупција, из вулканског кратера избијају облаци усијаних гасова и паре, вулканског пепела као и крупни шљунак (лапиле) и читаве стене („вулканске бомбе"). Све то онда с висине пада свуда унаоколо у виду усијане кише. Истовремено се из кратера излива лава која полако тече низбрдо, спаљујући све пред собом. Њена топлота износи 1000–2000 °C и веома споро се хлади тако да још годинама може остати топла под охлађеном кором.

Научници су утврдили да су вулкани дугачким каналима спојени са огњиштем усијане магме која лежи на око 60 km у унутрашњости Земље. Како се Земљина кора постепено хлади, стеже и набира, тако магма под притиском гасова водене паре и стена избија на површину у виду лаве. Када се лава охлади, на том се месту створи купасто брдо. При следећој ерупцији лава избаци кроз кратер „чеп" стврднуте лаве и разлива се низ падине вулканске купе, па се поново охлади и очврсне. Тако вулканско брдо непрестано расте и кратер на брду постаје све већи. Понекад се стари кратер сасвим запуши, па тада настају нови, на обронцима вулканског брда.

Данас се зна за укупно 455 активних вулкана, али се процењује да осим тога постоји и 80 активних подморских вулкана. Највећа концентрација активних вулкана налази се у Индонезији. Од 167 индонезијских вулкана ерупцију је имало бар једном 77.

Највећи кратер на свету има вулкан на планини Асо на јапанском острву Кјушу. Од севера до југа овај кратер има пречник 27 километара, од источног до западног руба 16 km, а обим му је 114 km.

ОСТРВО МЛАДИХ

Једном приликом сам чула да негде у Латинској Америци постоји Омладинско острво. Тражила сам га на карти, али нисам успела да га нађем. Знате ли да ли ово острво заиста постоји и где?

СОЊА М.
Титоград

Ово многима непознато острво припада Куби. А зашто је непознато и зашто ниси могла да га нађеш на карти? Једноставно зато што се до 1980. звало Исла де Пинос (Острво борова). Откуд му ново име? Да бисмо ти то објаснили морамо се вратити мало у историју. Омладинско острво или Исла де ла хувентуд како се на шпанском зове, откривено је још 1494. године и Коломбо га је назвао Исла Еванхелиста (Евангелистичко острво). До победе кубанске револуције 1959. било је мало познато и на њему се налазио огроман

и злогласни затвор за злочинце и политичке затворенике. Ту је тамновао и данашњи први секретар КП и председник Министарског савета Кубе Фидел Кастро, осуђен на дугогодишњу казну затвора, после напада који су напредне снаге Кубе извршиле на касарну Монака, 26. јула 1954. године, у борби против самозваног генерала диктатора Фулхенсија Батисте.

До револуције је ово острво површине 2200 km² било сасвим напуштено, а готово 95% обрадиве површине било је у корову. Производиле су се на њему мање количине агрума, нешто воћа и поврћа и то за суседно северноамеричко тржиште.

Социјалистичка револуција донела је острву нов живот, привредни, културни, образовни и друштвени процват. Заслуге за ове брзе промене припадају првенствено омладини Кубе која је ту дошла на добровољне радове али и остала да би од пустоши направила богат крај. У знак захвалности Фидел Кастро или једноставно Фидел, како га цела Куба зове, лично је предложио да се старо острво Исла де Пинос у знак признања омладини, замени новим – Исла де ла хувентуд (Омладинско острво).

Омладинско острво је заправо постало велики образовни центар у коме се и учи и ради што је иначе одлика кубанског школског система. Ту су данас 54 средње школе са више од 15000 ученика. Омладинци раде на плантажама агрума, првенствено грејпфрута, сточарским фармама и узгајању поврћа. Од пре неколико година млади који се школују на овом острву показали су сналажљивост и у једној за Кубу новој привредној грани – рибарству. Прошле године су чак постигли рекордан улов јастога – 1100 тона. Острво младих данас има хладњаче и фабрике за прераду воћа и поврћа, а постало је и важан и све посећенији туристички центар.

ГОЛУБАРИ, ПАЖЊА!

Наш читалац Зоран Арсенијевић из Гружe јавио нам се да је нашао голуба са бројем 12248118, па моли власника да му се јави на телефон 881-134. Позивни број је 034

РИБА НА СУВОМ

Дуго читам ваш лист, али тек сад сам се одлучио поставити вам једно питање: да ли рибе могу да се удаве?

БОРИС М.
Загреб

Рибе за дисање користе шкрге, исто као човек плућа. Вода која пролази кроз шкрге обезбеђује овим животињама неопходну количину кисеоника. Као што је познато, кад се риба нађе ван воде, она ће угинути због недостатка кисеоника. Али, то исто може да јој се догоди и ако се нађе у устајалој води или муљу у коме такође има мало кисеоника, па ће риба због тога тешко дисати и удавити се. Међутим, постоји једна необична врста риба по имену дводихалица или плућашица која живи у Аустралији, Јужној Америци и Африци. Ова риба, поред шкрга има

и неку врсту плућа, то јест плућни мехур који још омогућава да удише ваздух, па тако она ван воде може да опстане чак и до четири године. У сушно доба које траје и по шест месеци дводихалица се закопава у муљ, обавија слузавом опном и за то време дише само плућима. Она исто тако успева да опстане и у најпрљавијем блату.

КАКАВ ЛИ ЋУ ТЕК БИТИ?

Имам 14 година и изванредно сам грађен али ми страшно смета што сам јако маљав, нарочито по ногама. Какав ли ћу бити кад порастем када сам сада овакав? Због тог свог изгледа просто немам сна. А да све буде још горе, по наусници и бради почеле су да ми избијају длачице које су много дуже него код мојих вршњака, па и старијих дечака. Преклињем те да ми помогнеш да заувек скинем те грозне маље с тела. Ако ми не можете да ми дате неки рецепт, препоручите ми бар неког лекара и реците где могу да га нађем.

НЕНАД
Ниш

Под условом да не претерујеш (а у твом узрасту млади су склони да се превише критички односе према свом изгледу и много је оних који пате баш зато што немају довољно маља) код тебе може бити у питању претерана маљавост. Према свом постанку она може да буде урођена или стечена а према проширености општа, јавља се по читавом телу и делимична када је њен раст појачан само на неким местима. Узроци претеране маљавости нису још потпуно разјашњени и њима се осим дерматоголога баве и ендокринолози и хирурзи. У неким случајевима реч је вероватно о поремећајима у функционисању одређених жлезда, пре свега полних: у прилог томе говори појачани раст длака и косе у пубертету када су полне жлезде најактивније.

Ако ти маље толико сметају –

ТРАЖИМО ПРИЈАТЕЉЕ

Joaquim Correia Silva, Quinta de S. Joao, lote 14 c/v dta., Rebelva, 2775 Carcavelos – Portugal – има 27 година, сакупља марке, језик дописивања: француски, енглески, шпански и наравно португалски.

Нела Ђорђевић, Георги Димитрова 18, 18300 Пирот – има 14 година, сакупља салвете, значке, марке и папирне лутке, одговара свима.

Никола Мицов, Страша Пинцур 6/45, 92000 Штип – има 12 година, воли пливање, музику, сакупља касете и стрипове.

Љубица Андријашевић, Јелинак 39, 72260 Бусовача – има 16 година, сакупља разгледнице са паровима.

Ивана Тодоровић, Под јасеновима 11, 11000 Београд – има 12 година, сакупља салвете, значке и папирнате лутке, воли музику, одговара свима.

зар ниси приметио да спортисти имају управо такве ноге – најбоље је да се обратиш Кожној клиници у твом граду где раде веома искусни дерматолози. Они ће ти сигурно помоћи. Што се лица тиче узми прибор за бријање и обриј се као човек.

ВРЕДНИ ТАЛИР

Шаљем ти отисак 6 различитих новчића у жељи да ми кажеш колика је њихова нумизматичка вредност. Посебно ме интересује новчић из 1795. за који мислим да је од сребра.

ЂУРИЦА ЗДРАВКОВИЋ,
Вучје

Новчић из 1795. године је сребрни талир аустријског цара Францискуса II (1792–1835) а вреди 10.500 динара. Вредност осталих новчића чије си нам отиске послао је знатно мања. Тако 5 бугарских лева кованих од легуре бакра и никла 1930. вреде 10 до 20 динара а новчић од 10 лева издат исте године 30 динара. И за новчић од 50 лева кован 1940. можеш да добијеш толико. Међутим, за сребрних 100 лева из 1934. добићеш десет пута више. Вредност наших сребрних 20 динара из 1931. креће се од 300 до 700 динара.

АВИОНОМ ПРЕКО МОРА

У Чикагу имам стрица који ме стално зове у посету, па те молим да ми одговориш колико кошта авионска карта до тамо.

ЧИТАЛАЦ
из Јабланице код Маглаја

ЈАТ, Југословенски ваздушни саобраћај, два пута недељно (уторком и четвртком) има директну редовну линију за Чикаго. Карта до тамо коштала би те 53.200 динара, а повратна 78.400 динара. Баш скупо, зар не? Ипак, ако будеш куповао карту у оба правца, постоји и један услов: у Америци мораш да останеш најмање четрнаест дана, а највише сто двадесет.

ПАТУЉАК ИЗ КИНЕ

Желела бих да знам где се налази неко велико одгајалиште пекинезера као и нешто више о овим псима.

МАРТА ВИГЊЕВИЋ
Београд

Пекинезери су врло стара кинеска пасмина која је добила име према кинеској престоници. Држани су као дворски пси у време владавине династије Танг из осмог века. Крађа ових паса чак се кажњавала смрћу, али упркос томе први представници ове расе који су 1860. године пренети у Енглеску, били су украдени баш из царске Летње палате.

Овај мали пас одликује се интелигенцијом, храброшћу, живахношћу али је и својеглав. Патуљастог је раста и до гребена је висок само 25–30 cm. Мужјак је тежак 3–5 килограма, а женка 3,5–5,5.

Пекинезери се одгајају с великим успехом и ова прастара раса се све до данас и у психичком и у физичком погледу није нимало дегенерисала. Има је по целом свету, а највише у Великој Британији, код нас у Словенији и Хрватској, а мање у Србији. Један од највећих одгајивача у нашој републици је Добривоје Трифуновић из Радничке улице број 14 у Лапову, па ако желиш да набавиш пекинезера можеш да се обратиш на ову адресу.

ВЕЧИТИ МОРЕПЛОВАЦ

Више пута сам чула како се помиње неки „Летећи Холанђанин", а не знам ко је заправо он био и да ли је уопште постојао?

КАТАРИНА
Сплит

Брод-фантом за који прекаљени морепловци кажу да се виђа у време олуја и невремена око рта Добре Наде зове се Лутајући Холанђанин. Постоји и веровање да овај брод доноси несрећу. Према једној легенди на њему је почињено гнусно убиство и зато је лађа осуђена да никада не пристане у луку. Једна друга прича опет каже да се капетан тог брода, неки Холанђанин, заклео да ће рт опловити по сваку цену и још увек то покушава, али му никако не полази за руком. Према причању морнара, Холанђанин луталица их некада дозива и моли да однесу писма и поруке његовој кући. Ова легенда послужила је као тема за истоимену Вагнерову оперу.

ХЛЕБ И КОЛАЧИ

Жељела бих да моје писмо објавите јер га шаљем на дан мог рођендана. Интересује ме да ли се плод кестена (питоми) једе у свежем стању.
Унапред велико хвала

ЧИТАТЕЉКА
из Маглаја

Плодови питомог кестена служе као допунска храна и једу се печени или кувани, не пресни. У многим крајевима служе уместо брашна за хлеб и уместо кромпира. Свежи плодови садрже 45% угљених хидрата, већином у облику скроба, око 2% масти и око 40% влаге. Кестен се употребљава и за припремање разних посластица, а сушени плодови користе се за тов свиња. Из плодова се такође добија и уље које се користи за справљање неких лекова.

НЕИЗВЕСНО ЗНАЧЕЊЕ

Молим те да ми кажеш нешто о мом имену.

БОЈАНА
Штип

Бојана је женски облик старог мушког имена Бојан, чије значење није сигурно (можда од бој – борба).

ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

Први број Политикиног забавника изашао је 28. фебруара 1939. године

Директор НО „ПОЛИТИКА"
Драган Марковић

Главни и одговорни уредник
Раде Шошкић

Одговорни уредник
Вера Смиљанић

Ликовно-графички уредник
Александар Мартиновић

Издавачки савет:

Владимир Антић, Добривоје Арсић, Ариф Бозаџи, др Радослав Ђокић (заменик председника), др Радомир Животић, Зорица Ивановић, Љубисав Лилић, Каћа Милетић, Бранислава Митровић, Мирјана Моравчевић, Раденко Павловић, Ружица Петровић, Радомир Ристић, Снежана Стаменковић, Јелисавета Суруџић (председник), Зорица Ћеран, Светлана Шухартовић. Чланови савета из редакције: Петар Милатовић, Светлана Ивановић, Александар Мартиновић, Вера Смиљанић, Раде Шошкић

Редакција:

Диего Варагић, Радана Весовић, Олга Вукадиновић, Душан Глушац, Бојана Дожић-Стојовић, Светлана Ивановић, Мина Илић, Соња Јашовић, Мирјана Крстуловић, Иван Лончар, Мирјана Маринковић (уредник стрипа), Петар Милатовић, Весна Минић, Ненад Мирковић, Зора Меденица, Нада Неваједић, Вито Недељковић, Биљана Орловић, Љубомир Патрногић, Зоран Петканић, Радоје Савић, Весна Софреновић, Недељка Сташић, Миленко Тодоровић, Милош Томић и Бранислава Црномарковић

Секретаријат:

Јованка Војводић, Олгица Стаменић, Даринка Тодоровић и Зорица Филиповић.

Издаје и штампа НО „ПОЛИТИКА" – ООУР Издања за младе „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК", Македонска 29, 11001 Београд, Поштански фах 124. Телефони: 324-471, централа 324-191 и 325-761. Рукописи, фотографије и цртежи се не враћају. Огласна агенција: Македонска 35/1, тел. 322-711. На основу мишљења Републичког секретаријата за културу СР Србије број 413-2973-02 од 22. I 1973. године не плаћа се порез на промет.

Цена једног примерка 25 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА НАШУ ЗЕМЉУ:
Тромесечна 276,00 динара, полугодишња 552,00 динара, годишња 1.104,00 динара.

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО:
Тромесечна 552,00 динара, полугодишња 1.104,00 динара, годишња 2.208,00 динара.

Претплата се врши на жиро-рачун број 60801-601-29728 уз обавезну назнаку НО „Политика" ООУР „Продаја" – претплата на лист „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

ПРЕТПЛАТА ЗА ИНОСТРАНСТВО У СТРАНОЈ ВАЛУТИ ГОДИШЊА:

САД	$	35.–
СР НЕМАЧКА	DM	88.–
ШВАЈЦАРСКА	Sfr	75.–
ФРАНЦУСКА	Ffr	248.–
ШВЕДСКА	Skr	255.–

Уплате из иностранства слати на девизни рачун НО „Политика" код „ИНВЕСТ БАНКЕ" – Београд, број 60811-620-63-257300-00054, уз обавезну назнаку ПРЕТПЛАТА НА ЛИСТ „ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК"

Цицин кутак

ОБУЦИТЕ АНУ и ГОРАНА

ХИТ-МОДА 84.

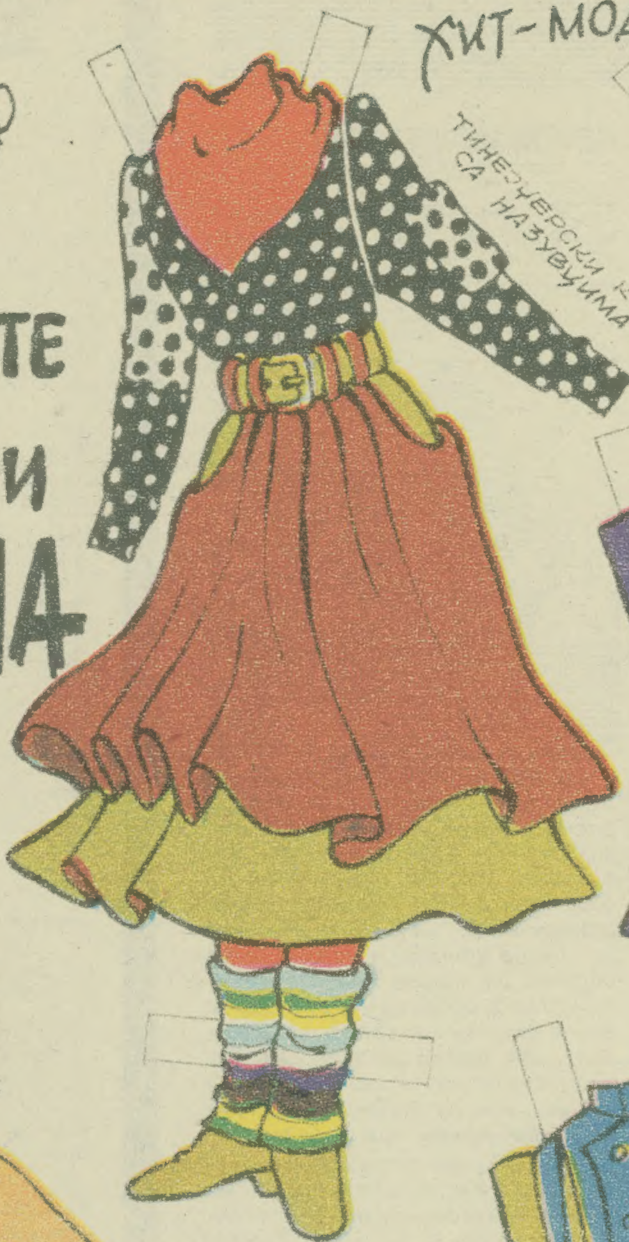

ТИНЕЈЏЕРСКИ КОМПЛЕТ СА НАЗУВЦИМА

МАРАМА

МИНИ ХАЉИНА

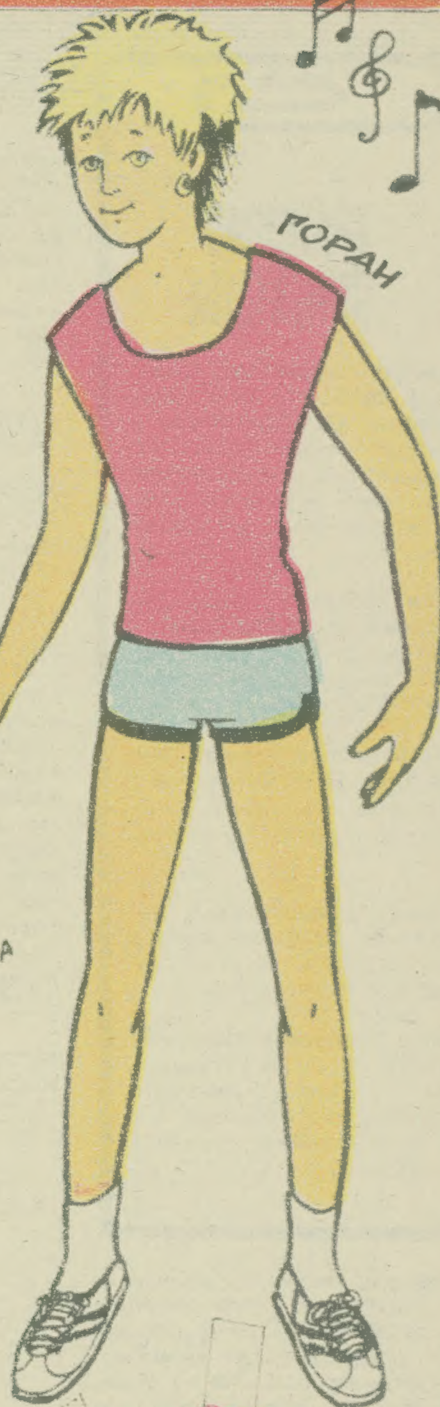

ГОРАН

АНА

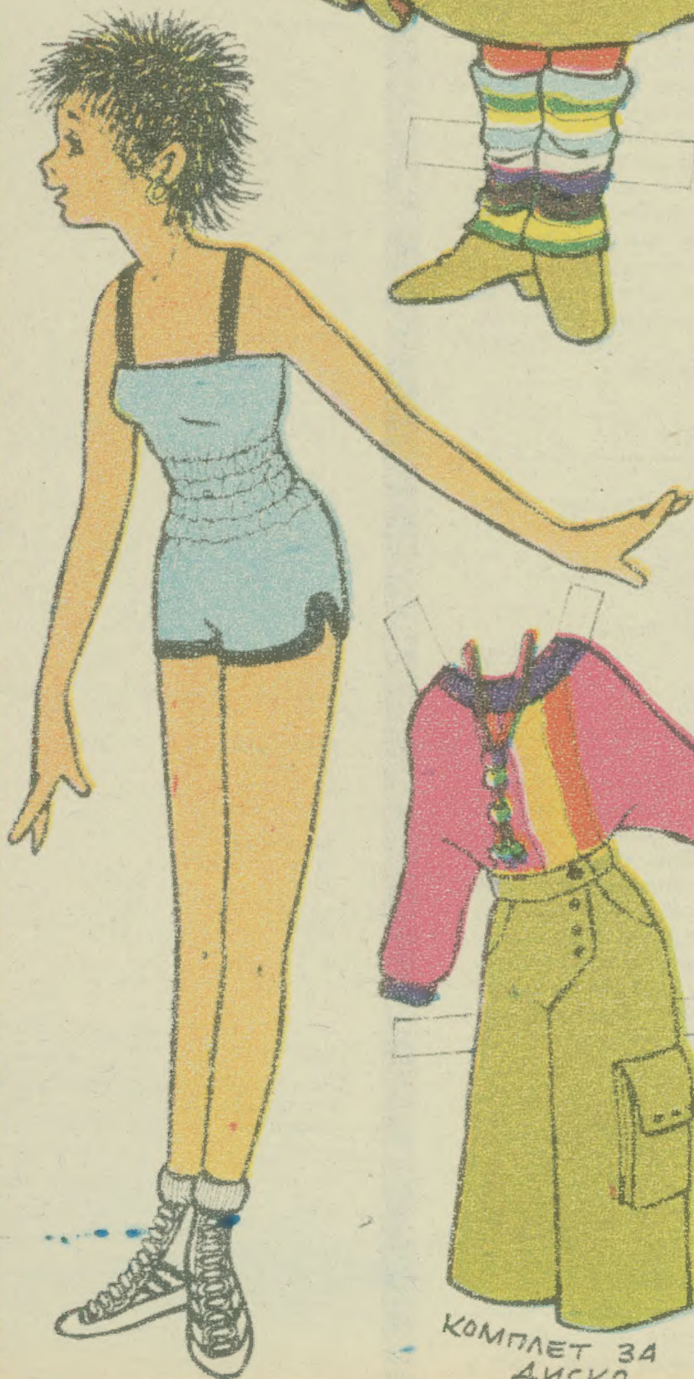

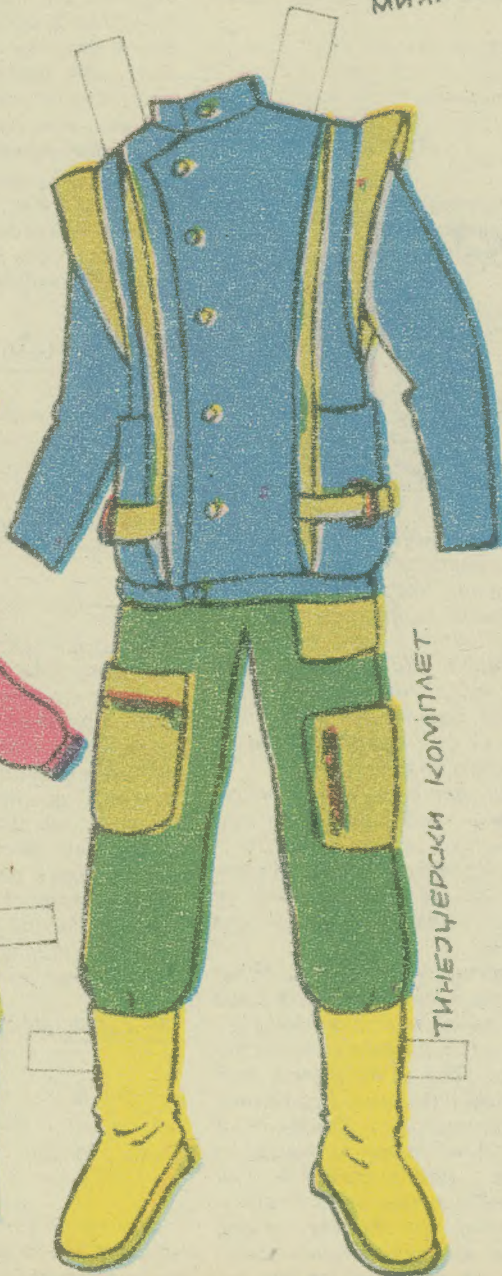

ТИНЕЈЏЕРСКИ КОМПЛЕТ

КОМПЛЕТ ЗА ДИСКО

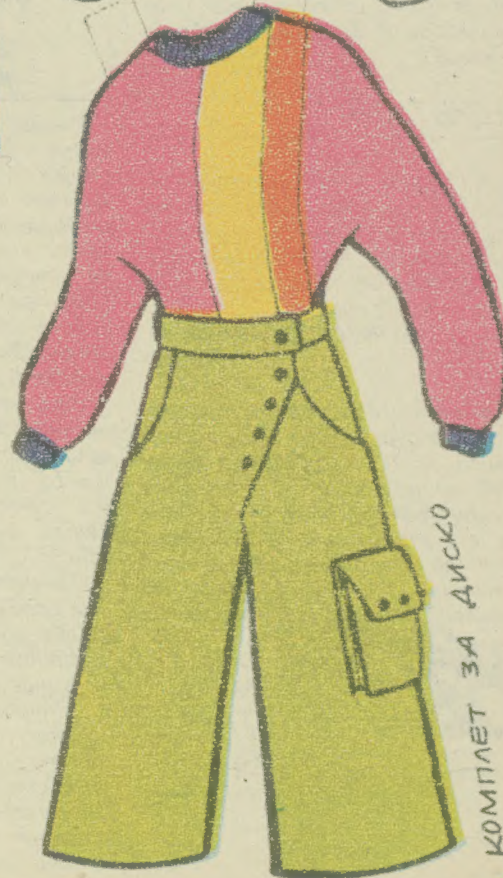

КОМПЛЕТ ЗА ДИСКО

ЏИМ ИЗ ЏУНГЛЕ: УЦЕНА

PAUL NORRIS

DON MOORE

ИДУЋЕГ ПЕТКА: **ОПАСНИ ЗАТОЧЕНИК**

WALT DISNEY
МИКИ

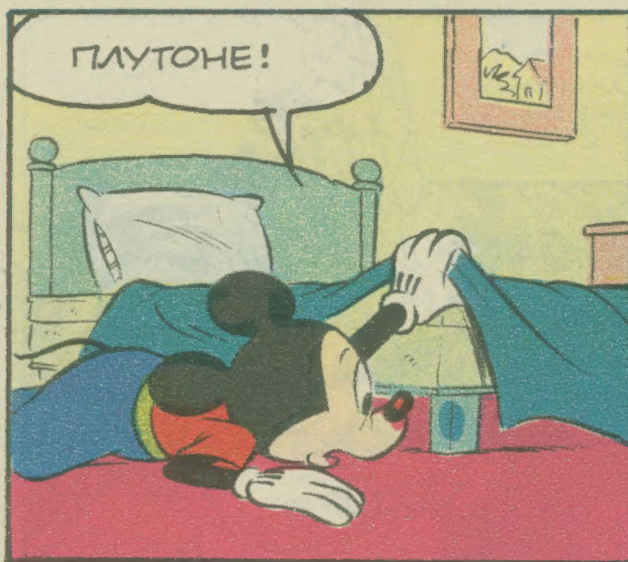
ПЛУТОНЕ!

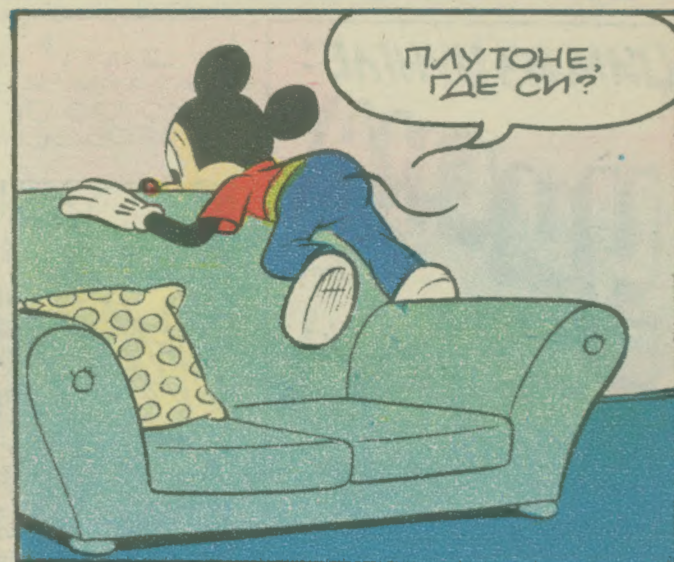
ПЛУТОНЕ, ГДЕ СИ?

ДАНАС ТРЕБА ДА КУПАМ ПЛУТОНА, А НИГДЕ НЕ МОГУ ДА ГА НАЂЕМ!
САПУН

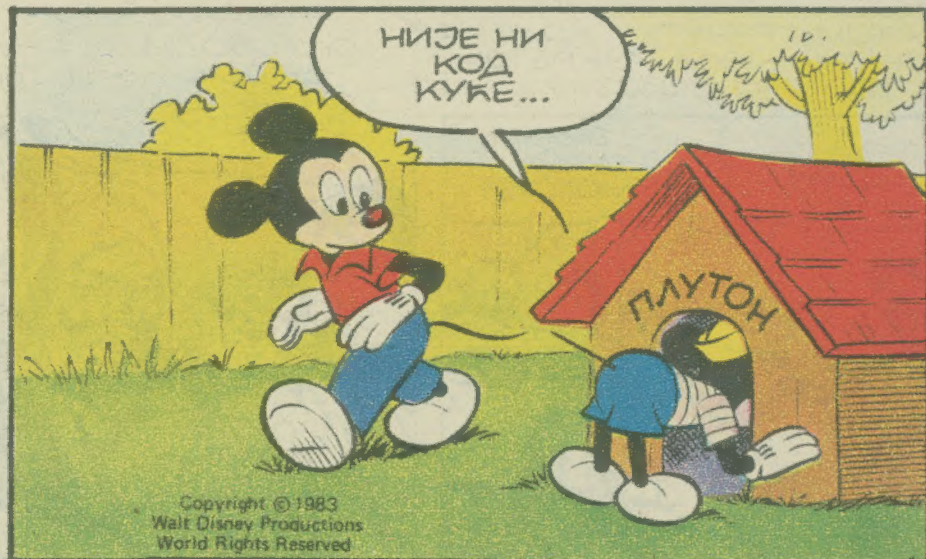
НИЈЕ НИ КОД КУЋЕ...
ПЛУТОН
Copyright © 1983
Walt Disney Productions
World Rights Reserved

ПЛУТОНЕ!
ЗВИЗЗЗ!

НЕМА ГА... КАО ДА ЈЕ ИСПАРИО!
МИКИ
Distributed by King Features Syndicate

СТАЛНО ИМАМ УТИСАК ДА ЈЕ НЕГДЕ У БЛИЗИНИ!

ТАЈ ПАС ЋЕ **СВЕ** УЧИНИТИ ДА БИ ИЗБЕГАО КУПАЊЕ...
10-2